

BÚSKAPARRÁÐIÐ

Várið

2021

Búskaparráðsfrágreiðing

Konjunkturmeting várið 2021

Mars 2021

Economic report from the Economic Council of the Faroe Islands, Spring 2021, with Summary in English

Redegørelse fra det økonomiske Råd på Færøerne, forår 2021: Udsigterne for konjunkturudviklingen

BÚSKAPARRÁÐIÐ

ISBN: 978-99918-3-692-8

Búskaparráðið

Búskaparráðið hevur til uppgávu at fylgja við búskaparligum viðurskiftum í landinum og at koma við óheftari búskaparligari ráðgeving og frágreiðingum um búskaparligu gongdina. Tað er ásett í lógini fyri Búskaparráðið, at tað skal gera tvær konjunkturfrágreiðingar árliga, sum skulu verða almannakunngjördar ávikavist tann 1. mars og 1. september.

Skrivarauppgávan hjá Búskaparráðnum er við avtalu lögð til Fróðskaparsetur Føroya at røkja.

Búskaparráðið gevur við hesum út konjunkturfrágreiðingina, sum eftir løgtingslóg nr. 50 frá 11. mai 2009 um Búskaparráð við seinni broytingum við løgtingslóg nr. 139 frá 20. desember 2012 skal gerast tvær ferðir um árið.

Frágreiðingin liggur tøk at taka niður sum pdf-fílu á heimasíðu Búskaparráðsins á Fróðskaparsetrinum:

<https://www.setur.fo/fo/setrid/samstarv/buskaparradid/buskaparfragreidingar/>

Limir Búskaparráðsins eru:

Heri á Rógvi, cand.oecon., formaður

Ester Hansen, cand.polit.

Sigurd Poulsen, cand.polit.

Skrivari Búskaparráðsins er:

Ólavur Christiansen, cand.polit. et scient.soc., PhD, lektari

Samstarv er við Hagstovu Føroya og Fróðskaparsetur Føroya,

Katya Nielsen, búskaparfrøðilesandi

Magnus Dal-Christiansen, búskaparfrøðilesandi

Innihaldsyvirlit

Samandráttur	6
Kapittul I: Konjunkturmeting várið 2021	7
I 1 Inngangur um konjunkturmeting við hövuðstølum	8
I 1.1 Eftirspurningurinn	11
I 1.2 Bústaðarmarknaðurinn	12
I 1.3 Vinnuviðkomandi bygnaðarbroytingar	12
I 1.4 Laksa- og oljuprísir	18
I 1.5 Handilsjavnin	19
I 1.6 Gjaldsjavnin	21
I 2 Innlandis eftirspurningur frá húsarhaldunum (privat nýtsla)	26
I 2.1 Metingar viðvíkjandi privatu nýtslunni	26
I 2.2 Gongdin í treystitølum (konjunkturbarometrinum)	27
I 3 Virksemið í privatu vinnugeirunum (privatar ílögur o.a.) og innlandis eftirspurningurinn	30
I 3.1 Gongdin viðvíkjandi lönargjaldingum og lönntakaratali	30
I 3.2 Gongdin í treystitølum (konjunkturbarometrinum)	33
I 4 Innlandis eftirspurningur frá almenna geiranum - almenn nýtsla og ílögur	35
I 4.1 Nýtsla hins almenna	35
I 4.2 Almennar ílögur – ílögútreiðslur undir almennum ræði	36
I 4.3 Almennar Inntøkuflytingar til húsarhald og onnur	37
I 4.4 Úrslitið á almennu roknskapunum	38
I 4.5 Ogn og skuld í almenna tænastrageiranum	40
I 4.6 Konjunkturpolitikkur og fíggarstöða landskassans	41
I 5 Útlenskur eftirspurningur	43
I 5.1 Gongdin innan alivinnuna	45
I 5.2 Gongdin innan uppsjóvarvinnuna	46
I 5.3 Botnfiskur og onnur fiskaslög	47
I 5.4 Samlaði fiskaværuútflutningurinn	50
I 5.5 Gongdin í handilsjavnnum	51
I 6 Peninga- og fíggarviðurskipti	53
I 7 Koronafarsóttin og færoyiski búskapurinn	54
I 7.1 Koronafarsóttin og lönntakaratalið	56
I 7.2 Koronafarsóttin og ferðavinnan	61
Tilvísingar/keldur og keldutilfar	62

Yvirlit yvir talvur og myndir/tables and figures.....	63
Orðalisti.....	68
Tíðindaskriv frá Búskaparráðnum hin 18. mars 2021	75
Áður gjørdar búskaparfrágreiðingar	76

Samandráttur

Føroyski búskapurin hevur seinasta árið verið nógv merktur av koronu, og hetta fer eisini at merkja búskapin í 2021. Búskaparráðið metir, at samlaði búskapurin veksur við 4,6% í 2021, og afturgongdin var -4,8% í 2020 í leypandi prísnum.

Innanlands eftirspurningurin og samlaða keypiorkan í Føroyum vaksu í 2020. Lítil tørvur hevur verið á almennum hjálparpakki, og arbeiðið við at avmarka smittuna við landamarkið, hevur saman við øðrum viðurskiptum gjørt, at føroyingar ikki hava broytt atburð. Lítið bendir á at samlaða nýtslan hjá húsarhaldunum er lækkað, men keypið í Føroyum er økt, meðan keypið í útlondum í samband við ferðing, er minkað.

2021 verður tí lýst við orðinum *normalisering*, har útflutningsvinnurnar so líðandi væntast at sleppa inn á útlendsku marknaðirnar, samstundis sum útlendsk ferðafólk aftur sleppa til Føroya. Vit koma tó helst inn í 2022, áðrenn hetta hevur lagað seg heilt.

Hinvegin bendir á, at virkseimið í byggivinnuni er minkað. Ferðin hevur verið óvanliga stór í byggivinnuni seinastu árin, við fleiri stórum verkætlanum í senn, men nú tykist koronufarsóttin í ávisan mun at elva til óvissu, ið ger, at bíðað verður við ætlaðum byggiverkætlanum. Tí eigur tað almenna at fylgja eina støðugari rakstrar- og íløguaetlan. Tað mótvirkar eini niðurgongd, at landið hevur eitt mettt hall á 312 mió. kr. í 2020 og á 235 mió. Kr. í 2021 (RLÚ).

Í ferðavinnuni er vandi fyri at fyrirkomandi kunnu fara á húsagang, missa tær eitt summar afturat. Búskaparráðið mælir tí landstýrinum til, at fyrireika ein hjálparpakka til ferðavinnuna, um ikki verður latið upp fyri ferðafólki í summar. Somuleiðis fer tað at skala summar útflutningsvinnur, eitt nú feskfiskafloktan, um støðan úti í heimi ikki batnar í ár.

Metingin av vøkstrinum í BTÚ fyri árið 2021 byggir á bjartskygni hjá pørtum av útflutningsvinnuni, ið hava vónir um - sum frá líður - at fáa ferð aftur á söluna av fiski til úrheimin í ár, so hvørt sum koppsetingin vinnur fram og latið verður upp kring heim. Væntað verður, at meira laksur verður útfluttur, og at laksaprísurin fer at hækka, so hvørt sum eftirspurningurin frá útlendsku matstovunum eftir heilum laksi økist. Fyri flestu fiskasløgini væntast, at bæði nøgd og prísir fara at laga seg, meðan óvissa um Brexit kann trýsta makrelprísir niðureftir í 2021. Meðan virðið á vøruútflutninginum minkaði við 12% í 2020 sammett við árið fyri, væntast virðið á vøruútflutninginum at vaxa í 2021 við 5-10% sammett við í fjør.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BTÚ-vøxtur í leypandi prísnum	8,8%	3,8%	0,7%	8,2%	-4,8%	4,6%

Viðm.: 2017 til 2019 er uppgerð hjá Hagstovu Føroya. 2020 og 2021 eru egnar metingar.

Kelda: Hagstova Føroya og Búskaparráðið.

Búskaparráðið mælir til:

- *At hildið verður fram við støðugum fíggarpolitikki. Tørvur er ikki á at hækka ella lækka almenna raksturin og íløgurnar. Tørvur er á eini støðugari langtíðar íløgu- og rakstrarætlan.*
- *At hjálparpakki verður veittur ferðavinnuni, so vinnan og vitanin í ferðavinnuni ikki fer fyri skeyti.*
- *At størri upphædd verður kravd fyri brúksrættin til tilfeingið í fiski- og alivinnuni.*
- *At farið verður undir tillagingar av inntøkum og útreiðslum hjá tí almenna, tá ræður um tørvin á vælferðartænastum í framtíðini vegna demografisku broytingarnar.*

Kapittul I: Konjunkturmeting várið 2021

I 1 Inngangur um konjunkturmeting við høvuðstølum

Búskaparráðið og Hagstovan hava í felag endurmett vøksturin í BTÚ í leypandi prísnum fyri 2020 og 2021; BTÚ-tøl fyriliggja uppgjørd fyri árin 1998-2019. Til metingina er sum vant nýttur ein búskaparmyndil til framrokningar. Hesin myndil er mentur í Landsbankanum og síðani á Hagstovuni, og verður viðlíkahildin av Hagstovuni og Búskaparráðnum í felag. Sum ílag (input) fyri myndlanýtsluna liggja tær metingar Búskaparráðsins og Hagstovunnar av einstøku lutunum í búskaparligu gongdini, sum greitt er frá seinni í hesi frágreiðing í teksti, talvum og myndum.

Umframt nýtslu av nevnda búskaparmyndli, sum greitt frá omanfyri, hevur konjunkturmetingin við sær eina greining av dagførdu hagtølunum viðvíkjandi teimum mest týðandi tættunum í búskapargongdini. Vit meta, at ein slík greining av dagfördum tølum kann bera í bøtuflaka fyri óvissuni, ið altíð vil vera tengd at eini framskriving, sum er grundað á ein búskaparmyndil.

Tekstkassi 1: Skipan av konjunkturfrágreiðingini í avsnitt

Konjunkturfrágreiðingin er skipað í avsnitt eftir eftirspurnar- ella útreiðslupørtunum av BTÚ. Eftirspurningurin eftir vørum og tænastrum kemur frá tveimum síðum: frá innlandi sum eftirspurningur til nýtslu og íløgur¹ og frá útlendi sum eftirspurningur eftir útflutningi. Innflutningurin er partur av innlendis eftirspurnarpørtunum og fevnir eisini um nýtslutilfar í framleiðsluni. Innflutningurin drigin frá útflutninginum gevur nettoútflutningin. BTÚ er sostatt samansett av hesum eftirspurnarpørtum: privat nýtsla plus privatar íløgur plus almenn nýtsla plus almennar íløgur plus útflutningur minus innflutningur.

Innihaldið á komandi síðum er ein samanfating av hesum greiningum og metingum av vinnuligu og samfelagsbúskaparligu indikatorunum, og samanfatingin fevnir um innlendskan og útlendskan eftirspurning, herundir útflutning og innflutning av vørum og tænastrum, og um gongdina í privatu og almennu nýtsluni og íløgnum.

Hesar greiningar av konjunkturgongdini geva síðan íkastini til eina heildarmeting av búskapargongdini, sum við búskaparligu myndlanýtsluni verða samanfatað sum metti vøksturin í BTÚ í leypandi prísnum fyri árin 2020 - 2021.

Vøksturin í BTÚ hevur Búskaparráðið í samstarv við Hagstova Føroya mettt til at vera ávikavist -4,8% í 2020 og 4,6% í 2021. Árið 2020 er endurmett vegna dagförd hagtøl og 2021 er endurmett vegna broyttar fortreytir, ið avspegla hvussu føroyski búskapurin út frá verandi vitan, væntast at koma í rættlag eftir stoytinum frá koronafarsóttini. Tað er enn ein ávís óvissa heft at útlitunum fyri árið í ár og komandi ár orsakað av koronafarsóttini. Tískil hevur Búskaparráðið ikki gjørt eina meting av BTÚ fyri árið 2022 bygt á útrokningar av tjóðarroknskapinum, men út frá leysliga mettum fortreytum, ið byggja á núverandi atkomuligar upplýsingar. Vøksturin í BTÚ í 2022 metur Búskaparráðið tó verða á sama støði, sum vøksturin í 2021.

Búskaparráðið metur sostatt vøksturin í BTÚ í leypandi prísnum í 2020 at vera -4,8% og í 2021 at vera 4,6%. Hagstova Føroya hevur endaliga uppgjørt vøksturin í BTÚ fyri árin 1998 fram til og við 2019.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BTÚ-vøstur í leypandi prísnum	8,8%	3,8%	0,7%	8,2%	-4,8%	4,6%

Viðm.: 2017 til 2019 er uppgjørd hjá Hagstovu Føroya. 2020 og 2021 eru egnar metingar.

Kelda: Hagstova Føroya og Búskaparráðið.

¹ Munurin millum nýtslu og íløgur er, at íløgur, sum meginreglu, hava eina livitið uppá meira enn 1 ár.

Koronafarsóttin hevur rakt føroyska búskapin við einum álvarsligum, men fyri størstapartin av búskapinum, lutfalsliga stuttum stoyti samanbórið við onnur lond. Um fallið í BTÚ í 2020 á -4,8% verður samanbórið við vøkstrinum á 7%, sum Búskaparráðið metti beint áðrenn korona rakti, hevur føroyski búskapurin verið fyri einum fallið omanfyri 10 prosentstig, sum í høvuðsheitum stavar frá koronafarsóttini. Minkingin í BTÚ í 2020 er sostatt stór, men tillagingin er skjót. Hetta avspeglast millum annað í hagtølunum fyri lønargjaldingar og løntakaratal, ið hava eitt eyðkent V-mynstur. Arbeiðsloysið øktist í fyrra hálvárinum av 2020, men er enn lágt, hóast tað er eitt vet hægri, enn áðrenn koronafarsóttin rakti Føroyar. Føroyar hava sostatt enn eitt sera lágt arbeiðsloysi.

Fiski- og alivinnan fylla ein stóran part av samlaðu bruttovirðisøkingini, og tískil hálar afturgongdin hjá hesum vinnum, vegna prísfall og avmarkaðar marknaðaratgongdir, BTÚ niður í 2020. Somuleiðis geva tær raktu tænastráttirnar her heima, sum til dømis gisti- og matstovuvirki og flutningur, sítt negativa íkast til vøksturin í BTÚ í 2020. Hinvegin gevur økta virkseimið innan almennar tænastráttir eitt lítið positivt íkast til vøksturin í BTÚ í 2020; her kunnu millum annað stovnan av koronudeild á landssjúkrahúsinum við eyka tørvi á arbeiðsmegi saman við eyka starvsfólk og útgerð til koronakanningar, nevast sum dømir.

Hóast korona hevur gjørt um seg, er fíggjarstøðan hjá húsarhaldunum enn góð. Økta nýtslan í 2020 av eitt nú mati og húsbúnaði, saman við veksandi sethúsaprísunum, avspeglar eitt stórt bjartskygni millum húsarhaldini, ið stuðlar uppundir innlendis handilsvinnuna. Hinvegin bendir á, at virkseimið í føroysku byggivinnuni er farið niður í ferð. Ferðin í byggivinnuni hevur verið óvanliga stór tey seinastu árin við fleiri stórum verkætlanum, ið hava verið í gongd í senn, men nú tykist koronafarsóttin í ávísan mun at elva til ótryggleika, ið ger at ætlaðar byggiverkætlanir draga út. Sumt stavar frá drálandi bíleggingum frá vinnum, ið eru tengdar at útflutningi, og tí er umráðandi at tað almenna í verandi løtum leggur eina støðuga rakstrar- og íløgguætlan, heldur enn at spara.

Tær harðast raktu vinnurnar her heima, eru tær, ið veita vørur og tænastráttir til ferðafólk. Í ferðavinnuni er vandi fyri at fyrirkomandi fara á húsaferð, um enn ein háárstíð fer framvið, uttan at latið er upp fyri útlenskum ferðafólki. Búskaparráðið mælir tí landsstýrinum til at fyrirkomandi eina víðkan av hjálparpakka 3 til ferðavinnuna, um ikki verður latið upp fyri ferðafólki í summar. Somuleiðis fer tað at ganga útyvir summar av útflutningsvinnunum, eitt nú feskiskafлотan, um støðan úti í heimi ikki batnar í ár.

Metingin av vøkstrinum í BTÚ fyri árið 2021 byggir á eitt bjartskygni hjá pørtum av útflutningsvinnuni, ið hevur vónir um aftur at fara útflyta fiskavørur til útland sum frálíður í ár, so hvørt sum koppsetingin fer fram og latið verður upp kring heimin. Væntað verður at størri nøgdir av laks verða útfluttar og at prísurin á laks fer at hækka so hvørt sum útlandini fara at eftirspyrja heilan laks til matstovur, heldur enn laksaportiónur til matvøruhandlar. Fyri flestu fiskasløgini væntast ein normalisering at fara fram í bæði nøgdum og prísnum, meðan óvissa tengd at Brexit móguliga hevur við sær eina prísflækking á makreli í 2021. Meðan virðið á vøruútflutninginum minkaði við 12% í 2020 í mun til árið fyri, væntast virðið á vøruútflutninginum at hækka í 2021 við 5-10% í mun til í fjør. Sostatt verður ikki allur parturin av mista vøruútflutninginum frá í fjør heintaður innaftur longu í ár, men verður væntandi tað í komandi árið.

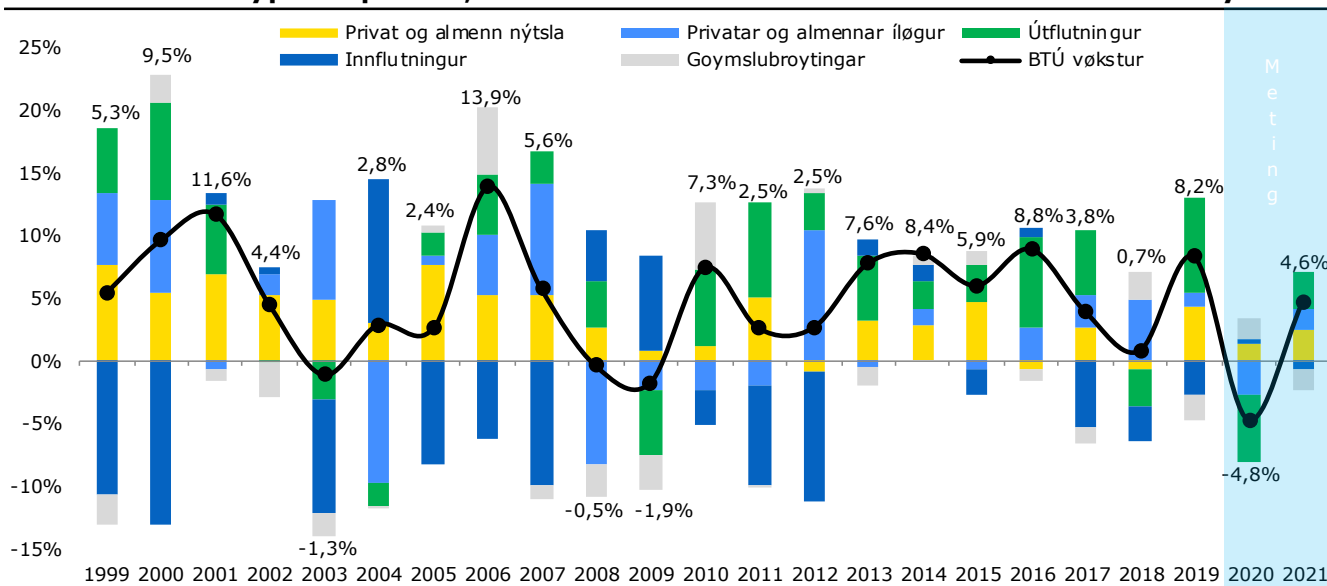
Árið 2021 verður tí lýst við orðinum normalisering, har útflutningsvinnurnar so líðandi væntast at sleppa inn á útlensku marknaðirnar, samstundis sum útlenskt ferðafólk aftur sleppa til Føroya. Henda normalisering fer allarhelst fram sum 2021 líður og í pørtum av 2022 eisini.

Hagstovan ger ikki tjóðarroknskapin upp í føstum prísnum. Givið er tó, at stórir partur av BTÚ-vøkstrinum í leypanði prísnum seinastu árin stavar frá prísbrotingum á útlenskum marknaðum, og at roknaði vøksturin í BTÚ í føstum prísnum (realvøksturin í BTÚ) vildi verið nógv lægri enn roknaði BTÚ-vøksturin í leypanði prísnum. Stórir prísvekstur hevur eitt nú verið á útfluttum laks síðan 2013 og prísflækking á olju síðan 2014. Hetta hevur borið við sær eina fyri Føroyar fyrimunarliga betring av bítislutfallinum í uttanlandshandlinum. Í 2019 hevur tað verið nøgdin og ikki prísvekstur av laks, sum hevur drivið vøksturin í BTÚ upp. Eisini skal havast í huga at árliga nettotilflytingin hevur hildið áfram. Hetta skal takast hædd fyri, um vit skulu rokna BTÚ-vøksturin fyri hvønn íbúgva.

Mynd I 1 vísir vøkstur í BTÚ í leypandi prísnum. Síðan 2010 hevur BTÚ í leypandi prísnum verið í stórum vøkstri aftaná negativan vøkstur í 2008 og 2009.

BTÚ vøkstur í leypandi prísnum, 1999-2021

Mynd I 1

Kelda: Hægstova Føroya hevur gjørt upp BTÚ til og við 2019. 2020 og 2021 eru egnar metingar.

Gongdin hevur seinnu árin verið nógv merkt av prísbroyingum á innfluttari olju og á útfluttum laks. Fyr 2013 stavaði til dømis nærum helvtin av BTÚ-vøkstrinum uppá 7,6% frá alivinnuni, og hesin vøkstur stavaði aftur frá príshækkingum í útflutninginum av alifiski (og ikki frá tøkunøgdini, ið hetta árið fall). Hinvegin hevur gongdin nøkur ár eisini verið merkt av nógv øktum veiðunøgdum av uppsjóvarfiski (ikki minst makreli).

Tað eru ikki minst sveiggini í uttanlandshandlinum, sum gera at BTÚ sveiggjar. Stóri vøksturinn í útflutninginum í 2016 kemur serliga av prísvekstri á alifiski, meðan fallið í útflutninginum í 2018 stavar frá minni kvotum og minni tøku. Vøksturinn í 2019 kemur serliga frá størri tøkunøgd av laks. Fallið í 2020 stavar frá lægri útflutningi orskað av korona-farsóttuni, og í 2021 væntast ein tillaging at fara fram.

Tekstkassi 2: Uppgerð av BTÚ í leypandi prísnum og ikki í føstum prísnum

Í Føroyum gera vit bert BTÚ upp í leypandi prísnum. Hetta merkir, at vit í Føroyum ikki kenna reala búskaparvøksturinn, sum er árligi vøksturinn í BTÚ í føstum prísnum. Útrokningin í føstum prísnum vísir reala (nøgdarliga) búskaparvøksturinn. Hesin gevur ábendingar um produktivitetsvøksturinn í búskapinum. Vit noyðast tí at halda okkum til BTÚ í leypandi prísnum, tá vit (í kapitl I í frágreiðingini) skulu meta um framtíðar búskapargongdina í tí stutta siktinum.

At meta um framtíðar gongdina í BTÚ í leypandi prísnum er truplari enn at meta um BTÚ-gongdina í føstum prísnum. Harumframt hevur talið fyri vøksturinn í BTÚ í leypandi prísnum eitt avmarkað nýtsludirði. Prísgongdir í uttanlandshandlinum (innflutningi og útflutningi) hava seinnu árin stórliga ávirkað uppgjörda BTÚ-ið í leypandi prísnum. Lutføll millum ymiskt tilfar og framleiðslu í vinnugreinum eru meira støðug í føstum prísnum. Tí eru nakrir samanhangir lættari at halda skil á í føstum prísnum. Føroyski búskapurin sveiggjar nógv, tað er tí lættari at gera metingar við tjóðarroknskapinum í føstum prísnum.

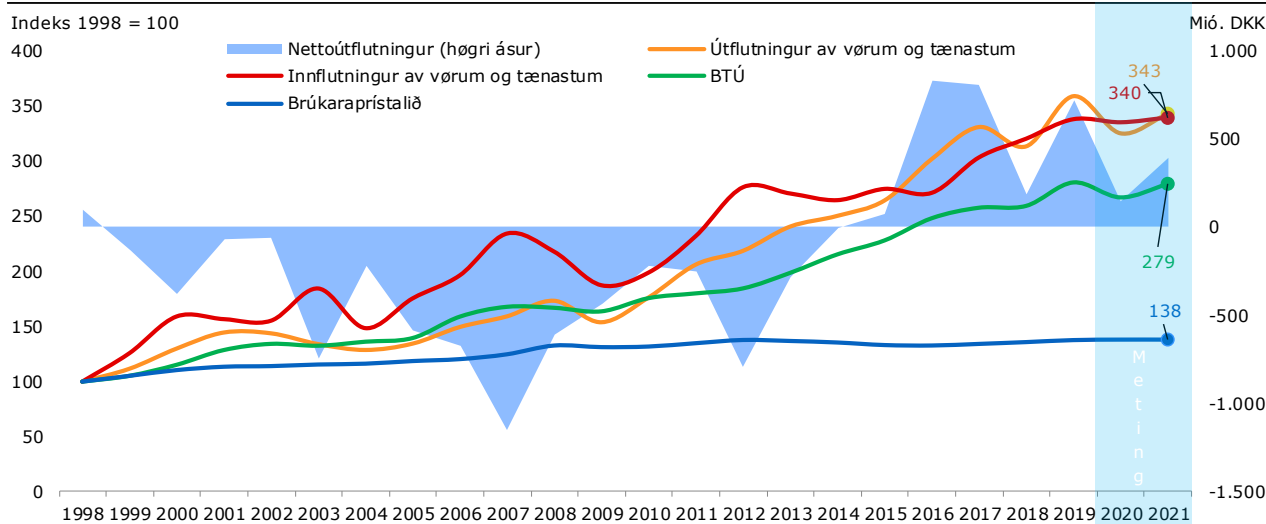
At gera metingar av framtíðar prísgongdum í m.a. uttanlandshandlinum er sera trupult, og hetta ger eisini metingina av BTÚ-vøkstrinum í leypandi prísnum meira óvissa. Ein uppperð av BTÚ-vøkstrinum í føstum prísnum hevði gjørt tað møguligt at mett um trendin í búskapargongdini í langa siktinum og sveiggini rundan um hendan trend í stutta siktinum. Ein slík uppperð hevði eisini minkað um óvissuna í metingunum, tí vit tá kundu sæð burtur frá prísbroyingum í m.a. uttanlandshandlinum.

I 1.1 Eftirspurningurin

Mynd I 2 vísir gongdina í innflutningi og útflutningi av vørum og tænastrum, BTÚ og brúkaraprístali. Av myndini sæst, at útflutningurin, innflutningurin og BTÚ í leypanði prísnum eru vaksin stórliga seinnu árin, og at útflutningurin minkaði eitt vet í 2020 orsakað av korona-farsóttini. Myndin bendir eisini á, at ein realvøkstur er hendur í BTÚ, við tað at vøkstururin í brúkaraprístalinum er nógv minni enn vøkstururin í hinum støddunum. Støddina á hesum realvøkstri kenna vit tó ikki, tí føroyska BTÚ-ið verður, sum áður nevnt, ikki gjørt upp í føstum prísnum.

Útlendskur eftirspurningur, BTÚ og brúkaraprístali 1998-2021, indeks 1998=100

Mynd I 2

Kelda: Hagstova Føroya hevur gjørt upp BTÚ til og við 2019, brúkaraprístalið til og við 2020, umframt út- og innflytingur av vørum og tænastrum til og við 2017. Onnur viðurskifti eru egnar metingar.

Privatar íløgur í skip, flogfør og vindmyllur síggjast aftur í innflytingstølunum í mynd I 2 sum stór sveiggj í innflytingi, og samsvara hesi sveiggj við sveiggini í privatari íløgnum. Tá BTÚ verður gjørt upp, verður innflytingurin drigin frá útflytinginum fyri at finna talið fyri nettoútflytingin.

Nettóútflytingurin av vørum og tænastrum hevur verið negativur øll árin til og við 2013 burtursæð frá 1998. Síðani 2014 hevur nettoútflytingur Føroya av vørum og tænastrum verið positivur. Orsøkin til hetta eru heildarveitingin úr Danmark og lønarinntøkurnar úr útlondum, sum gera sítt til at geva eitt yvirskot á gjaldsjavnanum. Samstundis ger heildarveitingin, at almenna nýtslan í Føroyum í % av BTÚ oftast er størri enn í londunum, vit vanligu sammeta okkum við. Sama er galdandi fyri lønarinntøkur úr útlondum; hesar viðvirka eisini til, at privata nýtslan í % av BTÚ er størri enn í londunum, vit vanligu samanbera okkum við².

Søguliga hava stórar niðurgongdir í føroyska búskapinum ofta stavað frá stórum føllum í útflytinginum (útlendskum eftirspurningi ella oftast tvørrandi føroyskum útboði). Hesi føll hava ávirkað inntøkurnar í útflytingsvinnunum, sum aftur hava ávirkað arbeiðsvirknið og inntøkur í teimum vinnum, ið framleiða til innlendskan eftirspurning, sum síðani hava ávirkað úrslitini hjá almenna geiranum.

Omanfyri nevnda 'regla' er tó ikki uttan undantak. Undan kreppuni síðst í áttatiárunum og fyrst í nítiárunum skapti privat og alment íløguvirksemi, saman við lánsveitingum, óheft av útflytinginum, stór sveiggj í búskapargongdini. Seinni í tilgongdini minkaði útflytingurin eisini stórliga. Í árunum undan figgjarkreppuni vóru búskaparligu sveiggini ei heldur orsakað av broytingum í útflytinginum, men heldur av lánsveitingum, privatari nýtslu og íløguvirksemi. Privata nýtslan sum partur av BTÚ fall árin 2008-2010. Vegna støddina á privatari nýtsluni í mun til BTÚ virkar eitt sovorðið fall ógvusligt á búskapin. Almennu íløgurnar minkaðu stórliga í 2009-2010, og hevði hetta eina uppáftur størri tálmandi ávirkan á

² Sí Búskaparráðið, búskaparráðsfrágreiðing á heysti 2013, síða 41.

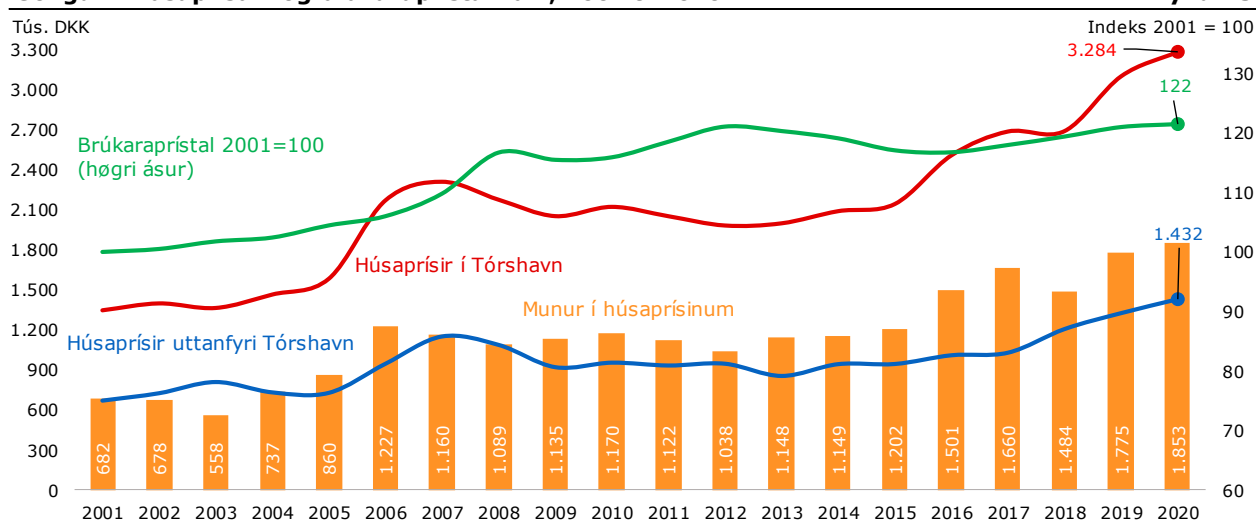
búskapargongdina. Høvdu almennu íløgurnar ístaðin verið stöðugar í hesum niðurgangskonjunkturi, hevði almenna íløguvirksemið havt eina stabiliserandi ávirkan á búskapargongdina.

I 1.2 Bústaðarmarknaðurin

Mynd I 3 vísir gongdina í sethúsaprísimum, sum eru skrásett av Betri banka, umframt brúkaraprístalið. Sambært nýggjastu hagtølunum eru sethúsaprísirnir ikki lækkaðir, hóast korona hevur gjørt um seg í Føroyum seinasta árið. Sethúsaprísirnir eru øktir bæði í økjum uttanfyri Havnina og í Havnini. Sethúsaprísirnir í Havnini eru øktir meira enn uttanfyri Havnina. Vøkstur í sethúsaprísimum bæði í Tórshavn og uttanfyri Tórshavn gevur ábendingar um, at bjartskygnið og eftirspurningurin hjá húsarhaldunum eftir bústøðum ikki er lækkaður. Væntandi hevur fíggarstøðan hjá teimum, ið frammanundan høvdu ætlanir um at keypa hús, ikki verið munandi ávirkað hesa tíðina, meðan samfelagið hevur verið sett niður í ferð, og tí eru sölur farnar fram, hóast alt. Munurin millum sethúsaprísir í Tórshavn og aðrastaðni í Føroyum er omanfyri 1,8 mió kr.

Gongdin í húsaprísimum og brúkaraprístalinum, 2001 til 2020

Mynd I 3

Kelda: Hagstova Føroya og Betri Banki.

Stóri eftirspurningurin eftir bústøðum í mun til avmarkaða útboðið hevur saman við lága rentustøðinum elvt til prísavøkstur á sethúsamarknaðinum seinastu árin. Øktir sethúsaprísir merkir hægri frívirði á bústøðum hjá teimum, ið ikki nýliga hava oagnað sær eina hús. Tað, at fólk gerast meiri múgvandi, kann økja býlisnýtsluna, eins og vit sóu undan fíggarjareppuni í 2008, men hagtølini benda ikki á, at hetta ger seg galdandi í løtuni (sí Mynd I 15b). Økt bjartskygni hjá føroysku húsarhaldunum kann tó føra til, at hetta móguliga broyrtist komandi árin.

I 1.3 Vinnuviðkomandi bygnaðarbroytingar

Samstundis, sum fíggarjareppan hevur havt sína ávirkan á búskapargongdina í Føroyum, eru stórar bygnaðarlígar broytingar farnar fram í føroyska búskapinum. Eitt er, at fólkasamansetingin er broytt; nakað annað er, at vinnugreinabýtið er broytt, og at útflutningsmynstur og marknaðarlond Føroya eisini eru broytt.

Mynd I 4 vísir %-býtið av løntakarum, og mynd I 5 vísir virðisøkingina býtta á vinnugreinar.

Av mynd I 4 sæst lutfalsliga gongdin í løntakaratalinum býtt á tilfeingisvinnur, byggi- og framleiðsluvinnur og tænavinnur. Gongdin í samansetingini minnir um hana í okkara grannalondum, men tykist at ganga nakað seinni. Í grannalondunum eru tertieru vinnurnar vaksnar í løntakaratali, og tilfeingisvinnurnar minkaðar, og somuleiðis eisini framleiðsluvinnurnar. Hendan gongdin hevur gjørt seg galdandi í Føroyum fram til umleið 2011, men síðani hevur prosentbýtið av løntakarum, sum starvast í tilfeingisvinnuni (primera vinnan, tvs. serliga uppsjóvarvinnan og alivinnan) og í tænavinnuni (tertiera vinnan) verið stöðugt, meðan byggi- og framleiðsluvinnan (sekundera vinnan) er vaksin nakað.

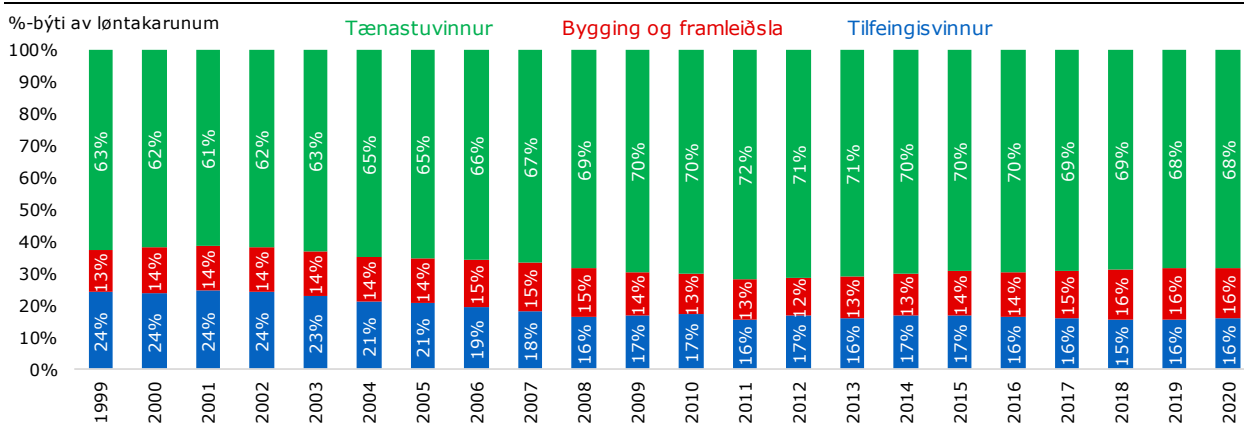
Tað er væl kent í búskaparsøguni, at fyrítøkur, sum virka á marknaðum við kapping, gera íløgur í framleiðslutól, ið eru meira tøkniliga framkomin, fyri at styrkja seg í kappingini og yvirliva. Hetta hevur við sær produktivitetsvøkstur, sum merkir, at fyrítøkan kann framleiða meiri við somu arbeiðsmegi ella tað sama við minni arbeiðsmegi, og hevur tí eisini fyri allan búskapin við sær vøkstur og tillagingar í vinnubygnaðinum.

Nógvar fyrítøkur í tilfeingisvinnum (t.d. uppsjóvarvinnur) og í byggi- og framleiðsluvinnum (t.d. byggivinna og fiskaframleiðsla) brúka framkomin framleiðslutól og eru ofta kapitaltungar. Tað er tí nærliggjandi at halda, at produktivitetsvøkstur er partur av grundini til, at løntakararnir í hesum vinnum minka sum partur av øllum løntakarum – úr 37%³ í 1999 og í 29%⁴ í 2012, sí mynd I 4. Produktivitetsvøkturin er ivaleyst hildin fram aftaná 2012. Tó eru løntakararnir í bygging og framleiðsluvinnum øktir frá 12% í 2012 upp í 16% í 2020.

Tað, at framleiðsluvinnan hevur eitt vaksandi tal av løntakarum, kann hava samband við, at byggivinnan er vaksin í hákonjunkturinum hesi árin. Tað, at talið av løntakarum í tilfeingisvinnuni ikki er minkað á sama hátt sum í okkara grannalöndum, kemur av stóru framgongdini í ali- og uppsjóvarvinnuni, ið er ávirkað av stóru tilfeingisrentuni.

Løntakarabýti skift á tilfeingisv., bygging og framl. og tænaustuv., 1999-2020

Mynd I 4

Kelda: Hagstova Føroya

Meðan lutfallið av løntakarum í tilfeingis- og framleiðsluvinnuni hevur verið støðugt síðani 2011, hevur tilfeingisvinnan havt ein vaksandi prosentpart av samlaðu virðisøkingini, ið, sum sagt, í høvuðsheitum skyldast stóru tilfeingisrentuni.

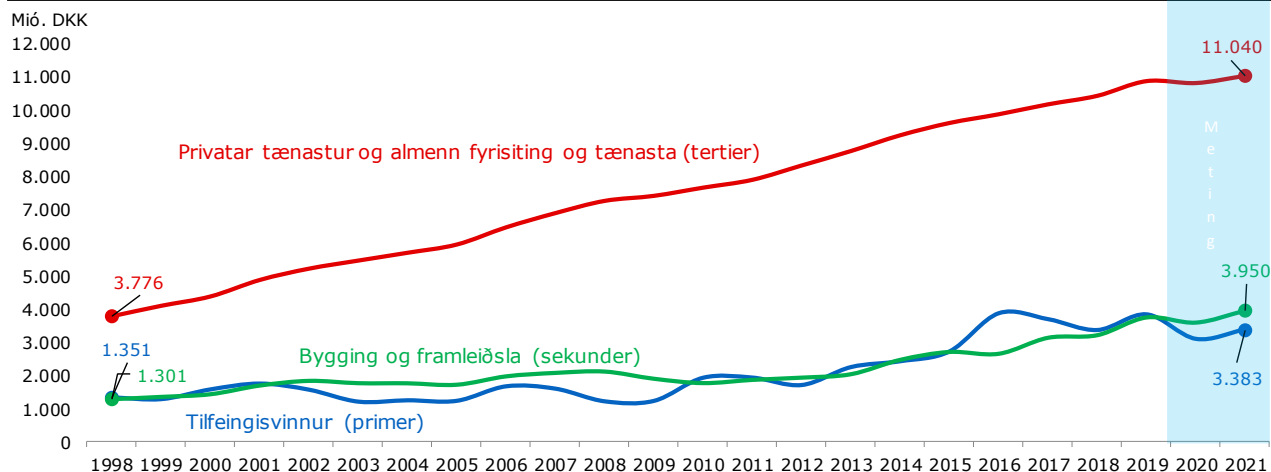
Virðisøkingin í mió. kr. býtt á tilfeingisvinnur, byggi- og framleiðsluvinnur og tænaustuvinnur er víst í mynd I 5. Tilfeingisvinnan er eyðkend við sínum stóru sveiggjum í virðisøkingini yvir ár.

³ Tilfeingisvinnur 24% + Bygging og framleiðsla 13%

⁴ Tilfeingisvinnur 17% + Bygging og framleiðsla 12%

Virðisøking býtt á tilfeingisv., bygging og framl. og tænastravinnur, 1998-2021

Mynd I 5

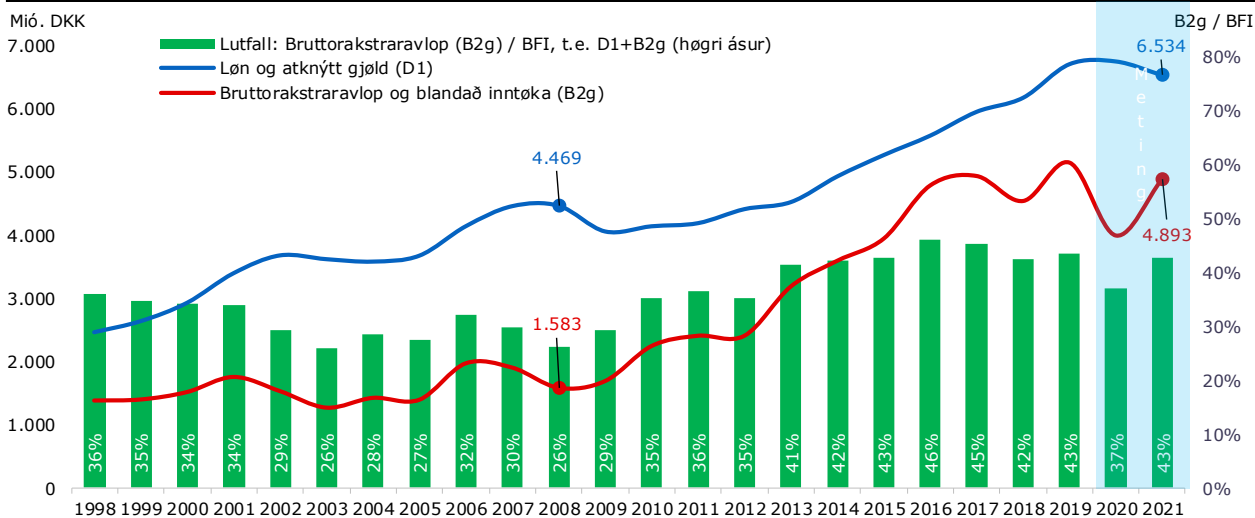
Kelda: Hagstova Føroya árin 1998-2019. 2020 og 2021 eru egnar metingar.

Mynd I 6 vísir gongdina í bruttorakstraravlopi og lønum í vinnufyrítøkum⁵ í mió. kr. Eisini er roknað lutfallið millum bruttorakstraravlop og bruttofaktoring (BFI). Myndin tekur við framroknað tøl fyr árin 2020 og 2021.

Vit síggja, at lønirnar í vinnufyrítøkum vuku nógv fram til fíggarkeppuna í 2007-08, harnæst fullu tær og vóru í 2013 einans góðar 100 mió. kr. størri enn í 2008. Hetta svarar til ein vøkstur uppá 2,3%, ið umboðar eitt fall í realum virði av lønum⁶.

Bruttorakstraravlop og lønir fyr vinnufyrítøkum (geiri S11) í mió. kr. 1998-2021

Mynd I 6

Viðm.: Vinnufyrítøkur eru framleiðandi eindirnar, sum eru partur av geiri S11 í tjóðarroknaskapinum. Bruttofaktoringin fyr geiran er samansett av lønum vm og bruttorakstraravlopinum hjá hesum eindum.

Kelda: Uppgerð hjá Hagstovu Føroya 1998-2019, 2020 og 2021 eru egnar metingar.

Bruttorakstraravlopið í vinnufyrítøkum stóð stórt sæð í stað frá 1998 fram til 2008, men er vaksið stórliga síðan 2008. Talan er um eina trýfaldning í bruttorakstraravlopi úr 1.583 mió. kr. í 2008 uppí 4.893 mió. kr. í 2021, tøluni fyr 2021 eru tó framroknaði.

Lutfallið millum bruttorakstraravlop og BFI er vaksið nógv síðani 2008, úr 26% í 2008 uppí 43% í 2021. Rakstraravlopið hjá fyrítøkum er lækkað í 2020, í høvuðsheitum orsakað av korona. Orsøkin til hesa

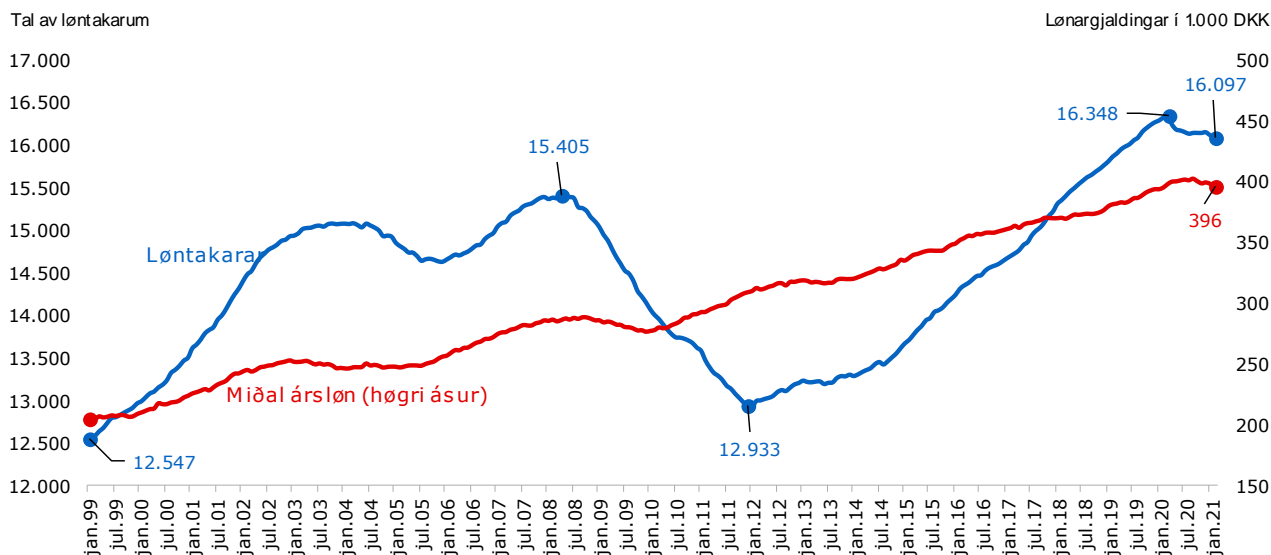
⁵ Hetta eru allar lønir uttan tær í almennu fyrisingini og í fíggarfyrítøkum.

⁶ Brúkaraprístal 1. ársfjórðing 2008 til 1. ársfjórðing 2013 vaks við 6,5%.

lutfalsliga stóru broyting síðan 2008 eru stóru vinningarnir í uppsjóvarvinnuni og alivinnuni seinastu árin, sum ikki eru falnir løntakarum í allari vinnuni í lut, men mest kapitaláranum.

Mynd I 7 vísir talið av løntakarum og roknaðu miðal ársløna pr. løntakara í vinnufyrirkum⁷ frá januar 1999 til februar 2021. Strikumyndirnar byggja á útrokningar av leypandi 12 mánaða miðal, sí tekstkassa 4.

Løntakarar og miðal ársløn í privatum vinnuligum virkseimi, jan-99 til feb-21 Mynd I 7

Viðm.: Talið av løntakarum (12 mðr. leypandi miðal) og lønarútgjaldingarnar (ársløn pr. løntakara, 12 mðr. leypandi miðal) frá privatum vinnuligum virkseimi er í hesari mynd avmarkað til allar útgjaldandi, framleiðandi eindir undantikið tær, ið eru í vinnugreinabólkingunum "Landsfyrising", "Kommunur og ríkisstovnar", "Undirvísing" og "Heilsu- og almánaverk", umframt "Fígging og tænasta".

Keida: Hægstova Føroya og egin útrokning av løntakararum, 12 mðr. leypandi miðal og miðal ársløn pr. løntakara, 12 mðr. leypandi miðal.

Myndin vísir, at stór sveiggj hava verið í løntakaratalinum í vinnufyrirkum árin 1999-2020. Ein stórvøkstur var fram til 2004, eitt lítið fall í 2005, aftur vøkstur í 2006-08 og síðani eitt fall fram til januar 2012. Eftir januar 2012 hevur aftur verið vøkstur í løntakaratalinum í vinnufyrirkum. Hesin vøkturin hevur serliga verið stórvøkstur síðani miðskeiðis í 2014. Sum væntað er hent eitt lítið fall í 2020 í løntakaratalinum; hetta er helst orsakað av at útlendskir løntakarar ikki longur eru partur av føroysku arbeiðisfjaldini.

Roknað miðalløn pr. løntakara í vinnufyrirkum er vaksin síðani 1999. Strikumyndin í mynd I 7 vísir nøkur sveiggj, ið hanga saman við konjunkturgongdini.

Myndin bendir á, at produktivitetur og reallønir í vinnufyrirkum eru vaksin nevnivert síðan 1999, tí meðan miðalløngjaldingarnar næstan eru tvífaldaðar er brúkaraprístalið bert vaksið góð 20% síðan aldarskiftið.

Øvugt vísir mynd I 7, at roknað løn pr. løntakara í vinnufyrirkum er vaksin nógv í sama tíðarskeiði. Vísandi til mynd I 6 er talan sostatt um, at talið av løntakarum í vinnufyrirkum er nógv minkað fram til 2013, sí mynd I 7, og at tað tí verður meira løn til hvønn, tá miðaltalið verður roknað.

Búskaparráðið er framvegis av tí fatan, at skeiklandi skipanir forða vinnuligari tillaging til produktivitetvøkstur, sum eisini hevur verið víst á í undanfarnum frágreiðingum. Dømi um hetta eru serskattaskipanir, sum sjófólk og uttanlandsarbeiðarar fáa. Hesi viðurskifti hava Skattanevndin og Vinnuhúsið somuleiðis víst á í sínum frágreiðingum. At fult gjald ikki verður kravt fyri nýtsluna av náttúrurættindum skeiklar somuleiðis hesa tillaging. Umframt tað, skeiklar avgjaldið á fisk, sum verður avreiddur uttanlands, tillagingarnar til produktivitetvøkturin. Avgjaldið virkar sum vinnuligur stuðul til

⁷ Hetta eru allir løntakarar uttan teir í almenna geiranum og í fíggarfyrirkum.

fiskavirking á landi. Samlað sæð metir Búskaparráðið, at reglurnar rundan um fiskivinnuna eru ov stírnar og skeiklandi við óskynsamum avmarkingum. Avtøka av hesum serskipanum hevði frígivið arbeiðsmegi, sum tørvur er á bæði nú við troti á arbeiðsmegi, og í langa siktinum, har brúk er fyri produktivitetsvøkstri/búskaparvøkstri fyri at vaksa um atdráttarmegina í samband við tilflyting, og sum kann møta komandi haldfórisavbjóðingum við broyttu fólkasamansetingini.

Gongdin í fólkatálinum og nettotilflytingini er týðandi indikatorur fyri búskapargongdina og vinnuligu gongdina í Føroyum, bæði í tí stutta og langa siktinum.

Mynd I 8 vísir sambandið millum nettotilflyting og arbeiðsloysi. Tølini fyri nettotilflyting byggja á leypandi 12 mánaða samanlegging, sum vísir trendin í gongdini, sí tekstkassa 4. Myndin vísir, at nettofráflytingin sum heild hevur verið rættiliga stór í tíðarskeiðnum juli 2004 til 2014. Trý tíðarskeið hava verið við positivari nettotilflyting, nevniliga árinum 1998-2004, partar av 2008-2009 og árinum 2014 til jan. 2021. Nettotilflytingin hevur stabilserað seg á næstan 600 árligar tilflytingar.

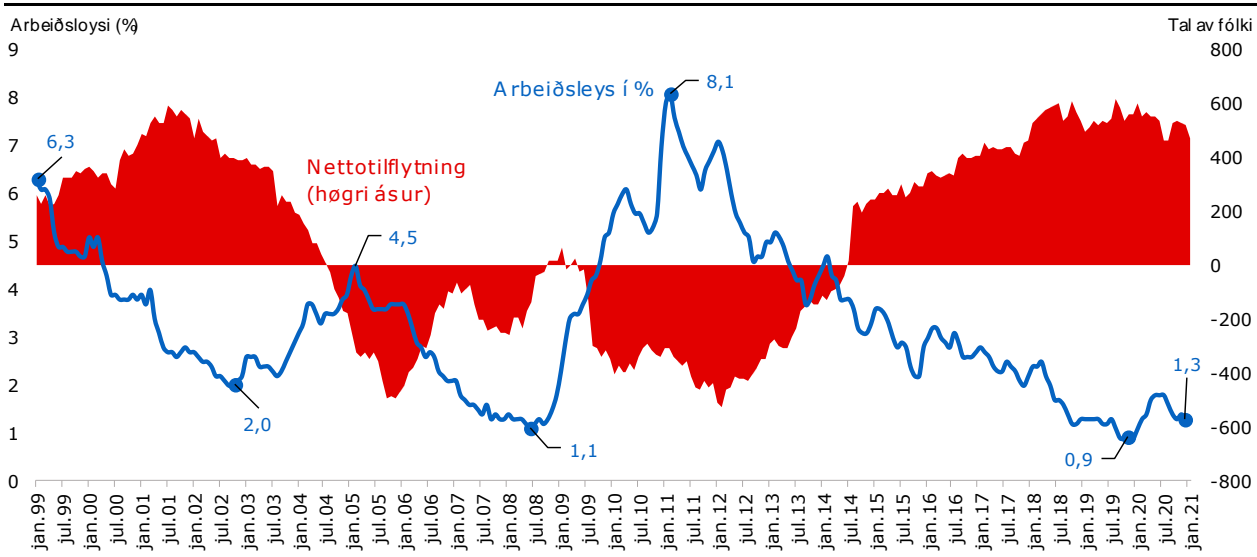
Nettotilflytingin í seinastuni hevur uttan iva samband við vaksandi tal av størvum í Føroyum. Størri arbeiðsloysi í Føroyum sýnist at minka um nettotilflytingina og øvugt, tó uttan at hetta samband forkláar alla gongdina í tølunum. Seinastu tølini benda á, at nettotilflytingin heldur áfram í næstkomandi tíð.

Burðaravlopið og nettotilflytingin geva fólkavøksturin.

Arbeiðsloysið var 1,3% í desember 2020. Ein lítil vøksur hevur verið í arbeiðsloysistálinum síðan januar 2020 – eisini áðrenn korona-farsóttin fór at gera seg galdandi - upp í 1,8% í juli 2020.

Arbeiðsloysi og nettotilflyting, jan-99 til jan-21

Mynd I 8

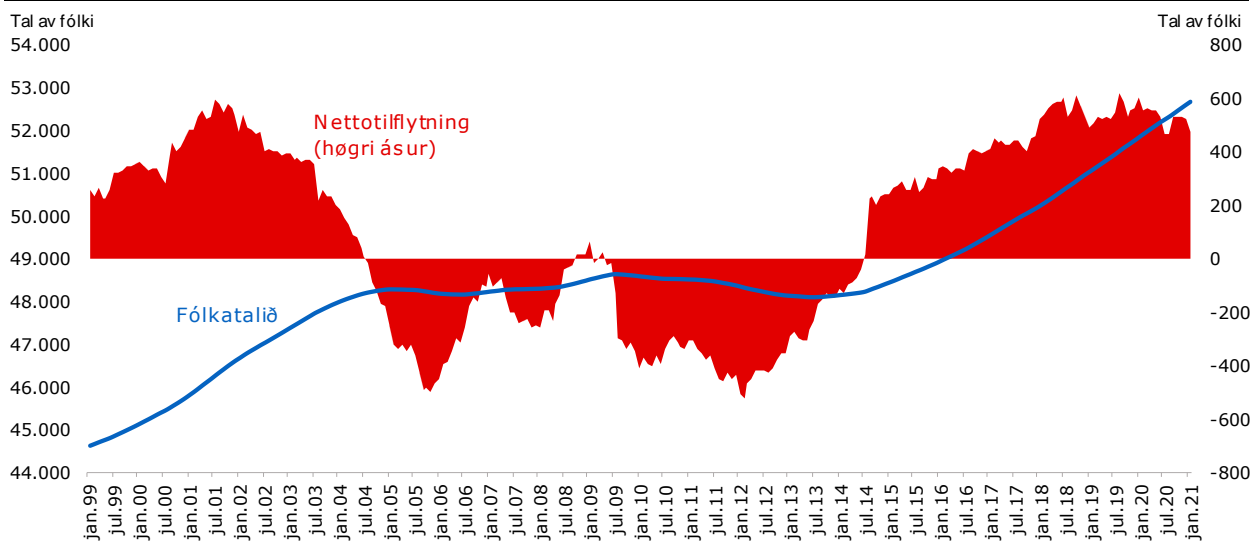
Viðm.: Nettotilflytingin gongur fram til jan. 2021, meðan arbeiðsloysi gongur fram til des. 2020.

Kelda: Hagstova Føroya og egin útrokning av nettotilflyting, leypandi 12 mánaða samanlegging.

Mynd I 9 vísir gongdina í fólkatálinum sum leypandi 12 mánaða miðal og í nettotilflytingini sum leypandi 12 mánaða samanlegging. Vit síggja, at fólkatálið stóð í stað frá 2004 til 2014. Í 2014 var fyrstu ferð síðan 2009 vøksur í fólkatálinum, og hevur stórus vøksur verið líka síðan.

Fólkatal og nettotilflyting, jan-99 til des-20

Mynd I 9

Kelda: Hægstova Føroya og egin útrokning av nettotilflyting, leypandi 12 mðr. samanlegging og fólkatalinum, uppgjørt sum 12 mðr. leypandi miðal.

Tekstklassi 3: Tilflyting til Føroya og eftirspurningur eftir arbeiðsmegi í byggivinnuni

Frá stórum byggivirkjum hevur Búskaparráðið fingið at vita, at talið av útlenskum handverkarum í Føroyum er vaksið nógv síðan miðskeiðis í 2017, og at tað hevur verið ein stór avbjóðing at finna bústaðir til hesar handverkarar. Hetta kundi bent á, at ein týðandi partur av tilflytingini til Føroya hevur fevnt um útlenskar handverkarar, sum flyta millum Føroyar og útlond, nú eftirspurningurin eftir arbeiðsmegi í byggivinnuni er stórur vegna vaksandi virkseimi (sí lönargjaldingar í talvu I 5), og at hetta vaksandi virkseimið sostatt hevur ávirkað løntakaratal, almennu inntøkurnar, BTÚ-vøxtur og fastognarprísir. Minkar hetta byggivirkseimið, kemur tað at ávirka nevndu støddir øvugtán veg.

Tekstklassi 4: Trend útrokningar, ið byggja á 12 mánaða leypandi samanlegging og miðal, herundir ár til ár %-broytingar, stutt frágreiðing

12 mánaða leypandi samanlegging er samanlegging av 12 undanfarnu mánaðunum, roknað fyri hvønn mánaða.

12 mánaða leypandi miðal er miðal av seinastu 12 undanfarnu mánaðunum, roknað fyri hvønn mánaða. Ár til ár %-broytingar bygt á leypandi 12 mánaða samanlegging ella miðal. Týðningurin av hesum háttalagnum kann lýsast við einum dømi í mynd I 18a og b (samlaðar lönir):

Fyri juli 2018 leggja vit saman lönirnar 12 mánaðir aftur í tíðina frá jul-18 til aug-17 og gevur hetta 9,228 mia. kr. Vit leggja eisini saman 12 mánaðir aftur í tíðina frá jul-17 til aug-16 og gevur hetta 8,760 mia. kr. Ár til ár %-broytingin (ella vakstrarratan) verður so útroknað sum $9,228/8,760 - 1 = 5,3\%$.

Hetta háttalag verður nýtt ístaðin fyri vanliga háttalagið, har vøxtururin verður roknaður higartil í árinum í mun til sama tíðarskeiðið árið fyri. Hvør mánaði verður her "roknaður upp" til eitt ársstøði. Tað verður roknað út hvussu %-vísi vøxtururin (ella %-vísa fallið) hevur verið fyri hendan "upproknaða mánaðin" í mun til somuleiðis "upproknaða mánaðin" eitt ár frammanundan. Ein mánaði, ið víkir nógv frá undanfarnu mánaðunum, ger sostatt ikki so nógván mun í "upprokningini".

I 1.4 Laksa- og oljuprísir

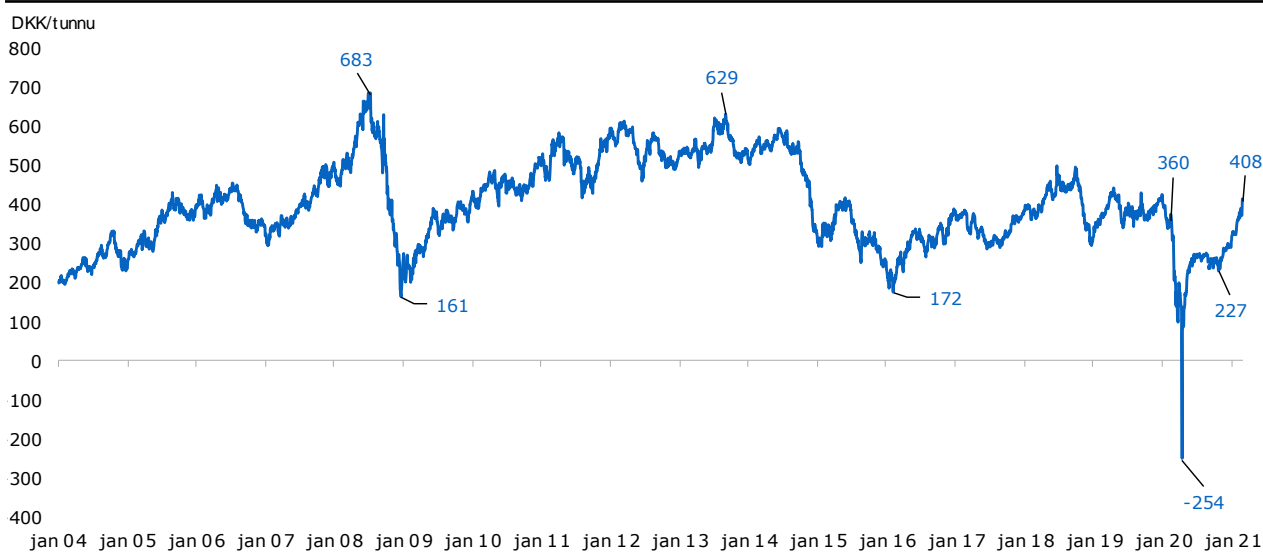
Laksa- og oljuprísir ávirka føroyska búskapin stórliga í leypandi prísnum.

Mynd I 10 vísir gongdina í oljuprísinum⁸ í donskum krónum síðan januar 2004.

Vit síggja, at oljuprísurin hevur sveiggjað rættiliga nógv, og at hann í løtuni liggur á umleið 408 DKK/tunnu. Eitt stórt prísfall hendi á olju eftir august 2014. Í \$/tunnu hevur prísurin síðan primo 2015 sveiggjað millum í høvuðsheitum 40 og 66 dollarar, men er hann farin upp um 70 dollarar í stuttum tíðarskeiðum av 2018 og 2019. Síðan apríl 2020 hevur oljuprísurin ligið um 40 dollarar pr tunnu.

Spotprísur á olju (DKK/tunnu), jan-04 til mar-21

Mynd I 10

Kelda: Egnar útrokningar við støði í oljuprísi frá Thomson/Reuters og gjaldoyrakursi frá Danmarks Nationalbank.

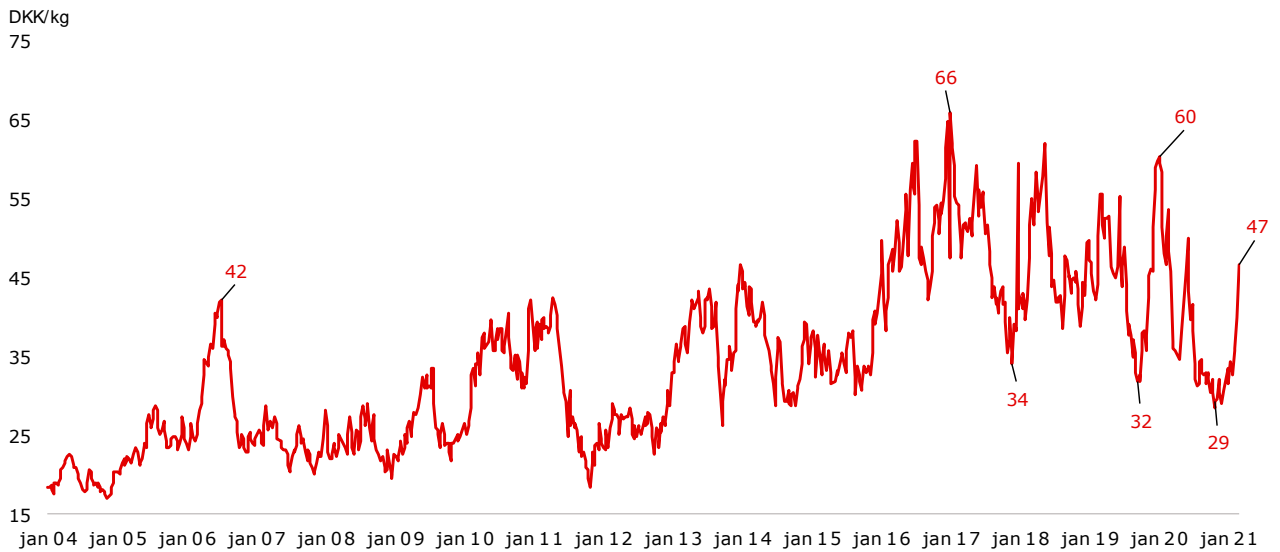
Mynd I 11 vísir gongdina í laksaprísinum í donskum krónum seinastu árin. Vit síggja, at sveiggini eru stór, síðan januar 2017 (tá laksaprísurin var í hæddini) hevur prísurin havt ein fallandi trend. Prísurin var í januar 2020 uppi á 60 kr/kg. Laksaprísurin hevur higartil sveiggjað ímillum 30 og 60 kr/kg meðan korona-farsóttin hevur gjørt um seg.

Framleiðararnir av alilaksi hava í stóran mun umlagt framleiðsluna til laksaportiúnir orsakað av lægri eftirspurningi frá matstovum og catering í flestu londum. Smásøla gevur ikki eins høgan pris sum matstovu- og cateringmarknaðurin.

⁸ Hetta er WTI (West Texas Intermediate) oljan, hvørs prísir vanliga eru lægri enn norðsjovalolju (Brent) prísir.

Spotprísur á laks (DKK/kg) hvørja viku, jan-04 til mar-21

Mynd I 11

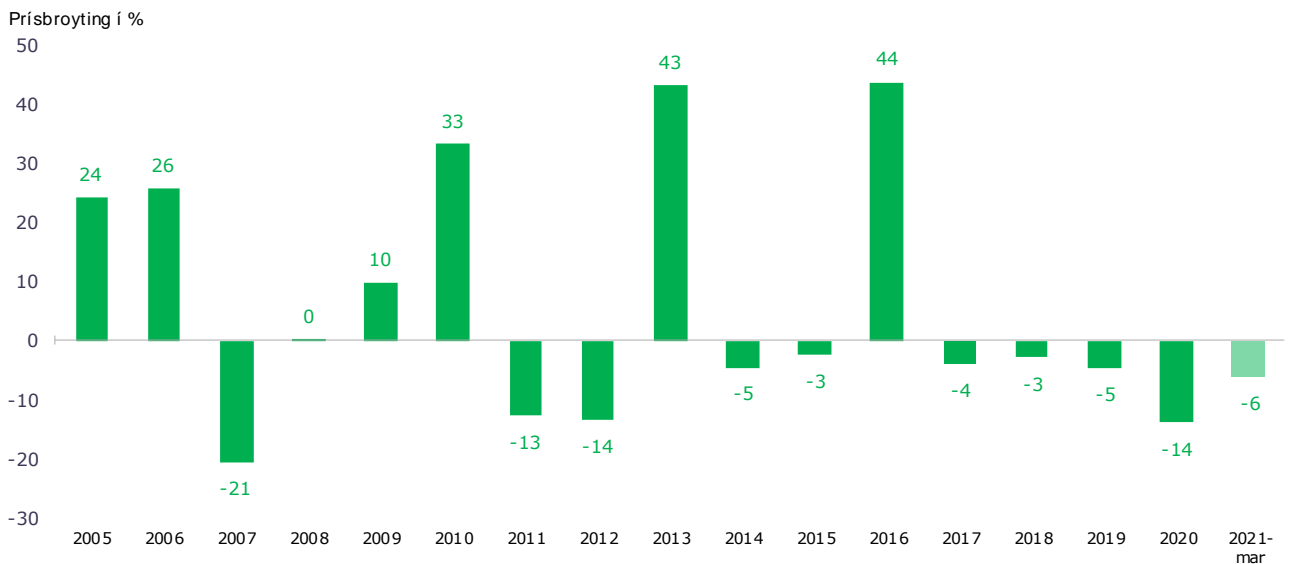

Kelda: Egnar útrokningar við støði í laksaprísi (í NOK) frá fishpool.eu og gjaldoyrakursi frá Danmarks Nationalbank.

Mynd I 12 vísir árligu prosentbroytingina í laksaprísinum í danskum krónum (miðalprísur fyri allar vikur í árinum). Í 2013 var ein prísavøkstur uppá 43% í mun til árið fyri, meðan prísavøksturur í 2016 var 44% í mun til árið fyri. Árin 2017-2019 fall prísurin við 3-5% árliga, og í 2020 fall prísurin við 14% sammett við 2019. Laksaprísurin er higartil fallin 6% í 2021 í mun til 2020.

Árlig prosent broyting í spotprísinum á laks (DKK), 2005 til feb-21

Mynd I 12

Viðm.: Tølini fyri 2021 eru einans tøk til og við 7. mars.

Kelda: Egnar útrokningar við støði í laksaprísi (í NOK) frá fishpool.eu og gjaldoyrakursi frá Danmarks Nationalbank.

I 1.5 Handilsjavnin

Talva I 1 vísir gongdina í vøruútflutningi og vøruinnflutningi Føroya fyri ár 2020 sammett við ár 2019.

Innflutningstølini vísa, at innflutningsvirðið 2020 lækkar eitt vet í mun til sama tíðarskeiðið 2019 við tilsamans 0,4%. Um skip og flogfær verða roknaði frá, vaks innflutningurin 0,5%.

Frágreiðingar um útrokningarhátt fyri vakstrarískoyti eru at finna í frágreiðing Búskaparráðsins á vári 2016 á síðu 11.

Munandi meira varð innflutt av rávøru til fiskavirking - frá 263 mió. kr. í 2019 til 379 mió. kr. í 2020. Hetta svarar til eina hækking uppá 43,9%. Innflutningur til beinleiðis nýtslu er hækkaður við 10,5%, innflutningurin av tilfari til aðra framleiðslu er hækkaður við 6,5%, og innflutningur til byggivirki er hækkaður við 2,7%. Oljuinnflutningurin er hinvegin minkaður, heili 25,3%.

Samlaði útflutningurin var 8.395 mió. kr fyri ár 2020. Hetta er 12% minni enn undanfarna ár. Í ár 2020 hava vit útflutt minni av flest øllum fiskasløgum í mun til í ár 2019 - bæði í nøgd og virði. Útflutningurin av alilaksi er minkaður 727 mió kr. ella 18%. Útflutningurin av botnfiski og øðrum fiskasløgum er minkaður við 12%, og útflutningur av uppsjóvarfiski er minkaður við 7,9%. Vit útflyta framvegis mest av laks, útflutningurin var góðar 3,3 mia. kr.

Yvirskotið á handilsjavnanum er vaksið seinastu árin og hevur verið serliga stórt árin 2016, 2017 og 2019, og stavar hetta partvís frá betringini í býtislutfallinum í uttanlandshandlinum. Handilsjavnin í 2019 vísti eitt yvirskot uppá 1.392 mió. kr. (við skipum). Í 2020 lækkaði yvirskotið á handilsjavnanum til 283 mió. kr. (við skipum).

Inn- og útflutningur av vørum árin 2019 og 2020 og handilsjavnin 2012-2020							Talva I 1		
	Mió. DKK (cif)			%- vøkstur	Vakstrar- ískoyti	Støddar- lutfall			
	2019	2020	Vøkstur						
<i>Innflutningur</i>									
Til hav- og landbúnað	550	537	-12	-2,2%	-	6,7%			
Til byggivirki	834	857	23	2,7%	-	10,2%			
Til aðra framleiðslu	1.800	1.917	117	6,5%	-	22,1%			
Brennievni o.t.	1.252	935	-317	-25,3%	-	15,4%			
Maskinur o.o. útgerð	800	751	-49	-6,2%	-	9,8%			
Bílar o.o. flutningsfør	567	555	-12	-2,1%	-	7,0%			
Til beinleiðis nýtslu	1.657	1.832	174	10,5%	-	20,3%			
Skip, flogfør o.t.	424	349	-76	-17,8%	-	5,2%			
Rávøra til fiskavirking	263	379	115	43,9%	-	3,2%			
Vøruinnflutningur í alt	8.148	8.111	-36	-0,4%	100%	100%			
Vøruinnflutningur ex. skip, flogfør o.t.	7.723	7.763	40	0,5%	-	94,8%			
	Mió. DKK (fob)								
	2019	2020	Vøkstur	%- vøkstur	Vakstrar- ískoyti	Støddar- lutfall			
<i>Útflutningur</i>									
Alifiskur	4.042	3.314	-727	-18,0%	63,5%	42,4%			
Uppsjóvarfiskur	2.392	2.204	-188	-7,9%	16,4%	25,1%			
Botnfiskur og onnur fiskasløg	2.502	2.202	-300	-12,0%	26,2%	26,2%			
Aðrar vøru	509	447	-62	-12,2%	5,4%	5,3%			
Skip, flogfør o.t.	94	225	130	138,2%	-11,4%	1,0%			
Vøruútflutningur í alt	9.540	8.395	-1.145	-12,0%	100%	100%			
Vøruútflutningur ex. Skip, flogfør o.t.	9.445	8.170	-1.275	-13,5%	-	99,0%			
<i>Handilsjavnin, árin 2012-2020</i>	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Við skip o.t., mió DKK	-1.129	-92	441	818	1.492	1.516	277	1.392	283
Uttan skip o.t., mió DKK	-145	552	584	1.182	1.789	1.865	400	1.722	407

Kelda: Hagstova Føroya

Koronufarsóttin hevur eyðsýnt ávirkað heimshandilin, og føroyski útflutningurin eisini er ávirkaður. Tó ivaleyst ikki eins nógv sum hjá øðrum londum. Tað er tó ikki óvanligt at stór sveiggja henda í føroyska útflutninginum, sí talvu I 2. Hyggja vit eftir útflutninginum nøkur ár aftur í tíðina, síggja vit bæði stóran vøkstur og stóra minking.

	Mió. DKK (fob)				
	2016	2017	2018	2019	2020
Útflutningur	8.090	8777	8.023	9540	8.395
Broyting		686	-753	1.516	-1.145
Broyting í %		8,5%	-8,6%	18,9%	-12,0%

Kelda: Hagstova Føroya

Tænastuinntøkurnar frá útlenskum ferðafólki er minkaður munandi í 2020, samstundis sum tænastuútreiðslurnar hjá føroyingum til ferðing uttanlands eisini eru minkaðar. Ístaðin hava føroyingar lagt eftir sær meira pening í Føroyum í samband við frítíðarhald.

Koronu-farsóttin ávirkar eisini, hvat vit innflyta av vørum. T.d. er sòlan hjá timbur- og málingahandlum vaksin stórliga.

I 1.6 Gjaldsjavnin

Gjaldsjavnin er ein uppgerð av búskaparligu viðskiftunum millum Føroyar og umheimin fyri eitt ávíst tíðarskeið - vanliga 1 ár.

Gjaldsjavnin gevur eina lýsing av samlaða handlinum, sum Føroyar hava við umheimin (inntøkur frá útflutningi og útreiðslur av innflutningi), umframt renta av hvat vit eiga og skylda uttanlands (nettoogn í útlondum ella nettoskuld til útlond).

Gjaldsjavnin er ein roknskaparlík uppgerð. At uppgerðin er roknskaparlík merkir m.a., at vit hava eina *rakstraruppgerð gjaldsjavnans* (skráseting av inntøkum og útreiðslum) og eina *kapitaluppgerð gjaldsjavnans* (skráseting av broyting í ogn og skuld). Sammeta vit við ein vanligan roknskap, svarar *nettoognin í útlondum* (ella nettoskuldin til útlond) í *kapitaluppgerð gjaldsjavnans* til *eginognina* í einum vanligum roknskapi. Netto rakstraruppgerð gjaldsjavnans svarar eisini til roknskaparúrslitið í einum vanligum roknskapi.

Í einum vanligum roknskapi ber til at rokna seg fram til (ella at avstemma) ársroknskaparúrslitið netto, tá vit kenna árligu broytingina í eginogn, og vit eisini fáa upplýst kursbroytingar og avskrivningar í árinum. Sostatt ber til at uppgera netto roknskaparúrslitið frá bæði **rakstarsiðuni** (ið er tað vanliga) og frá **statussiðuni** (ið ikki er so vanligt).

Tá tað snýr seg um gjaldsjavnin, ber tað tilsvareandi til at rokna seg fram til (ella at avstemma) netto rakstraruppgerð gjaldsjavnans, tá vit kenna árligu broytingina í nettoogn/nettoskuld í útlondum, og vit eisini fáa upplýst kursbroytingar og avskrivningar í árinum.

Í praksis er tað ein størri avbjóðing at gera upp árligu broytingina í ogn og skuld í útlondum, og eisini at kenna til allar kursbroytingar v.m. í árinum.

Tessvegna verður hesin háttur til óbeinleiðis at gera upp netto rakstraruppgerð gjaldsjavnans frá **statussiðuni** ikki serliga neyvur. **Tí verður størri dentur lagdur á at fáa til vega allar tøk upplýsingar um inntøkur og útreiðslur á rakstraruppgerð gjaldsjavnans og at gera nettoúrslitið upp við støði í hesum.**

Gjaldsjavnin verður sostatt hereftir uppgjørdur frá rakstarsiðuni. Samstundis fer eisini at verða roynt at fáa til vega neyvri upplýsingar um ogn og skuld í útlondum, soleiðis at ein avstemming eisini kann fara fram út frá árligu broytingini í status.

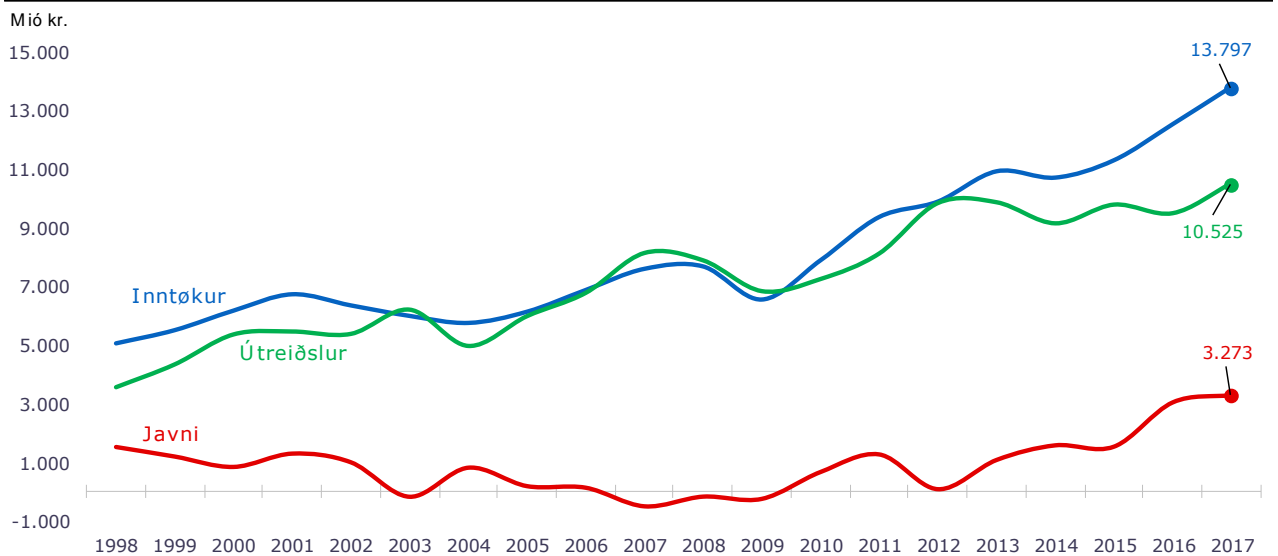
Av tí at tað er ein so stór og arbeiðskrevjandi avbjóðing neyvt at gera upp gjaldsjavan, hava gjaldsjavnaúrslitini ikki verið stórvegis umrødd í undanfarnu búskaparráðsfrágreiðingum. Vónandi broytist hetta.

Mynd I 13 vísir, at í 2017 vóru inntøkurnar á rakstrarsíðu gjaldjavnans 13,8 mia kr, og útreiðlurnar vóru 10,5 mia. kr. Hetta gav eitt nettoúrslit upp á 3,3 mia. kr. Bert 4 ferðir síðan 1998 hevur úrslitið verið negativt.

Nýggjari tøl eru ikki tøk, men mett verður at javnin í 2018 og 2019 eisini er stórt positivur, meðan ongin meting er gjørd fyri 2020.

Rakstrarviðurskipti gjaldjavnans, høvuðstøl, 1998 til 2017

Mynd I 13

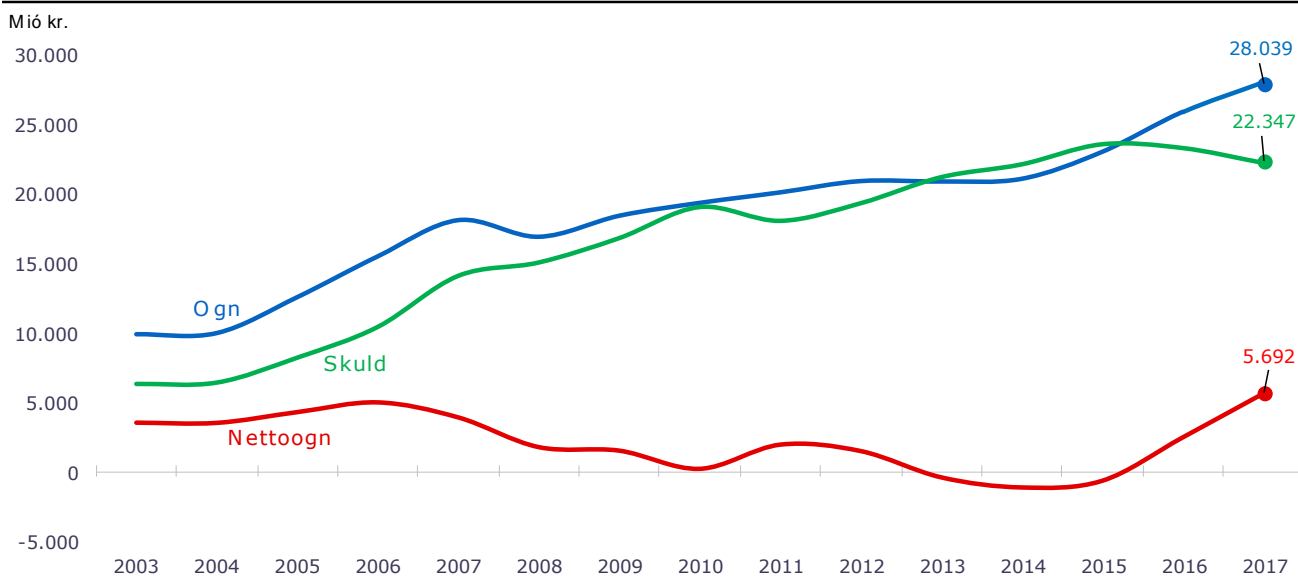
Viðm.: Rakstraruppgerð gjaldjavnans er eisini nevnd leypandi postar á gjaldjavninum.

Kelda: Hagstova Føroya

Mynd I 14 vísir, at í 2017 var nettoognin 5,7 mia kr. Bruttoskuldin og bruttoognin vóru hetta árið ávíkavist 22,4 mia. kr. og 28,0 mia. kr.

Bert tríggjar ferðir síðan 2003 hevur nettoognin verið negativ.

Nýggjari tøl eru ikki tøk, men mett verður, at nettoognin í útlondum í 2018 og 2019 eisini er vaksandi. Ongin meting er gjørd fyri ár 2020.

Kelda: Høgstova Føroya

Rakstraruppgerð gjaldsjavnans er bólkað sum víst í talvu I 3. Talvan vísir nettotøl fyri útreiðslur og inntøkur. Bólkingin av **inntøkum** og **útreiðslum** er forklárað niðanfyri:

- Vøruhandil er inn- og útflutningur av vørum. Her finnst neyv skráseting.
- Tænastuhandil er inn- og útflutningur av tænastum. Her finnst ikki neyv skráseting.
- Inntøkuflytingar eru ein samanteljing av lønarflytingum og íløgu- og fíggjarvirksemi.
- Lønarflytingar eru keyp og søla av arbeiðsmegi millum Føroyar og umheimin. **Lønarinntøkan** stavar frá útlenskum arbeiðsgevarum, herundir m.a. DIS, NIS, útlensk fiskiskip og frálandavinnu (supplyskip o.a) umframt arbeiði á landi, t.d. handverkarar. **Lønarútreiðsla** er lønir goldnar útlendingum frá føroyskum arbeiðsgevarum.
- Íløgu- og fíggjarvirksemi er uppgerð av inntøkum og útreiðslum, ið stava frá fíggjarogn. Fíggjarognir verða bólkaðar í beinleiðis íløgur, virðisbrøv, innlán og útlán.
- Rakstrarflytingar eru veitingar til og úr útlandum, har onki beinleiðis arbeiði ella annað avrik er knýtt at flytingini. Dømi um tílíkar flytingar eru ríkisveitingar, eftirlønir og endurtryggingargjöld.

Rakstrarviðskifti gjaldsjavnans, høvuðstøl netto, 1998-2017
Talva I 3

Ár	Vørur	Tænastur	Lønar- flytingar	Íløgu- og figgjarvirksemi	Landið	Aðrir geirar	Tilsamans
1998	464	-286	287	-57	994	87	1.488
1999	56	-296	313	-15	1009	93	1.160
2000	-302	-373	310	22	1050	98	804
2001	302	-423	224	31	1072	56	1.261
2002	412	-513	245	71	696	53	963
2003	-854	-477	307	55	701	47	-221
2004	61	-448	263	131	700	70	777
2005	-454	-583	280	86	779	36	143
2006	-600	-592	314	87	773	108	90
2007	-1228	-825	307	67	768	361	-550
2008	-457	-623	364	-286	758	27	-217
2009	70	-841	479	-757	761	-6	-294
2010	509	-899	535	-365	779	70	629
2011	321	-839	640	86	782	243	1.233
2012	-936	-534	708	24	789	-12	38
2013	125	-727	806	19	780	40	1.044
2014	680	-547	802	-213	807	17	1.545
2015	1086	-916	758	-290	817	45	1.500
2016	1773	-289	791	-100	789	57	3.021
2017	1824	-384	707	-46	785	387	3.273

Kelda: Hagstova Føroya

Bólkingin av **ogn** og **skuld** (nettoogn) er forklárað niðanfyri:

Uppgerð av ogn og skuld lýsir, hvat føroyingar eiga og skylda uttanlands. Nettoognin er munurin ímillum ogn og skuld. Er nettoognin positiv, merkir hetta, at tað er umheimurin, ið hevur skuld til Føroya. Uppgerðin lýsir figgjarstøðuna hjá Føroyum í mun til umheimin við ársenda á hvørjum ári. Tey figgjarsløgini, ið tilsamans mynda uppperðina av ogn og skuld eru:

- Beinleiðis íløgur, har einstakur íleggjari eigur meira enn 10% av partapeninginum.
- Partabrøv, íløguprógv og líknandi, ið føroyingar eiga uttanlands og útlendingar eiga í Føroyum.
- Lánsbrøv, ið føroyingar eiga uttanlands og útlendingar eiga í Føroyum.
- Vøru- og tænastukredittir, ið lýsa, hvat føroyingar skylda uttanlands, og hvat teir eiga til góðar í sambandi við inn- og útlutning.
- Innlán er uppsparing hjá føroyingum uttanlands ella uppsparing hjá útlendingum í Føroyum. Her kann eisini vera talan um veiting av trygd (garanti í sambandi við vørukeyp o.a.)
- Útlán, ið er uppperð av útlenskum lánum til føroyingar (íroknað kredittfeløg) til privat og vinnulig endamál. Tað sama ger seg galdandi hjá føroyskum figgjarstovnum, sum veita umheiminum lán.

Nettoogn í mió kr. uttanlands skift á fíggjarslag, 2003-2017**Talva I 4**

Ár	Beinleiðis íløgur	Partabrøv o.a.	Lánsbrøv	Vøru- og tænastrækredittir	Innlán	Lán	Tilsamans
2003	165	467	4.514	36	464	-2.062	3.584
2004	197	489	4.557	42	376	-2.090	3.570
2005	87	911	4.406	89	2.284	-3.425	4.352
2006	262	1538	4.298	58	3.648	-4.742	5.062
2007	803	1130	5.188	63	2.913	-6.128	3.969
2008	725	31	5.707	242	3.625	-8.527	1.803
2009	1133	1867	6.111	199	3.647	-11.411	1.546
2010	-648	90	7.224	94	4.729	-11.270	219
2011	513	-417	7.356	221	4.013	-9.706	1.981
2012	679	-381	6.833	411	4.389	-10.413	1.518
2013	293	-2061	6.647	482	3.320	-9.080	-399
2014	-28	-3757	7.809	524	2.470	-8.156	-1.139
2015	945	-6794	8.892	298	3.013	-7.013	-659
2016	366	-5327	11.099	304	3.198	-7.144	2.496
2017	320	-3270	11.887	279	3.196	-6.721	5.692

Kelda: Hagstova Føroya**Tekstkassi 5: Gjaldsjavauppperð**

Tað kann vísast at niðanfyri standandi identitetur er galdandi fyri gjaldsjavauppperðina:

$(X - M) = (T - G) + (S - I)$, har ið

X = Inntøkur frá útlondum

M = Útreiðslur til útlond

$(X - M)$ = rakstrarúrslit gjaldsjavauppperð, $X - M > 0$ merkir yvirskot, $X - M < 0$ merkir hall

G = almennar útreiðslur

T = almennar inntøkur

$(T - G)$ merkir netto roknskaparúrslit (uppsparingarúrslit) almenna geirans

S = uppsparing í privata geiranum

I = íløgur í privata geiranum

$(S - I)$ merkir uppsparingsyvirskotið í privata geiranum

Hetta merkir, at rakstrarúrslit gjaldsjavauppperð verður avgjørt av, hvussu stórt uppsparingaryvirskotið er í privata geiranum $(S - I)$ og tí almenna geiranum $(T - G)$.

Eitt positivt rakstrarúrslit (eitt yvirskot) merkir, at vit veita eitt lán svarandi til rakstrarúrslitið til umheimin til íløgu- og nýtsluendamál í útlondum - okkara yvirskotsuppsparing ger hetta neyðugt.

Eitt negativt rakstrarúrslit (eitt undirskot ella hall) merkir, at vit lána pening frá umheiminum til okkara íløgu- og nýtsluendamál - vit noyðast gera hetta, tá okkara eigna uppsparing ikki røkkur til.

I 2 Innlendis eftirspurningur frá húsarhaldunum (privat nýtsla)

I 2.1 Metingar viðvíkjandi privatu nýtsluni

Privata nýtslan er ein týðningarmikil partur av føroyska búskapinum. Í stødd er privata nýtslan á hædd við vøruútflutningin og eisini vøruinnflutningin. Tískil hevur gongdin í privatu nýtsluni stóra ávirkan á BTÚ-vøksturin.

Privata nýtslan verður uppgjørd sum liður í uppgerðini av útreiðslu- ella eftirspurnarsíðuni á tjóðarroknskapinum. Seinastu uppgjørdu tjóðarroknskapartølini viðvíkjandi útreiðslu- ella eftirspurnarsíðuni eru fyri 2019. Fyri tíðarskeiðið aftaná 2019 hava vit bert indikatorar um nýtsluna. Ein indikatorur er innflutningurin av nýtslulvørum; av øðrum indikatorum er gongdin í lønargjaldingum (sí mynd I 18a og I 18b) og MVG-inntøkur landskassans (sí mynd I 15b).

Mynd I 15a vísir gongdina í innflutningi av nýtslulvørum sum leypandi 12 mánaða samanlegging (sí tekstkassa 4) samanhlidna við lønargongdina.

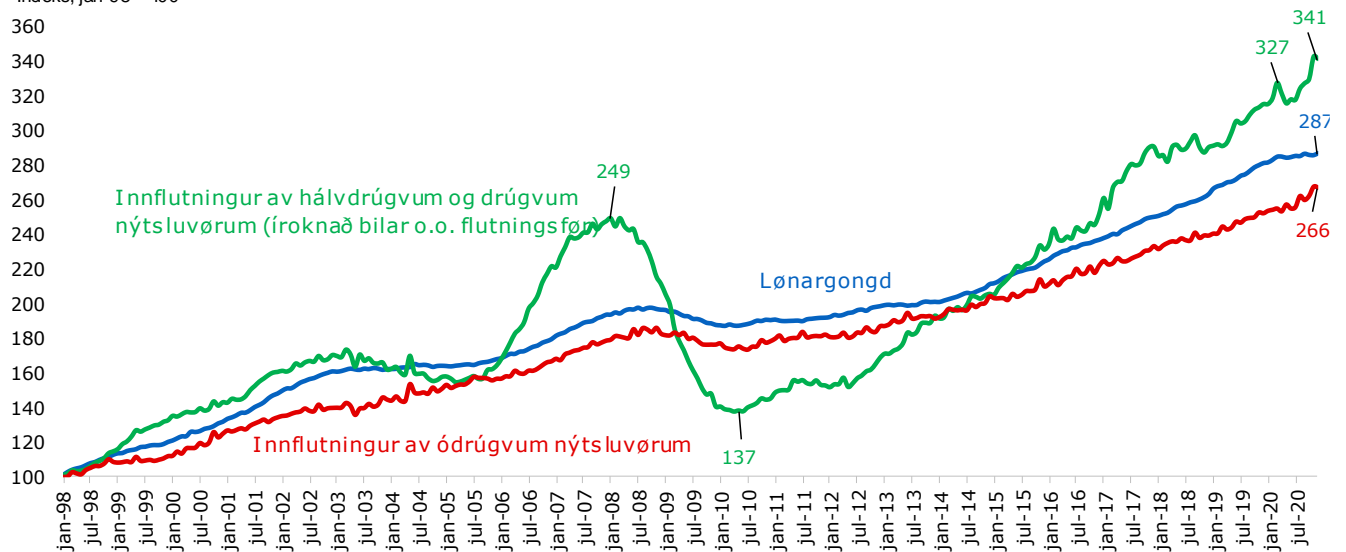
Vit síggja, at innflutningurin av hálvdrúgvum nýtslulvørum (t.d. klæðir) og drúgvum nýtslulvørum (t.d. sjónvørp og bilar) er vaksin nógv síðan 2010, serliga aftaná miðskeiðis í 2012. Í byrjanini av 2020 sæst eitt lítið fall í innflutninginum av hálvdrúgvum og drúgvum nýtslulvørum, ið síðani verður avloyst av einum vøkstri.

Stóri vøksturin seinastu tíðina í innflutninginum av drúgvum og hálvdrúgvum nýtslulvørum hevur verið nýttur í undanfarnum frágreiðingum sum grundgeving fyri at rokna við eini hægri privatari nýtslukvotu í 2014-2019. Hinvegin kann hesin umrøddi nýtslulvøksturin eisini samsvara við ein vøkstur í lønargjaldingum og tøkari inntøku.

Viðmerkjast skal, at lønarinntøkur vunnar í útlandum ikki eru við í lønartølunum handan myndina. Gongdin í innflutninginum av ódrúgvum nýtslulvørum (t.d. matur og drekka) og gongdin í lønargjaldingunum eru nøkulunda samanfallandi yvir alt tíðarskeiðið. Í innflutningshagtølunum fylla ódrúgvu nýtslulvørunar lutfalsliga meira enn drúgvu og hálvdrúgvu nýtslulvørunar.

Lønarinntøka og innfluttar nýtslulvørrur hjá húsarhaldum, jan-98 til des-20 Mynd I 15a

Indeks, jan-98 = 100

Kelda: Egnar útrokningar við støði í hagtølum Hagstovunnar.

Mynd I 15b vísir gongdina í lönnum og MVG-inntökum landskassans. Tá fíggjarkreppan rakti í 2008 hendi eitt ógvusligt fall í lutfallinum millum MVG og lönargjaldingar. Síðani 2009 hefur hetta lutfallið somuleiðis víst ein fallandi trend, og svarar hetta til, at lönirnar eru vaksnar skjótari enn MVG-inntøkur landskassans. Hetta kundi bent á eitt áhaldandi varsemi viðvíkjandi privatu nýtsluni. Hagtølini benda ikki á, at nýtslan hefur verið stórvegis øðrvísi hesar seinasta árið, meðan korona-farsóttin hefur gjørt um seg, serliga ikki aftaná at samfelagið lat upp aftur.

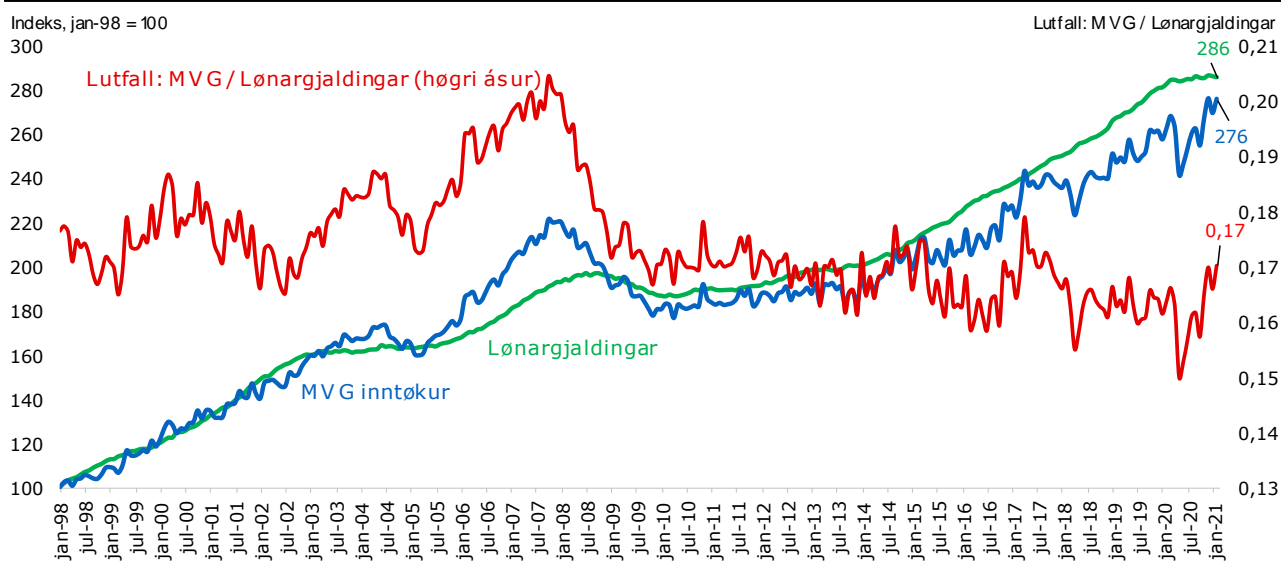
At húsarhaldini hava havt eina varisliga nýtslu síðani fíggjarkreppuna í 2008 kann eisini hava gjørt sítt til, at húsarhaldini eru væl fyri til at mæta fíggjarligu avbjóðingunum í samband við korona-farsóttini.

Húsarhaldini eru sum heild væl konsolideraði. Hetta merkir fyri tað fyrsta, at tey hava eina stóra uppsparing (innlánsyvirskot), og fyri tað næsta, at húsarhaldini ikki í stóran mun hava eina lánifíggjaða nýtslu, eins og tey høvdu undan fíggjarkreppuni í 2008.

Húsarhald, sum onkursvegna hava verið rakt av inntøkumissi seinasta árið, hava fingið lönarískoyti frá ALS. Harafturat hava tey fingið gjaldsskáa frá bankunum. Tískil hava húsarhaldini ikki verið noydd at skerja nýtsluna í serliga stóran mun meðan korona-farsóttin hefur gjørt um seg.

Gongdin í lönnum og MVG, jan-98 til feb-21

Mynd I 15b

Viðm.: Tølini byggja á leypani 12 mánaðar samanlegging fyri tíðina frá januar 1998 til og við seinast dagfórdu tølunum.

Kelda: Egnar útróknar við stóði í lönartølum Hagstovunnar og MVG-tølum frá TAKS.

I 2.2 Gongdin í treystitølum (konjunkturbarometrinum)

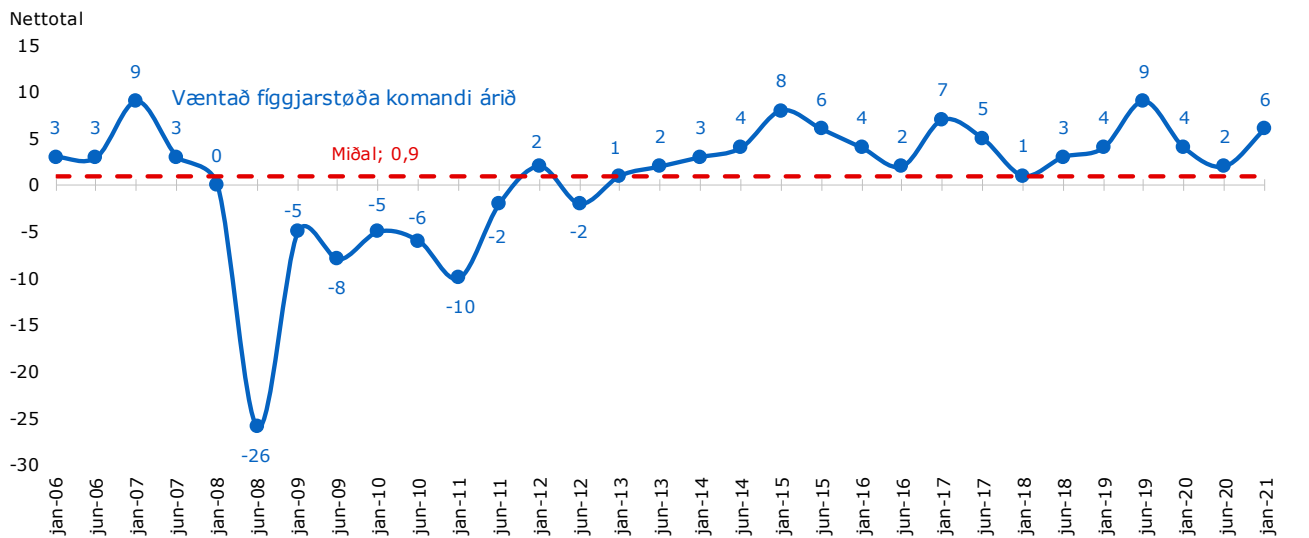
Treystitølini frá Hagstovuni í mynd I 16a snúgva seg um metingar hjá húsarhaldunum um fíggjarstöðu teirra eitt ár fram í mun til nú.

Nýggjasta kanningin er gjørd í januar mánað 2021, og vísur eitt hækkað treystital. Hækkingin hefur møguliga samband við gongdina í koronu-farsóttini og móguleikarnir fyri at fáa koppingarevni.

Samantikið eru húsarhaldini bjartskygd um sína egnu væntaðu fíggjarstöðu (Mynd I 16a), hóast tey meta útlitini fyri føroyska búskapin at vera minni bjørt (Mynd I 16d).

Netttotal - húsarhaldini og teirra væntaða fíggjarstøða eitt ár fram, jan-06 til jan-21

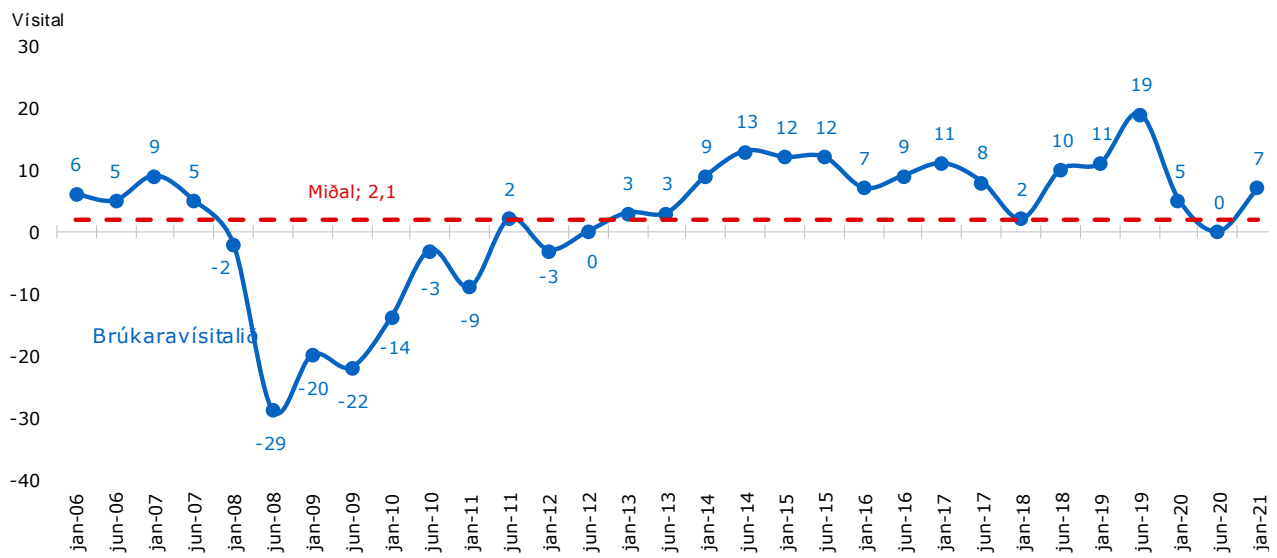
Mynd I 16a

Kelda: Hagstova Føroya

Mynd I 16a vísir fram til juni 2019 eitt høgt treystital, sum ikki hevur verið hægri síðan januar 2007. Hereftir kemur ein lækking í 2020, sum allarhelst er orsakað av koronu-farsóttuni. Síðan sæst ein hækking í januar 2021, ið avspeglar økta bjartskygnið millum húsarhaldini, ið millum annað kemst av atgongd til koppingarevni ímóti koronu-farsóttuni.

Vísital - samlað brúkaravísital fyri føroysku húsarhaldini, jan-06 til jan-21 Mynd I 16b

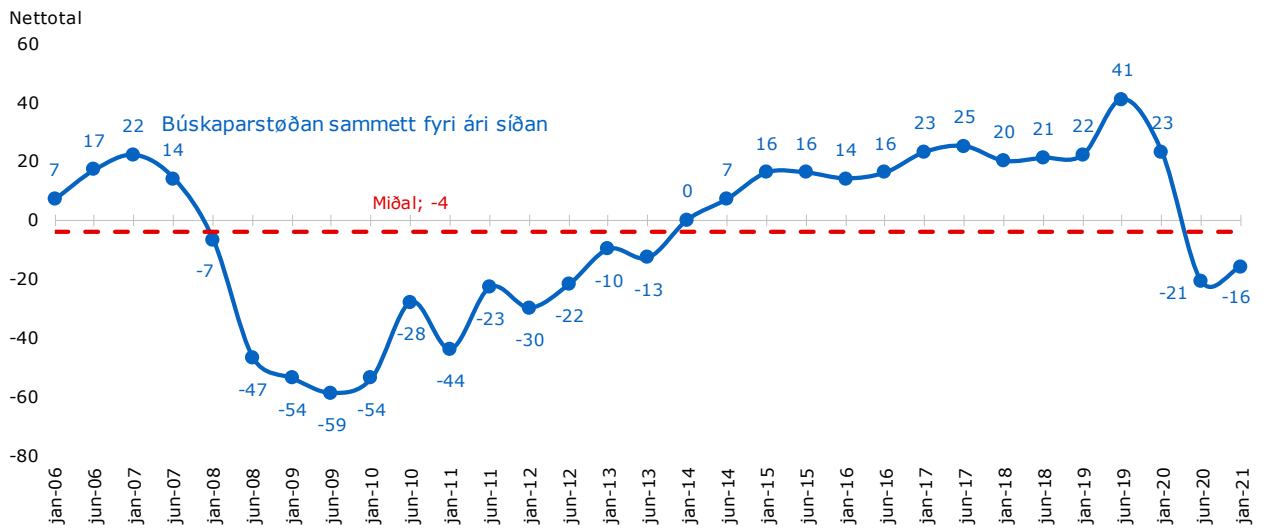

Kelda: Hagstova Føroya

Mynd I 16b vísir treystitalið tilsamans fyri føroysku húsarhaldini. Myndin vísir áleið tað sama sum Mynd I 16a. Treystitalið hjá húsarhaldunum var í juni 2019 nógv størri enn nakrantíð frammanundan, meðan treystitalið í juni 2020 fall niður á 0. Síðan er treystitalið hækkað til 7.

Búskaparstöðan í Føroyum í dag sammett við fyrri einum ári síðan, jan-06 til jan-21

Mynd I 16d

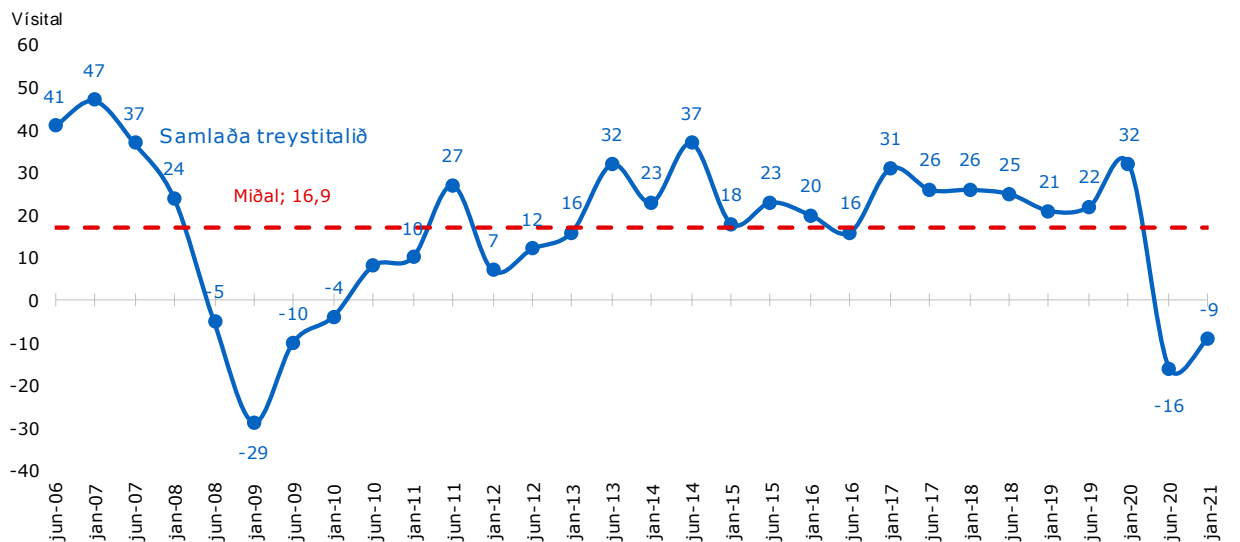
Kelda: Hagstova Føroya

Mynd I 16d vísar svarið uppá spurningin um fólk meta um búskaparstöðan í Føroyum er betri ella verri í dag sammett við fyrri einum árið síðani. Gongdin vísur hægsta toppin í januar 2019 fyri síðan at falla niður á -21 í juni 2020. Ein lítil hækking er farin fram í januar 2021, men talið er framvegis undir miðal.

Mynd I 17 vísir samlaða treystitalið í føroyska búskapinum hjá bæði brúkarum og vinnu. Vinnan fevnir um tilfeingis- og ídnaðarvinnu, byggivinnu, handilsvinnu og smásølu, og tænanstuvinnu. Sum væntað hevur samlaða treystitalið sveigjað munandi í samband við gongdina í koronu-farsóttini og ymiskligu gongdirnar í hesum fyra vinnugreinum.

Konjunkturbarometrið, jun-06 til jan-21

Mynd I 17

Kelda: Hagstova Føroya

I 3 Virksemið í privatu vinnugeirinum (privatar flögur o.a.) og innlendis eftirspurningun

I 3.1 Gongdin viðvirkjandi lönargjaldingum og löntakaratali

Lönarhagtölíni hvönn mánaða frá Hagstovuni (útvegað við samfíðarskattaskipanini) eru millum tey mest hentu hagtölíni, ið vit hava til tess at lýsa virksemið í búskapinum sum heild og gongdina innan ymsu vinnugreinarnar⁹.

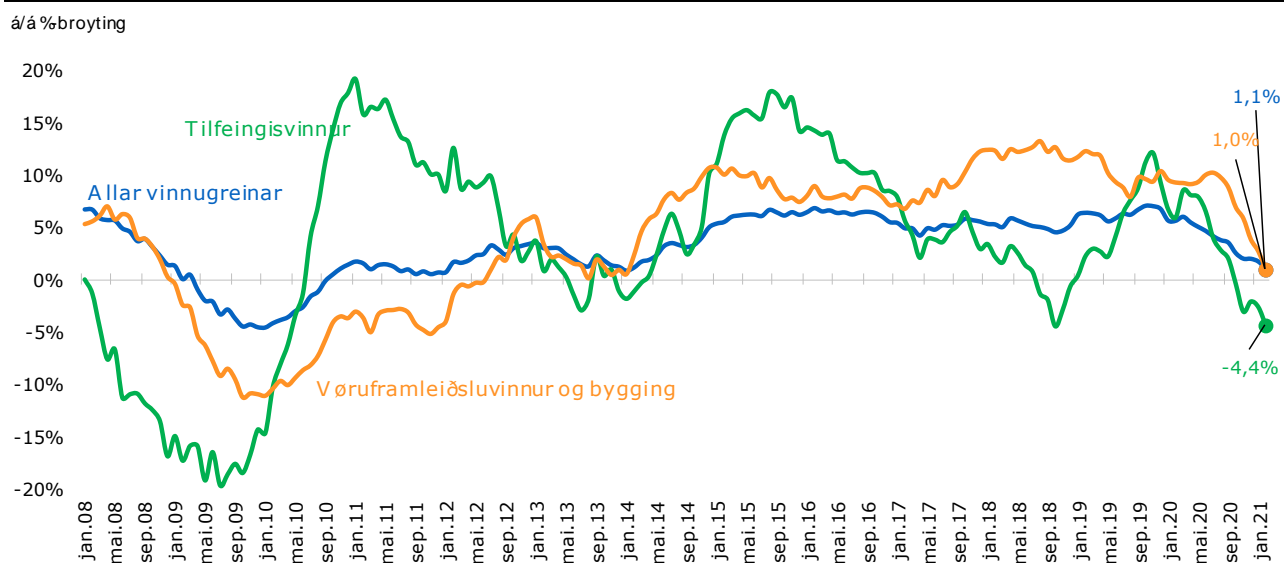
Mynd I 18a og I 18b vísa prosentbroytingina í lönartölunum hjá Hagstovuni seinastu árinu sum leypanði ár-til-ár broyting (sí útgreining í tekstkassa 4).

Mynd I 18a vísir gongdina í lönargjaldingunum innan primeru og sekunderu vinnugreinarnar, meðan mynd I 18b vísir gongdina í lönargjaldingunum innan tertieru vinnugreinarnar. Í báðum myndum sæst eisini strikumynd fyrri samlaðu vinnugreinarnar, so gongdin í teimum einstöku vinnugreinunum kann haldast upp í móti heildargongdini.

Vit síggja á myndunum, at lönargjaldingar í øllum vinnugreinum eru vaksnar nógv seinastu árinu. Síðan 2014 hevur størri lutfalsligur vøkstur verið í vøruframleiðsluvinninum og bygging enn í øllum vinnugreinunum tilsamans. Men nýggjastu tölíni frá februar 2021 vísa at vøruframleiðsluvinnur og bygging hava nú á áleið sama ár-til-ár vøkstur, sum allar vinnugreinar tilsammans.

Lönargjaldingar, á/á broyting í %, jan-08 til feb-21

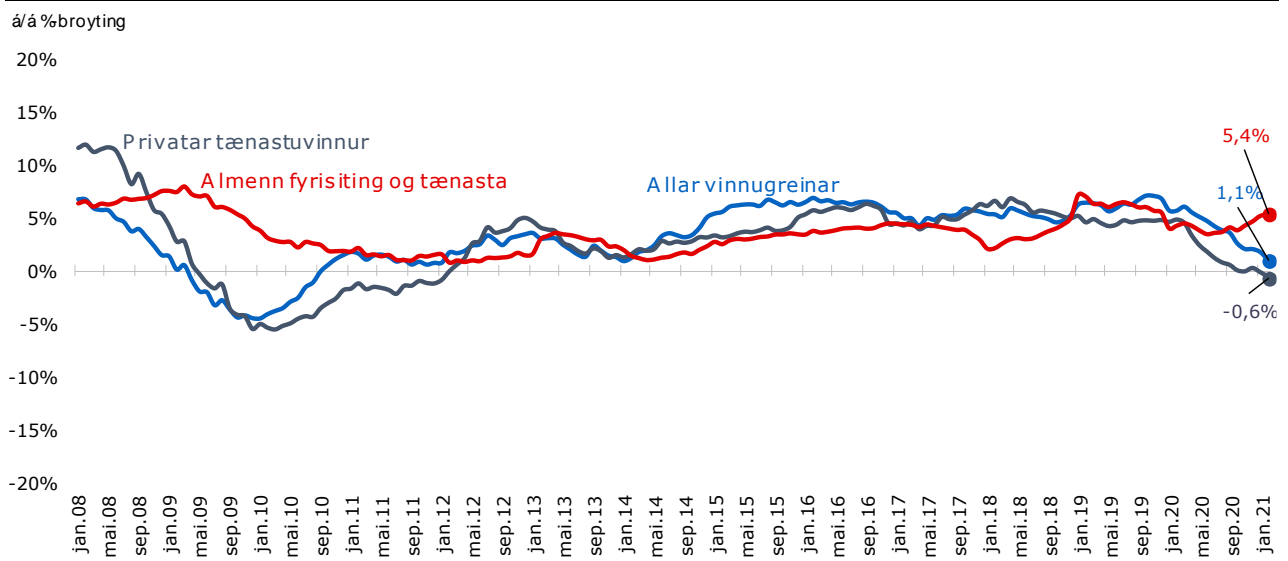
Mynd I 18a

Víðm.: Tölíni byggja á leypanði 12 mánaðar samanlegging.

Kelda: Egnar útrokningar við stöði í lönartölum Hagstovunnar.

⁹ Gongdin í mánaðarlígu lönartölunum frá Hagstovuni samsvarar ikki við gongdina í BTÚ sum lönarinntøku (lönarpartinum av bruttofaktorinntøkuni, BFI). BFI fevnir eisini um samsýning til kapitalin (restinntøkuna). Munur er eisini á tjóðarroknskaparlönnum og mánaðarlönnum, tí allar lönarviðbøtur eru ikki við í mánaðarlönunum, t.d. pensjónsgjöld, tvungin sosial tryggingargjöld og B-inntøkur.

Viðm.: Tølini byggja á leypandi 12 mánaðar samanlegging.

Kelda: Egnar útrokningar við stöði í Lønartølum Hagstovunnar.

Vøksturinn í almennu lønargjaldingunum hevur verið merkisverdur í 2018 og eisini í januar 2019. Hetta kemur m.a. av at lønargjaldingar vóru óvanliga lágar í januar 2018 vegna verkfall og serligar umstøður á almenna arbeiðsmarknaðinum, og tískil verður vøksturinn óvanliga høgur í januar 2019.

Lønirnar í almennum tænastruveitingum hava annars søguliga verið tær mest stöðugu, meðan stór sveiggj hava verið í tilfeingisvinninum, vøruframleiðsluvinninum og bygging.

Í februar 2021 var ár-til-ár vøksturinn fyri allar vinnugreinar tilsamans 1,1%. Størsti vøkstur var í almennari fyrisiting og tænastru (5,4%) og harnæst høvdu vøruframleiðsluvinnur og bygging ein vøkstur á 1,0%. Vøksturinn í lønargjaldingum í almennari fyrisiting og tænastru kemur millum annað av eyka tørvi á arbeiðsmegi innan heilsuverkið. Privatar tænastruvinnur og tilfeingisvinnur høvdu ein negativan vøkstur á ávikavist -0,6% og -4,4%.

Í talvu I 5 niðanfyri eru lønargjaldingar fyri 2019 og 2020 býttar á 23 vinnugreinar. Eisini er víst beinleiðis vakstrarískoyti¹⁰ og stöddarlutfall (parturin av heildini).

Av talvuni sæst, at samlaðu lønargjaldingar 2020 vuku 2,1% sammett við 2019, og at vakstrarískoytið var serliga høggt fyri heilsu- og almannaverk (33,2%), bygging (32,7%) og kommunur og ríkisstovnar (25,5%).

Lønargjaldingar fyri gistihús og matstovuvirki fullu við 20,2% í 2020. Hetta stavar eyðsýnt frá koronafarsóttini. Fyri fiskiskap fullu lønargjaldingar við 6,5% og góvu eitt negativt vakstrarískoyti á 33,9%.

Lønargjaldingar eru A-skattskyldugar lønir, sum fyrítøkur við heimstaði í Føroyum rinda. Hagtølini fevna bara um løn fyri útint arbeiði. Allar lønargjaldingar verða taldar uppí, sum lúka omanfyri nevndu krøv, uttan mun til um løntakarinn er føroyingur ella útlendingur.

¹⁰ Í talvu I 5 er vakstrarískoytið stigmarkað til 100%.

Lønargjaldingar, vakstrarískoyti fyri lönir og støddarlutfall fyri vinnugreinar árinu 2019 og 2020

Talva I 5

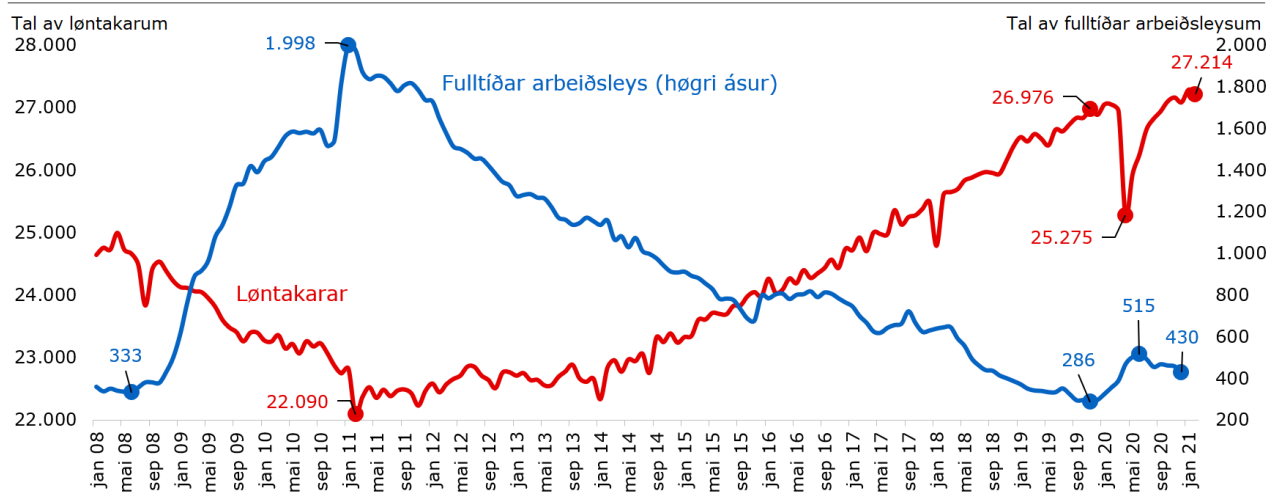
	Mió DKK			% - vøkstur	Vakstrarí- skoyti	Støddar- lutfall
	2019	2020	Vøkstur			
Landbúnaður	25	25	0	-1,0%	-0,1%	0,2%
Fiskiskapur	1.080	1.009	-70	-6,5%	-33,9%	9,8%
Ali- og kryvjivirki	432	467	35	8,0%	16,7%	4,5%
Ráevnisvinna	57	60	3	4,4%	1,2%	0,6%
Fiskavøruídnaður	416	406	-9	-2,2%	-4,5%	4,0%
Skipasmiðjur, smiðjur	332	342	10	3,0%	4,7%	3,3%
Annar ídnaður	290	296	6	2,0%	2,8%	2,9%
Bygging	932	1.000	68	7,3%	32,7%	9,7%
Orku- og vatnveiting	78	84	5	6,8%	2,6%	0,8%
Handil og umvæling	881	919	38	4,4%	18,5%	8,9%
Gistihús og matstovuvirki	166	132	-33	-20,2%	-16,1%	1,3%
Sjóflutningur	452	452	0	0,0%	0,0%	4,4%
Flutningur annars	363	345	-18	-5,0%	-8,7%	3,4%
Postur og fjarskifti	139	137	-2	-1,5%	-1,0%	1,3%
Fígging og trygging	356	365	9	2,6%	4,5%	3,6%
Vinnuligar tænaastur	415	415	0	0,0%	0,0%	4,0%
Húshaldstænaastur	106	107	1	1,0%	0,5%	1,0%
Landsfyrising	290	297	7	2,4%	3,4%	2,9%
Kommunur og ríkisstovnar	1.093	1.145	53	4,8%	25,5%	11,2%
Undirvísing	704	731	26	3,7%	12,7%	7,1%
Heilsu- og almannaverk	1.222	1.291	69	5,6%	33,2%	12,6%
Felagsskapir, mentan o.a.	236	242	6	2,7%	3,0%	2,4%
Ótilskilað v.m.	0	5	5	2645,8%	2,2%	0,0%
Tilsamans	10.064	10.272	207	2,1%	100%	100%

Kelda: Hagstova Føroya

Mynd I 19 niðanfyri vísir árstíðarjavnaða talið av løntakarum samanhlidið við árstíðarjavnaða talið av fulltíðar arbeiðsleysum.

Tal av løntakarum og fulltíðar arbeiðsleysum, árstíðarjavnað, jan-08 til feb-21

Mynd I 19

Viðm.: Talið av løntakarum gongur fram til feb. 2021, meðan talið av fulltíðar arbeiðsleysum gongur fram til des. 2020.

Kelda: Hagstova Føroya.

Í januar 2011 var talið av árstíðarjavnaðum fulltíðararbeiðsleysum í hæddini (1.998), meðan talið av árstíðarjavnaðum løntakarum um somu tíð var lágt (22.090). Síðan ársbyrjan 2011 hefur talið av fulltíðar arbeiðsleysum stórt sæð verið stöðugt fallandi, meðan løntakaratalið síðan januar 2014 stórt sæð hefur verið stöðugt vaksandi. Síðan miðskeiðis í 2014 hefur stór nettotilflyting eisini verið til Føroya, sí mynd I 8.

Talið av løntakarum var í november 2019 í hæddini (26.976), samstundis sum talið av fulltíðar arbeiðsleysum í november 2019 var lágt (286).

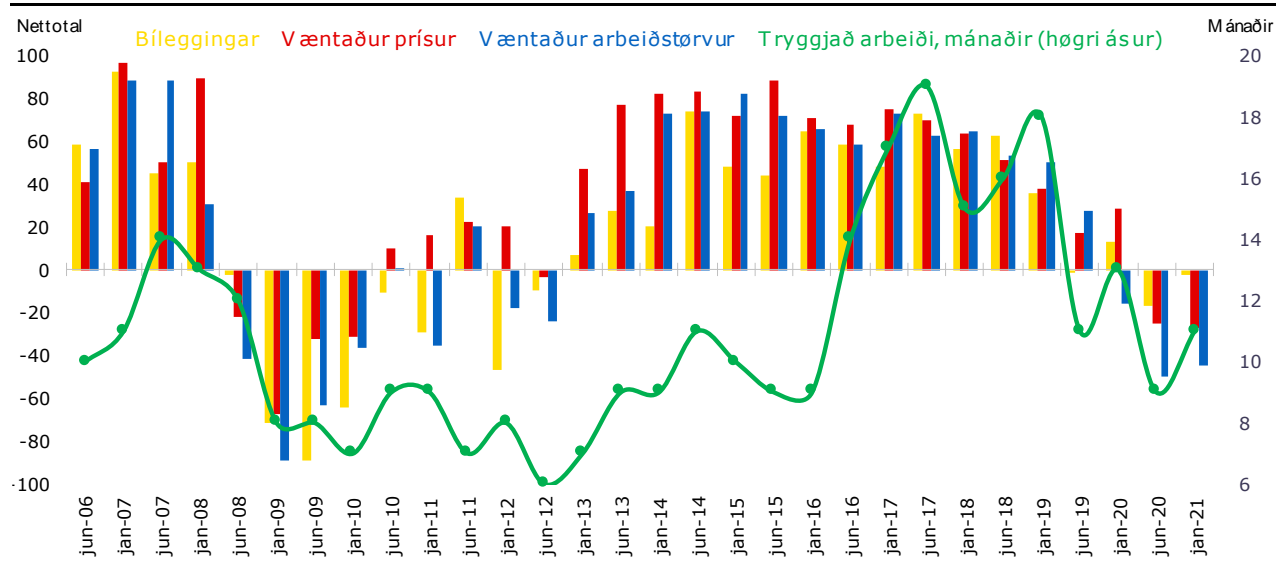
Koronafarsóttin hefur havt ávirkan bæði á arbeiðisloysistølini og løntakaratalini. Talið av løntakarum fall við 1.666 løntakarum frá mars til apríl 2020. Síðan apríl 2020 er talið av løntakarum vaksið við 1.939 løntakaraum til februar 2021. Gongdin vísir eitt V-mynstur heldur enn eitt U-mynstur.

I 3.2 Gongdin í treystitølum (konjunkturbarometrinum)

Konjunkturbarometrið fyri byggivinnuna, sí mynd I 20, vísir, at talið av bíleggingum er lækkað síðani januar 2020, væntaður prísur og væntaður arbeiðstørvur er somuleiðis lækkaður. Samstundis hefur vinnan í januar 2021 tryggjað sær arbeiði í miðal 11 mánaðir fram, ið er hægri enn í juni 2020, men lægri enn januar 2020. Hetta kann benda á, at virkseimið í føroysku byggivinnuni er farin niður í ferð. Ferðin í byggivinnuni hefur annars verið óvanliga stór tey seinastu árin við fleiri stórum verkætlanum, ið hava verið í gongd í senn, men nú tykist koronafarsóttin til ein vissan mun at elva til ein ótryggleika, ið ger at ætlaðar byggiverkætlanir dragast út, sí eisini mynd I 21. Sumt stavar frá drálandi bíleggingum frá vinnum, ið eru tengdar at útflutningi, og tí er umráðandi at tað almenna í verandi løtu heldur eina stöðuga rakstrar- og íløgugongd, heldur enn at spara.

Konjunkturbarometrið fyri byggivinnuna, jun-06 til jan-21

Mynd I 20

Kelda: Høgstova Føroya

Í mynd I 21 eru vístar avmarkingar fyri framleiðsluna í byggivinnuni, sum byggifyritøkurnar hava nevnt sum viðkomandi. Tørvandi eftirspurningur var ein stórir trupulleiki frá 2008 og fram til januar 2014. Síðan miðskeiðis 2013 hefur arbeiðsmegin verið ein týðandi avmarking og er tað framvegis.

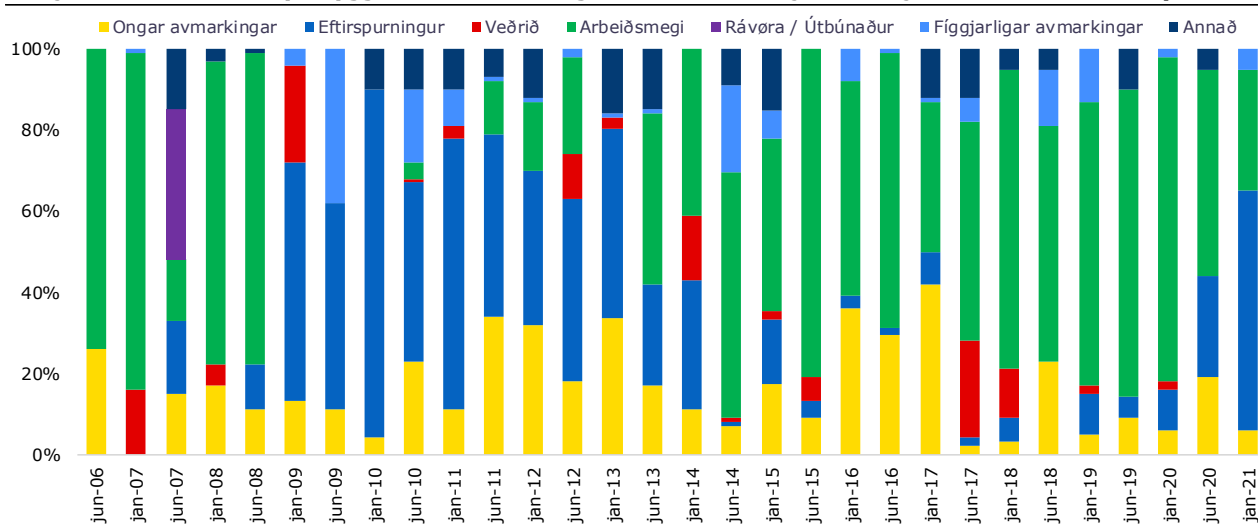
Tá nógvar íløgur verða gjørdar í senn, er altíð ein vandi fyri trýsti á arbeiðsmarknaðinum innan byggifyritøkunum. Slíkt trýst kann ávirka restina av búskapinum við prís- og lønarvøkstri. Umframt hetta kann trýst á arbeiðsmarknaðinum innan byggifyritøkunum hava neiliga ávirkan á byggjarbeiði, ið er í gongd, tá tað snýr seg um kostnað og góðsku. Í januar 2020 mettu 80% av byggifyritøkunum, at trot á arbeiðsmegi var størsta

avmarkingin fyri framleiðsluna í byggivinnuni, og í juni 2020 var hetta talið 51%. Í januar 2021 er gongdin broytt soleiðis at byggifyritøkurnar síggja størst avmarkingar í eftirspurninginum. 30% av byggifyritøkum meta størsta avmarkingin er mangul uppá arbeiðsmegi, sammett við 59%, ið meta størsta avmarkingin er manglandi eftirspurningur. Í juni 2020 mettu 25% manglandi eftirspurningur var størsta avmarkingin fyri framleiðslu, sostatt er hetta ein vøkstur frá juni 2020 til januar 2021 uppá 34 %-stig.

20% av teimum spurdu í byggivinnuni nevna onga avmarking í juni 2020, hetta talið minkaði niður í 6% í januar 2021. Kapping og undirbjóðing frá útlenskum kappingarneytum eru sambært byggivinnuni byrjað at gera seg galdandi.

Konjunkturbarometrið fyri byggivinnu - avmarkingar í framleiðsluni, jun-06 til jan-21

Mynd I 21

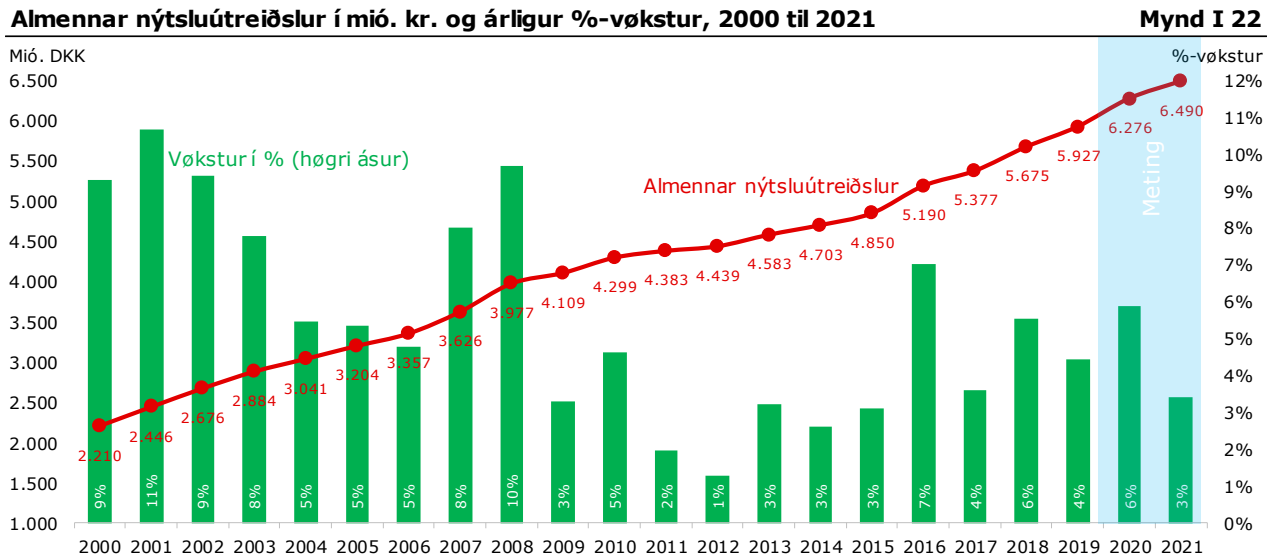

Kelda: Hagstova Føroya

I 4 Innlandis eftirspurningur frá almenna geiranum - almenn nýtsla og íløgur

I 4.1 Nýtsla hins almenna

Mynd I 22 vísir gongdina og vøksturin í almennu nýtsluni síðan 2000, sum uppgjørt í tjóðarroknskapiinum (ið fevnir um land, kommunur, sosialar grunnar og ríki, men ikki fyrítøkur undir almennum ræði). Tølini fyri 2020 og 2021 byggja á metingar.

Frá 2000 til 2008 var vøksturin í almennu nýtsluni sera stórur (millum 5% og 11%). Árin 2009-18 var árligi vøksturin lægri, tá hann var millum 1% og 5%, burtursæð frá 2016, tá vøksturin var 7%. Árin 2018-2020 veksur almenna nýtsla 4%-6% árliga, sum er ein stórur vøkstur í hákonjunkturi. Tølini eru í leybandi prísum. Vøksturin í almennu nýtsluni verður mettur at vera 6% í 2020 og 3% í 2021. Vøksturin á 6% í nýtsluútreiðslum í 2020 kann lutvíst knýstast til tilbúgving, viðgerð og røkt vegna korona. Í 2021 verður ikki væntaður so stórur vøkstur vegna korona.

Tekstakassi 6: Dátu um almenna geiran

Tjóðarroknskapurin fyri almenna geiran byggir á almennar roknskapir, ikki minst landsroknskapin. Við virknaði frá 2010 eru kommunuroknskapir eisini skrásettir í Búskaparskipan landsins (BSL). Somuleiðis eru roknskapir fyri almennar grunnar og stovnar, sum ikki eru á figgjárlógini, tiknir við í BSL í vaksandi mun. Við hesum eru dátukeldurnar fyri almenna geiran vorðnar munandi betri seinnu árin. BSL hevur eitt stórt tal av bólkingum og útgreiningarmøguleikum til ymiskan umsitingartørv. Kortini er tað ikki altíð lætt við BSL at gera tær bólkingar og útgreiningar, sum verða fyriskrivaðar í tjóðarroknskapiinum, sum er hin vanliga nýtti standardurin fyri uppgerð av búskaparstøddum.

Búskaparmyndilin byggir á tjóðarroknskaparbólkingar. Tá hesin búskaparmyndil hevur verið nýttur til framrokningar, hava metingar verið gjørdar av gongdini við støði í bólkingum í BSL. Hetta eru bólkingar, sum ikki altíð hava verið samanfallandi við bólkingar í tjóðarroknskapiinum. Eitt ávíst fyrivarni krevst tí í brúki av tølunum.

Tølini benda á, at broytingar í almennu nýtsluni (eins og í almennu íløgum og inntøkuflytingum) hava verið konjunkturviðrekandi – tá nógv hevur verið í kassanum, hevur nógv verið brúkt og øvugt - og hevur hetta økt, heldur enn minkað, um sveiggini í búskapargongdini. Umráðandi er at almenni tænastræði virkar stabiliserandi við støðugari gongd í rakstri og íløgum, tí at búskapurin sveiggjar av øðrum grundum. Hetta er ikki minst tí at búskapurin er ein ørlítil tilfeingisbúskapur, sum sveiggjar nógv uttan almenna íblending.

Búskaparráðið ger vart við, at demografiskar broytingar í komandi árum fara at gera tað truplari, at avmarka vøksturinn í almennu nýtsluni (sí frágreiðing Búskaparráðsins á vári 2015 og 2020).

I 4.2 Almennar íløgur – íløgútreiðslur undir almennum ræði

Mynd I 23a vísir íløgútreiðslurnar, ið eru undir almennum ræði, frá 2003 til 2021. Talan er um íløgur samsvarandi tjóðarroknaskaparuppgerð og ikki samsvarandi roknskaparuppgerð. Tjóðarroknaskaparligu íløgurnar eru størri enn roknskaparligu íløgurnar; m.a. er alt Landsverk og viðlíkahald, herundir keyp av útbúnaði, sum eru rakstrarkostnaðir í landskassaroknskapinum, roknað sum íløgur í tjóðarroknaskapinum.

Í 2021 minka mettu samlaðu íløgútreiðslurnar undir almennum ræði. Henda minking stavar frá fyrirkum, sum tað almenna ræður yvir. Hinvegin er ikki stór broyting í ílögum, tá tað snýr seg um land og kommunur.

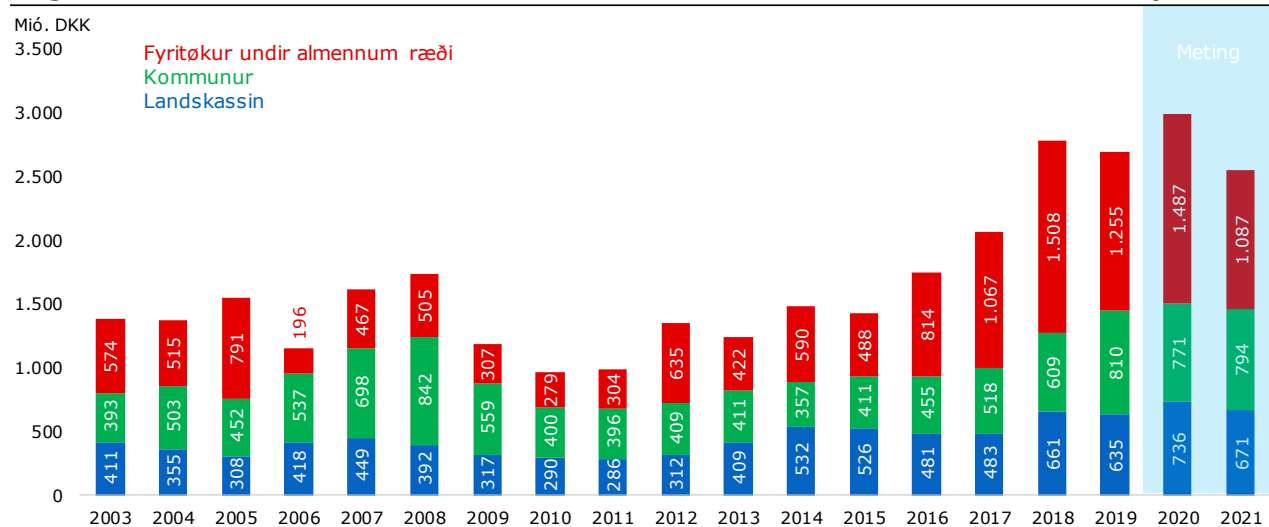
Íløgurnar hjá landinum¹¹ vóru serliga lágar árinum 2009 til 2012, men eru síðani vaksnar nógv, hetta serliga í 2018 og 2020.

Íløgur kommunanna vuku fram til 2008. Talan var í ávísan mun um íløgur, sum høvdu ligið á láni frá nítírunum. Betingar í fíggjarstøðu kommunanna ávirkaðu eisini íløguhugin. Íløgur kommunanna fullu tó nógv fram til 2010, men eru vaksnar nógv aftur síðan 2015.

Íløgurnar hjá fyrirkum undir almennum ræði¹² eru vaksnar sera nógv síðan 2015.

Tað almenna ílöguvirksemið tykist ikki at vera ávirkað so nógv av koronafarsóttini í 2020.

Íløgútreiðslur undir almennum ræði í mió. kr. árinum 2003 til 2021 **Mynd I 23a**

Kelda: Uppgerð hjá Hagstovu Føroya árinum 2003-2019 fyri land og kommunur. Íløgur hjá marknaðarframléiðandi fyrirkum undir almennum ræði eru egnar metingar. 2020 og 2021 eru egnar metingar fyri allar almennar íløgur.

Kommunurnar yvirtóku eldraðkið í 2015. Nógv bendir á, at hendan yvirtøkan eisini fevnir um eina yvirtøku av einum stórum ílögutørvi á eldraðkinum. Íløgurnar á heilsuøkinum hava verið stórar, men væntandi koma demografisku broytingarnar at krevja enn fleiri almennar íløgur á heilsuøkinum.

Mynd I 23b vísir almennu íløgútreiðslurnar og ár-til-ár vøksturinn í hesum. Eins og við almennu nýtsluni, sí mynd I 22, sæst, at framdu almennu íløgurnar eru konjunkturviðrekandi, bæði tá tað snýr seg um land, kommunur og fyrirkur undir almennum ræði, sí mynd I 23a og I 23b.

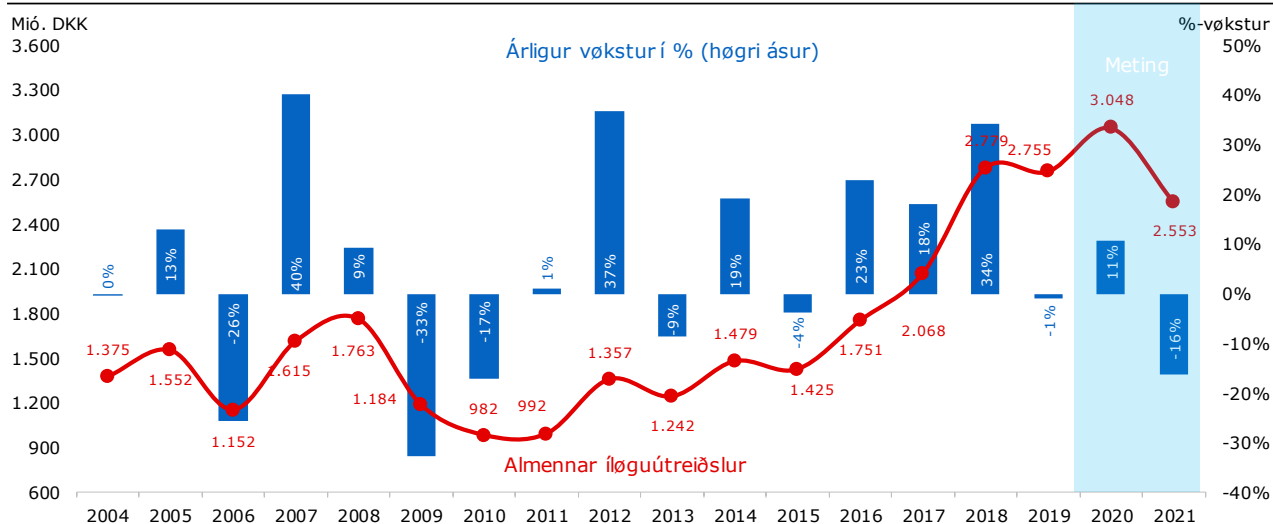
¹¹ Rúsdrekkasøla Landsins, Apotek og Landsverk eru tald við undir landskassin.

¹² Hesin bólkur fevnir um SEV, Fjarhitafelagið, vindfelgini hjá SEV, IRF, Atlantsflog, undirsjóvartunnilsfelgini, Posta, Vága Floghavn, Føroya Tele við dóttirfelögum, Bústaðir og kommunalar havnir.

Sum nevnt, er tað umráðandi at tað almenna strembar eftir stöðugari gongd í almennum ílögum, fyri á tann hátt at stabilisera gongdina í heildarbúskapinum. Sum tað sæst hefur tað ikki gingið væl at hava javna íløgugongd hesi 18 ári sum myndin vísir. Bæði land og kommunur hava tørv fyri miðvísari stýring og samskipan av ílögum, eins og tørvur er fyri samskipan við íløguvirksemið hjá fyrítøkum undir almennum ræði. Her er pláss fyri ábótum.

Íløgútreiðslur undir almennum ræði í mió. kr. og árligi %-vøxturin, 2004-2021

Mynd I 23b

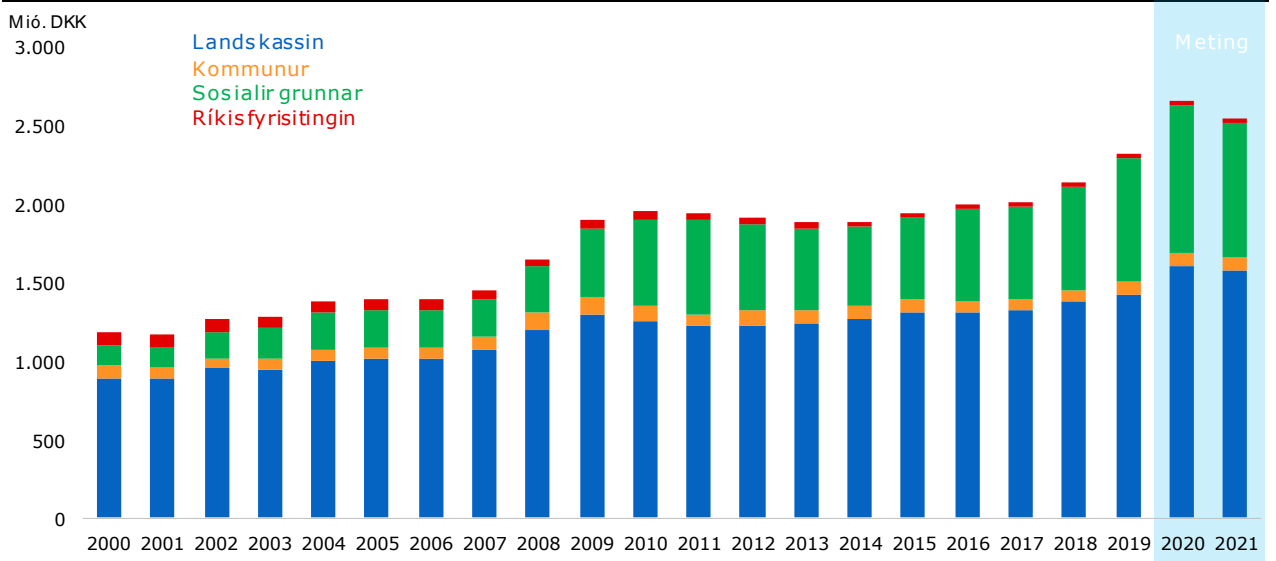

Kelda: Tølini vísa samlaðu almennu íløgurnar (sí býti í mynd I 23). Uppgerð hjá Hagstovu Føroya árin 2004-2019 fyri land og kommunur. Íløgur hjá marknaðarframleiðandi fyrítøkum undir almennum ræði eru egnar metingar. 2020 og 2021 eru egnar metingar fyri allar almennar íløgur.

I 4.3 Almennar Inntøkuflytingar til húsarhald og onnur

Mynd 24a vísir inntøkuflytingar frá almenna geiranum til húsarhald og almannagagnlig feløg síðan 2000. Tað er serstakliga landið, ið veitir inntøkuflytingar til húsarhald, men síðan 2000 hava sosialu grunnarnir (AMEG og ALS) veitt ein vaksandi part av inntøkuflytingunum. Landið veitti 74% (898 mió kr) og Sosialir grunnar 11% (120 mió. kr) í ár 2000. Landsins partur verður mettur at vera 61% (1.506 mió kr) og parturin hjá Sosialum grunnum verður mettur at vera 34% í 2021. Kommunur og ríki hava nakað av inntøkuflytingum, men parturin er minkaður úr 15% í ár 2000 niður í 5% av samlaðu inntøkuflytingunum í 2021.

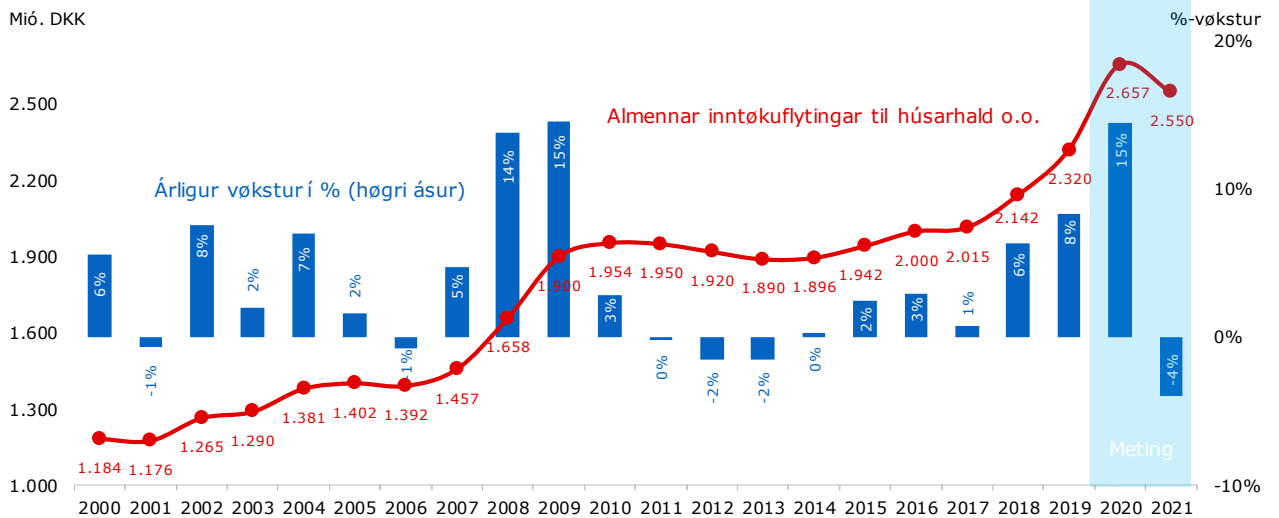
Inntøkuflytingar í mió kr frá tí almenna til húsarhald og feløg, 2000-2021 Mynd I 24a

Kelda: Uppgerð hjá Hagstovu Føroya árin 2000-2019. 2020 og 2021 eru egnar metingar.

Mynd 24b vísir almennar inntøkuflytingar til húsarhald og almannagagnlig feløg tilsamans og árliga %-broyting. Inntøkuflytingarnar eru øktar í miðal 4% um árið frá 2000 til 2021, men vøxturn er skiftandi frá ár til ár. Høvuðsmyndin er, at inntøkuflytingarnar vaksa meira í hákonjunkturi enn í lågkonjunkturi.

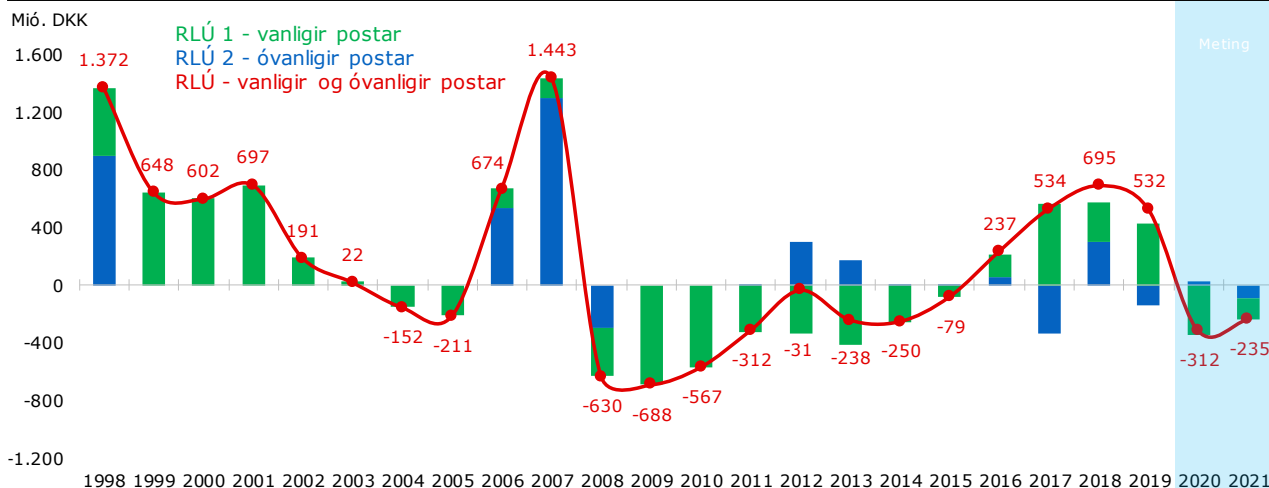
Inntøkuflytingar í mió kr og %-væksti frá tí almenna til húsarhald og feløg, 2000-2021 Mynd I 24b

Kelda: Uppgerð hjá Hagstovu Føroya árin 2000-2019. 2020 og 2021 eru egnar metingar.

I 4.4 Úrslitið á almennu roknskapunum

Mynd I 25 gevur eitt yvirlit yvir roknskaparúrslit landskassans, RLÚ 1 og RLÚ 2 fyri árin 1998-2021.

Viðm.: RLÚ 1 er úrslitið av vanligum inntøkum og útreiðslum, meðan RLÚ 2 eisini telur við óvanligar inntøkur og útreiðslur og flytingar til Búskapargrunn.

Kelda: Gjaldstovan og Búskaparráðið, 2020 og 2021 eru egnar metingar.

Landskassin hevði hall øll árin 2008-2015. RLÚ vísti hesi 8 árin samanlagt hall á 2,8 mia. kr. Tey fyrstu av hesum árunum var ógvusligur lágkonjunkturur. Í 2014 og 2015 vóru konjunkturarnir linkaðir nógv orsakað av stóru framgongdini í aling og uppisjóvarvinnu, og tað er ivasamt um hesi bæði árin kunnu eyðkennast við lágkonjunkturi. Fýra árin 2016-2019 eru eyðkend av hákonjunkturi og hava víst yvirskot á samanlagt 2,0 mia. kr (íroknað eftirgeving av skuld 0,5 mia. kr).

Landskassaúrslitið í 2020 er mettt at vera -312 mió. kr., og í 2021 -235 mió. kr. Hesi bæði árin eru stórliga merkt av koronafarsóttini, av tí at útreiðslur hækka, og serstakliga tí at inntøkur minka¹³.

Úrslitið hjá landinum (skattainntøkusiðan) hevur virkað sveiggjímótvirkandi, av tí at undirskot hevur verið í lágkonjunkturi og yvirskot í hákonjunkturi. Hetta er í størstan mun orsakað av sokallaðu automatisku stablisorunum (tað er tá skattauppkvav hins almenna veksur og arbeiðsloysisstuðul og almannahjálup minka í hákonjunkturi, samstundis sum almenn nýtsla og íløgur eru stöðug). Sammett við teir fyrimunarligu konjunkturarnar í fleiri ár og sammett við haldførisavbjóðingarnar í almenna

Tekstakassi 6: Landskassans úrslit - RLÚ

RLÚ er landskassans Rakstrar-, Løgu- og Útlánsúrslit, sum tað verður nevnt, og er landskassans samlaða úrslit.

RLÚ 1 fevnir um vanligar postar, meðan RLÚ 2 fevnir um óvanligar postar (RLÚ2=RLÚ2a+RLÚ2b), har RLÚ2a fevnir um óvanligar postar, sum ikki eru flytingar netto til Búskapargrunn. RLÚ 2b fevnir um flytingar netto til Búskapargrunn.

Teir vanligu postarnir eru meira arbeiðsligir í figgjarætlanar- og figgjarlógararbeiði. Óvanligir postar eru mangan stórir og ikki afturvendandi postar. Hetta uppbytið hevur verið brúkt síðan 2004. Sum nakað nýtt, verða 20 prosent av yvirskotinum á RLÚ 1 upp til 200 mió. kr. og 50 prosent av tí, ið er omanfyri 200 mió. kr. flutt í Búskapargrunn; RLÚ fevnir sostatt um hesi trý partsúrslitini, (RLÚ=RLÚ1+RLÚ2; RLÚ2=RLÚ2a+RLÚ2b).

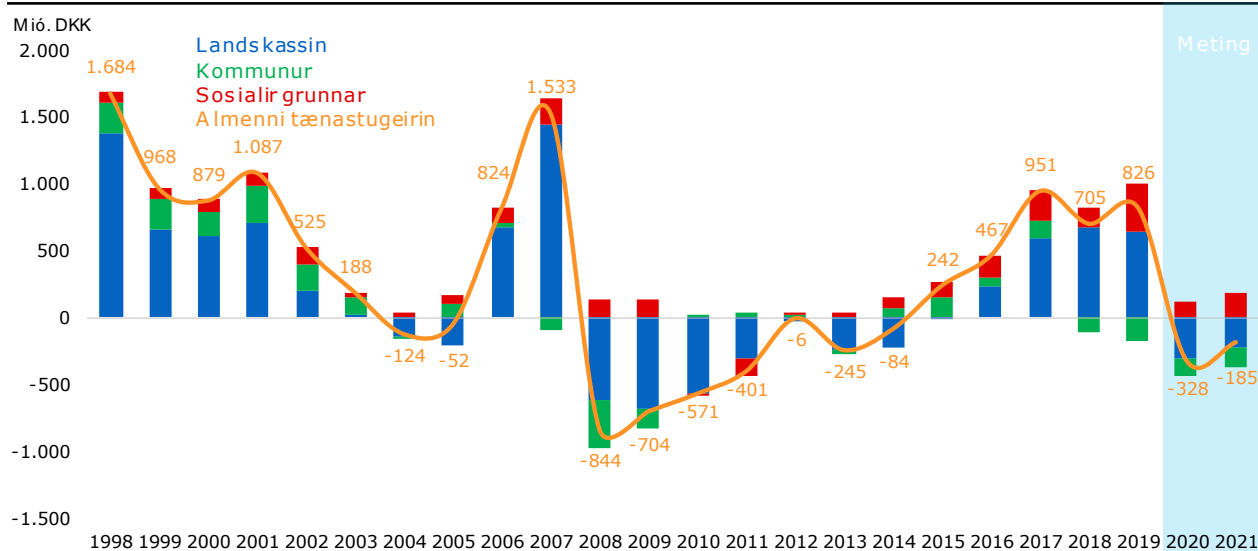
Nøkur dømi um postar á RLÚ2: í 2006 fekk landsstýrið eina kapitalútluting (hálsa mia. kr.) umframt vinningsbyti frá BankNordik. Í 2007 fekk tað eina inntøku á 1,3 mia. kr. frá sølu av partabrøvum í BankNordik. Í 2008 lænti landsstýrið íslensku stjórnini 300 mió. kr., sum vórðu afturgoldnar í 2012. Í 2013 inntøkuførði landsstýrið eginogn Landsbankans (160 mió. kr.) við avtøkuna. Í 2018 inntøkuførir landsstýrið niðurskriving av láni frá danska statinum (500 mió. kr.) sambært avtalu frá 1998.

¹³ Um 100 mió. kr í ílögum verða fluttar yvirum til ár 2021, verður hallið fyrri 2021 tilsvarandi størri.

tænastugeiranum í framtíðini, hava yvirskot landskassans hesi seinnu árin verið ov lítil. Hetta fyri at vera mótstøðuførur í verri tíðum móti kreppum (konjunkturviðurgongdir), og fyri at megna komandi haldførissavbjóðingar. Haldførissavbjóðingarnar stava í stóran mun frá demografisku gongdini, sum setir størri krøv til heilsu- og røktartænastur komandi árin.

Úrslit almenna tænastugeirans árin 1998 til 2021

Mynd I 26

Kelda: Gjaldstovan og Búskaparráðið, 2020 og 2021 eru egnar metingar.

Á mynd I 26 sæst, at gongdin í úrslitinum í almenna tænastugeiranum samanlagt vísir stór sveiggj, sum eru mest ávirkað av sveiggjunum hjá landinum, sum tað eisini framgongur av omanfyri standandi lýsing av úrslitinum hjá landinum.

Ímeðan skattainntøkusiðan hevur virkað sveiggjmótvirkandi, hava útreiðslurnar í høvuðsheitum verið konjunkturviðgangandi, tvs. at útreiðslurnar minka í niðursveiggi og vaksa í uppsveiggi. Samlaði virknaðurin á virkseimið verður tí minni samanlagt, enn tann ójavnandi frá útreiðslunum (tí tær eru konjunkturviðrekandi) og tí javnandi virkninginum frá inntøkunum (ið eru konjunkturmótrekandi).

I 4.5 Ogn og skuld í almenna tænastugeiranum

Mynd I 27 vísir gongdina í nettoogn almenna tænastugeirans fyri árin 1998-2021. Almenni tænastugeirin fevnir um landið, kommunurnar og sosialu grunnarnar. Uppgerðin er uttan útbúnað og vísir sostatt bert tær gjaldføru ognirnar hjá tí almenna tænastugeiranum.

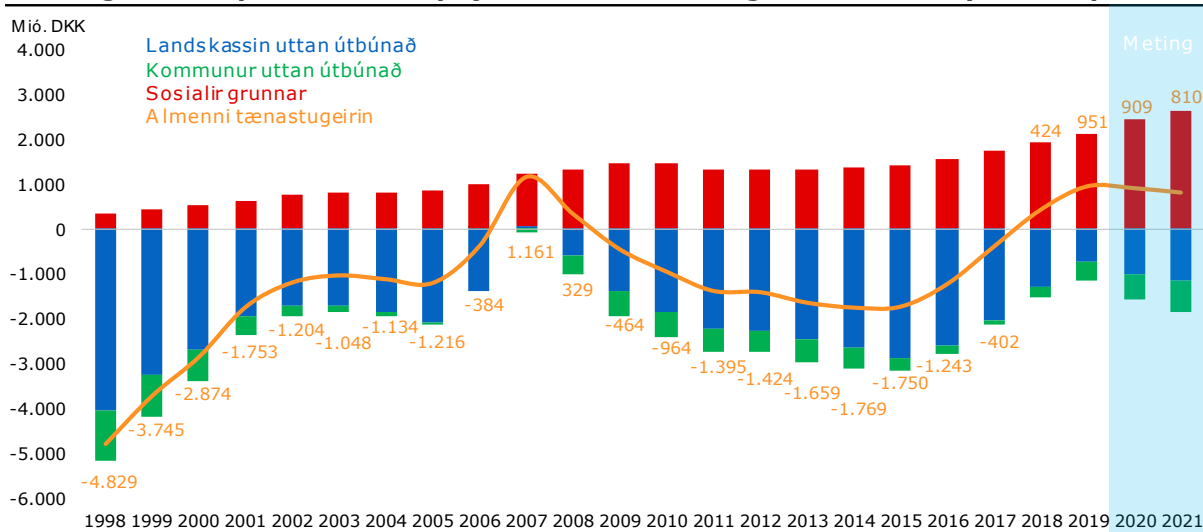
Nettoognin er farin úr -4,8 mia kr. í 1998 uppí 1,2 mia kr. í 2007, niður í -1,8 mia kr. í 2015 og upp aftur í 0,9 mia kr. í 2019. Nettoognin er minkað niður í 0,8 mia kr í 2021 (sum er ein meting). Landsstýrið økti skuldina við samanlagt 2,7 mia kr. í tíðarskeiðnum 2008 til 2015. Í hesi tilgongd lækkaði Moody's kredittmetingina frá Aa2 til Aa3 við negativum útlitum. Hetta merkir, at tað var ikki nógmikið, at nettoognin hjá landskassanum var null í 2007, beint undan fígggjarkreppuni í 2008, fyri at megna tey komandi árin við halli uttan at missa eitt stig í kredittmetingini.

Landsstýrið hevur tey stórstu sveiggini í nettoognini hesa tíðina, sum tað eisini framgongur av brotinum „Úrslitið á almennu roknskapunum“, har úrslitið hjá landinum hevur verið ávirkað av konjunkturviðgongd og konjunkturpolitikki við stórum hallum í lágkonjunkturi og av óvanligum postum, so sum skuldareftirgeving av statsskuld í 1998 og 2018 og sølu av partabrøvum í BankNordik í 2007.

Kommunurnar hava havt sveiggj í nettoognini hesi árin, men sveiggini hava verið nógv minni enn hjá landinum.

Sosialu grunnarnir hava havt eina vaksandi nettoogn í tíðarskeiðinum. ALS hevði stórar útgjaldingar 2008-2012, sum elvdi til at sosialu grunnarnir samanlagt høvdu minkandi nettoogn í 2010 og 2011, annars hevur nettoognin verið vaksandi 1998-2021.

Nettoogn/skuld (uttan útbúnað) hjá almenna tænaageiranum í Føroyum Mynd I 27

Kelda: Gjaldstovan og Búskaparráðið, 2020 og 2021 eru egnar metingar.

Myndin byggir á eina meting av ogn og skuld hjá almenna geiranum, har m.a. skyldur landskassans fyri tænaustumannapensjónir og rentugaranti til P/F Lív ikki eru tikin við sum skuld¹⁴. Heldur ikki er virðið á livandi tilfeingi, sum kundi verið tikið inn við brúkgjaldi, tikið við sum ogn.

I 4.6 Konjunkturpolitikur og fíggarstöða landskassans

Konjunkturpolitikur hevur sum endamál at minka um tey sveiggj, sum búskapurin av ymiskum orsøkum hevur. Hetta ger seg galdandi í øllum búskapum, og ikki minst í tí føroyska, tí at hann er ein lítill búskapur og tí at hann er ein tilfeingisbúskapur við livandi tilfeingi. Nógv sveiggj eru í einum búskapi, men ofta er tað so, at ikki øll sveiggj ganga sama veg, og soleiðis javna tey hvørt annað út. Í einum lítlum búskapi er tað sjáldnari, at sveiggini javna hvørt annað út, og tí sveiggjar tann lítli búskapurin meira. Ein búskapur, ið troytir livandi tilfeingi, fær meira sveiggj, tí at náttúran hevur síni egnu sveiggj, bæði av sær sjálvum og mannaskapt. Eisini tí sveiggjar føroyski búskapurin.

Eydnast tað at minka sveiggini, ger ein góður konjunkturpolitikur størri gagn í Føroyum enn í stórum londum, hvørs búskapir av sær sjálvum sveiggja minni. Treytin fyri tílíkari gagnligari ávirkan er, at eftirspurningurin hjá almenna tænaageiranum er stabiliserandi. Tað merkir at almennar útreiðslur til rakstur, veitingar og ílógur skulu hava eina javna gongd, meðan inntøkurnar sleppa at fylgja konjunkturgongdini í búskapinum, og soleiðis virka automatiskt stabiliserandi. Hetta merkir, at almenn fyrisiting og tænaasta skulu hava avlop í hákonjunkturi og kunnu hava hall í lågkonjunkturi. Hetta merkir annaðhvørt, at fíggarrognin skal vera so stór, at hallini kunnu berast uttan lántøku, ella at fíggarstöðan er so mikið góð, at kredittvirði er til at læna til hallini í lågkonjunkturi.

Sveiggini, sum eru nevnd her, eru eitt rættiliga vanligt fyrirbrigdi, og tey eru ring at tíðarfesta. Tað ber tí ikki til at mótvirka tey við aktivum fíggarpolitikki, m.a. tí at tílík átøk taka tíð at fyrireika og skapa semju um, við tí úrsliti at konjunkturstöðan er vorðin øðrvísi, enn tá fyrireikingin byrjaði, og átøkini tí lættliga kunnu gera sveiggini størri enn uttan átøk. Tí er betri sum nevnt omanfyri at loyva automatiskt

¹⁴ Veðhaldsskyldur vegna tryggingaravtalu hjá Føroya Lívstrygging er gjørd upp til 1.321 mió. kr. í 2019. Nettoskylda landskassans fyri tænaustumannapensjónir er roknað til 6.145 mió. kr. við árslok 2019. Veðhaldsskylda fyri undirsjóvartunlar: trygd fyri minstaferðslu ella skyldu at hækka partapeningin. Kelda: Føroya Gjaldsstova, landskassaroknskapurin fyri fíggarárið 2019, s. 229-232.

stabilisernadi ávirkan frá inntökunum í skiftandi konjunkturstöðu og við stöðugari gongd í útreiðslunum. Flestu geirar í feroyska búskapinum eru væl fyri aftaná positivu gongdina sum hevur verið seinnu árinum. Hetta er galdandi fyri vinnufyrirøkur, bæði privatar og almennar, fíggarjargeira og húsarhaldsgeira. Tað er eisini galdandi fyri partar av almenna tænastræðunum, men landskassin hevur í krónum verri fíggarstöðu í 2019 enn í 2007, tá mált verður eftir nettofíggarogn uttan útbúnað.

Tá talan er um fortreytir fyri at reka konjunkturpolitik, er tað fíggarstöðan og kreditvirðið hjá landskassanum, sum hevur týðning. Landsstýrið og lögtingið hava ábyrgdina av konjunkturpolitikkinum og mugu gera tær fyriskipanir, sum eru neyðugar í hesum samanhangi. Fíggarstöðan hjá øðrum geirum enn landsstýrinum, hevur lítið at siga fyri virkisfrælsið hjá landsstýrinum viðvíkjandi konjunkturpolitikki, tí um landsstýrið skal til aðrar geirar eftir pengum við skatti ella á annan hátt, verður fíggarligt rásarúm tikin frá hesum geirum, og soleiðis mótarbeiðir eitt tílíkt átak tí konjunkturpolitikki, sum rættur er at føra. Tí er fíggarstöðan og kreditvirðið hjá landinum avgerandi fyri konjunkturpolitikkin og ikki stöðan hjá øðrum geirum.

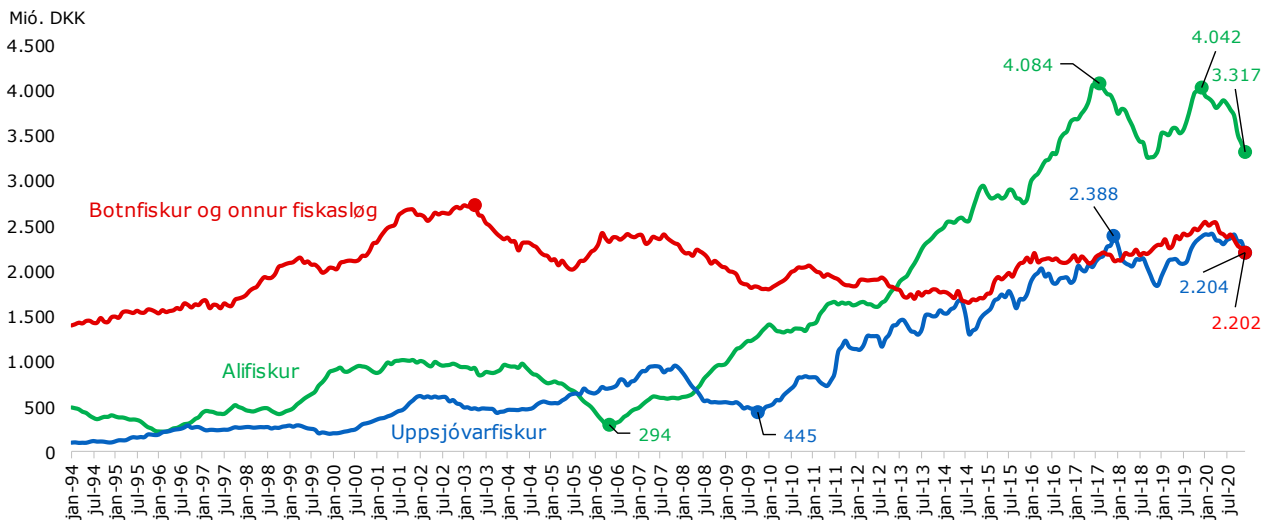
ALS hevur í korona-farsóttini tikið undir við lógarbroyting, sum heimilar ALS at rinda ískoytisløn til fólk, sum fyrirøkur ikki hava sagt upp og tí ikki eru arbeiðsleys. Hetta má sigast at vera vinnustudningur fyri at mótvirka niðurgongd í eftirspurningi og virksemini og sostatt mótvirka arbeiðsloysi. Tað at ALS átekur sær hesa uppgávu, vísir at landsstýrið kann vænta samstarv við ALS seinni í líknandi stöðu. Við hesum undantaki er sjónarmiðið omanfyri rætt, at landsstýri og lögting noyðast at gera landskassan so væl fyri fíggarliga, at førleikin til at føra skilagóðan konjunkturpolitik, er til staðar.

I 5 Útlenskur eftirspurningur

Mynd I 28 lýsir søguligu gongdina í útflutningsvirðinum av fiskavørum fyri trýggjar høvuðsbólkar av fiskaútflutningi: alifisk, uppsjóvarfisk og botnfisk og onnur fiskasløg. Hesir trýggir høvuðsbólkar fevna um so at siga allan føroyskan vøruútflutning. Afturat vøruútflutninginum fevnir samlaði útflutningurin eisini um útflutningin av tænastrum (m.a. ferðavinnu).

Fiskavøruútflutningur, leypanði 12-mánaðar samanlegging, jan-94 til des-20

Mynd I 28

Kelda: Hagstova Føroya

Alifiskur fevnir um laks og síl, men nær um eingi síl verða útflutt í dag. Uppsjóvarfiskur fevnir um makrel, sild og svartkjaft, og harumframt er fiskamjøl lagt afturat hesum bólki. Botnfiskur og onnur fiskasløg fevna um tosk, hýsu, upsa, svartkalva, gulllaks, longu, brosmu, rækju o.a. Hesi síðstnevndu fiskasløg verða veidd í bæði føroyskum sjógvi og aðrastaðni, t.d. í Barentshavinum og á Flemish Cap.

Botnfiskurin hevur havt sera stóran týðning fyri útflutningin langt aftur í tíðina, men hevur ikki sama stóra týðning í dag. Í 2012 vóru allir trýggir vørubólkar nøkulunda javnt stórir í stødd, tá tað snýr seg um útflutningsvirði. Síðani tá er útflutningsvirðið av alifiski tvífaldað, og stavar hetta í stóran mun frá prísvøkstri. Útflutningsvirðið av uppsjóvarfiski er nú komið upp á sama støði sum botnfiskur o.o. fiskasløg.

Myndirnar I 29-31 vísa eindarprísir í útflutninginum av ávikavist laksi, makreli og sild og toski, hýsu og upsa. Fyri botnfiskin hava vit mett ein prísvøkstur uppá 5% í 2021. Serliga í 2020 og í byrjanini av 2021 hevur botnfiskavinnan verið í einari kreppulíkari støðu vegna korona.

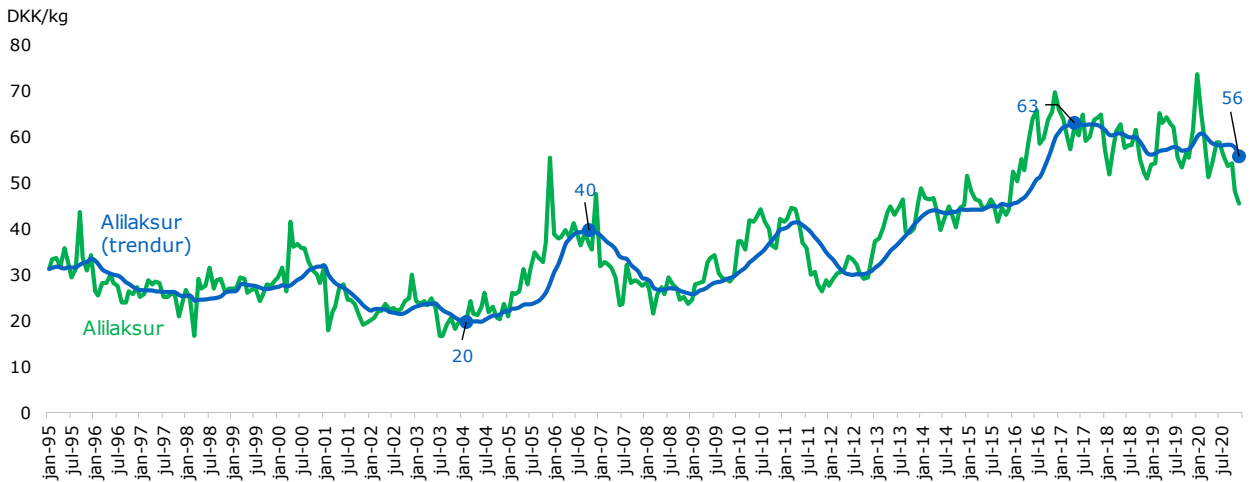
Fyri laksin vænta vit eina príshækking upp á 5% í 2021¹⁵. Fyri sild er mettur ein prísvøkstur uppá 10%, meðan fyri makrel er mett eitt prísfall upp á 20% í 2021. Grundgevingarnar fyri hesum metingum er í høvuðsheitum væntan um betring og normalisering av koronastøðuni í keyparalondum, og tískil at fiskavøruútflutningurin fer at vaksa í 2021 í mun til 2020. Grundgevingin fyri príslækkingini av makreli er Brexit, ið ber við sær mistan møguleika fyri makrelveiðu í bretskum sjógvi, og verri góðsku á makrelinum sum er veiddur uttanfyri bretsku økið.

Mynd I 29 vísir, at eindarprísir fyri laks er trífaldaður úr umleið 20 kr/kg í 2004 upp í 56 kr/kg í desember 2020. Tað fyrivarni kann tó takast, at nakað av hesum vøkstrinum kann stava frá meira virðisøking á landi. Eindarprísirnir samsvara annars við onnur príshagtøl (t.d. www.fishpool.org), tá tað snýr seg um trend. Ósamsvar annars kann stava frá virðisøktum vørum.

¹⁵ Vøksturur í útflutningi av laksaportiónum kunnu gera eindarprísirnir í laksaútflutningi misvísandi.

Eindarprísur fyri laks í útflutninginum, leypandi 12 mðr. miðal, jan-95 til des-20

Mynd I 29

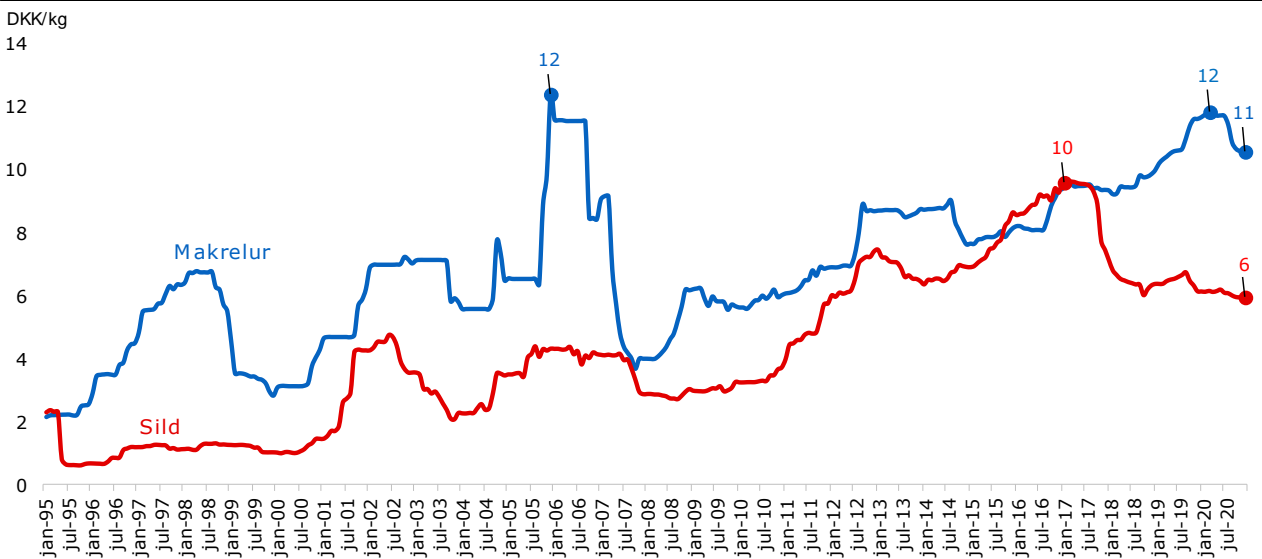

Kelda: Egnar útrokningar við støði í útflutningstølum Hagstovunnar.

Av mynd I 30 sæst, at eindarprísurin fyri makrel er meira enn tvífaldaður frá ultimo 2007 til 2020. Eindarprísurin á makreli var í hæddini í 2006 við 12 kr/kg og nýggjastu tølini vísa ein eindarprís á 11 kr/kg frá desember 2020. Eindarprísurin fyri sild er meira enn tvífaldaður frá 2008 til desember 2020.

Eindarprísur fyri makrel og sild í útflutninginum, jan-95 til des-20

Mynd I 30

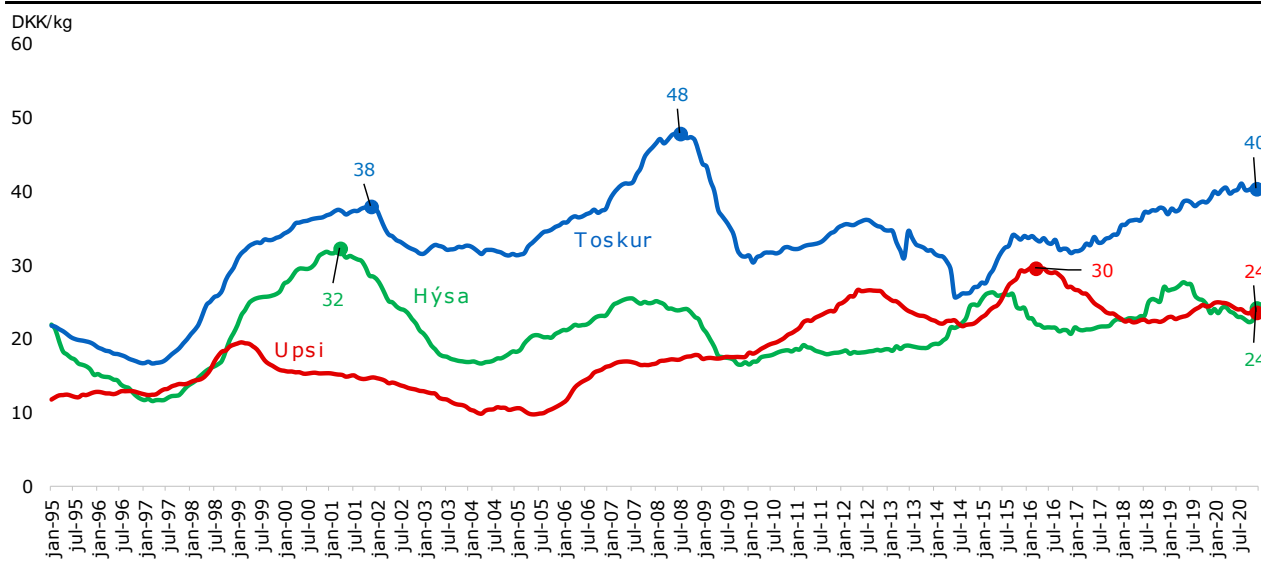

Kelda: Egnar leypandi 12 mðr. miðal útrokningar við støði í útflutningstølum Hagstovunnar.

Mynd I 31 vísir okkum, at eindarprísurin fyri botnfisk hevur verið rættiliga støðugur síðan 2010. Í desember 2020 var toskaprísurin 40 kr/kg, meðan prísurin hýsu var 24 kr/kg og upsi var 24 kr/kg. Toskaprísurin hevur havt ein vaksandi trend síðan 2017. Hinvegin hava fiskasejlarar latið illa at príslitunum fyri botnfisk.

Eindarprísur fyri botnfisk í útflutninginum, jan-95 til des-20

Mynd I 31

Viðm.: Eindarprísurin er roknaður sum leypandi 12 mðr. miðal.

Kelda: Egnar útrokningar við støði í útflutningstølum Hagstovunnar.

Halda trendirnir í prísgongdini áfram sum víst í myndunum I 29 - I 31, eru framtíðar útlitini fyri prísgongdini rímiliga góð, men enn er óvissan stór.

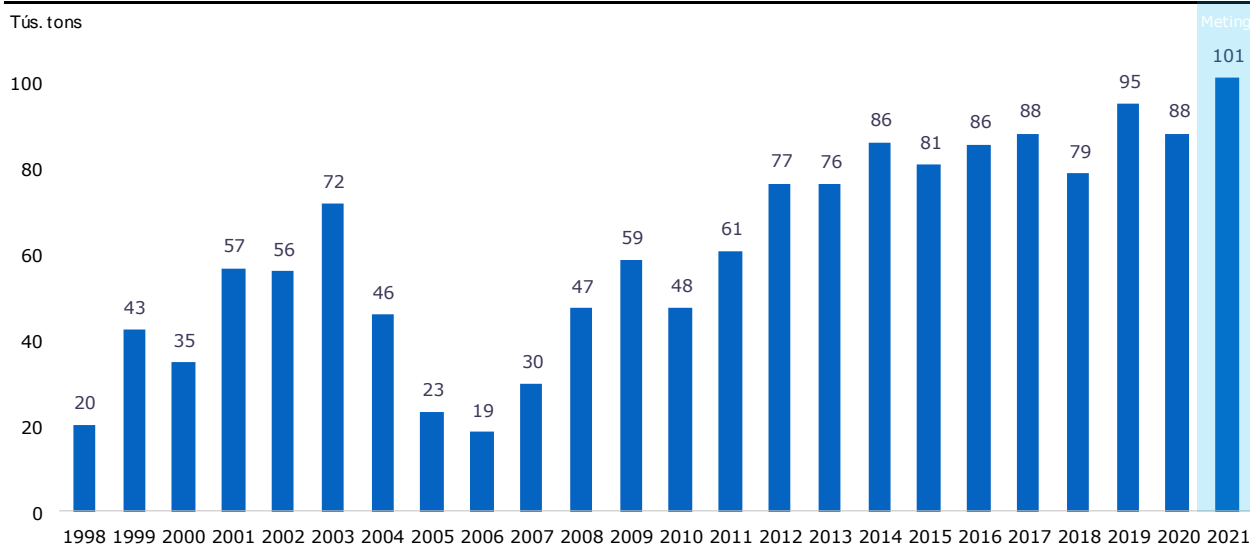
Fyri alilaksin er matstovumarknaðurin minkaður munandi. Søla í detailhandlum gevur ikki sama prís sum matstovumarknaðurin og catering. Økt framleiðsla av portiónum merkir tillaging til detailmarknaðin.

I 5.1 Gongdin innan alivinnuna

Mynd I 32 vísir tøkuna í føroysku alivinnuni árin 1998-2021. Talið fyri 2021 byggjur á metingar við ávísari óvissu. Tøkan í 2019 var 95t tons og 88t tons í 2020, ið svarar til eina lækking 7,4%. Fyri 2021 væntast tøkan at hækka til 101t tons, hetta svarar til ein nøgðarvøkstur upp á 15%.

Tøka (livandi vekt) í alivinnuni árin 1998 til 2021

Mynd I 32

Kelda: Avrik sp/f, fyri 2021 er talan um metingar hjá Avriki sp/f.

I 5.2 Gongdin innan uppsjóvarvinnuna

Mynd I 33 vísir gongdina í landingarvirðinum av trimum teimum týðningarmestu uppsjóvarfiskasløgnum. Síðan 2009 hevur verið sera stórur vøkstur í samlaða landingarvirðinum.

Talva I 6 vísir kvoturnar fyri 2021 sammett við kvoturnar fyri 2020. Makrelkvotan fyri 2021 er ikki lýst enn, so fyribils er ongin kvota ásett. Kvoturnar fyri svartkjaft eru minkaðar við 28,8%, og kvoturnar fyri norðhavssild eru vaksnar við 12,4%, hesar skulu tó takast við fyrivarni tí broytingar kunnu koma í sambandi við avtalur við ES og við Bretland. Kvotan á Barentshavinum er hækkað við 9,6%, meðan kvotan á Flemish Cap er lækkað við heili 81,4%.

Kvotur fyri uppsjóvarfisk og botnfisk, árin 2020 og 2021

Talva I 6

Tons	Makrelur	Svartkjaftur	Norðhavssild	Barentshavið	Flemish Cap
2020	95.780	324.606	104.141	26.964	1.907
2021	-	230.958	117.053	29.544	355
Broyting	-	-28,8%	12,4%	9,6%	-81,4%

Viðm.: Kvoturnar fyri svartkjaft og norðhavssild eru við fyrivarni, tí broytingar kunnu koma í samband við komandi avtalur við ES og Bretland. Makrelkvotan fyri 2021 er ikki lýst.

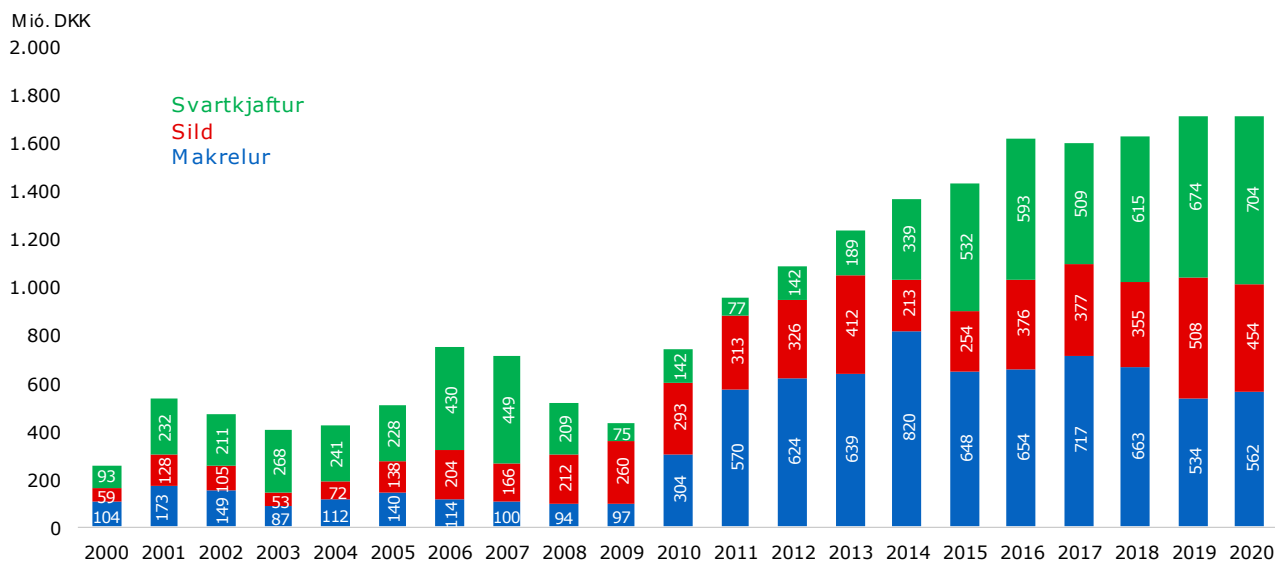
Kelda: Fiskimálaráðið

Landingarvirðið av makreli er vaksið nógv seinastu árin í samband við, at Føroyar fóru úr millumtjóða avtaluni um makrel í 2010. Síðan mars 2014 hava Føroyar havt avtalur við ES og Noreg um makrelveiðu. Óvissa er um prísgongdina á makreli vegna goymslustøðuna, atgongdina til russiska marknaðin, og tvarrandi atgongdina til makrelveiðu í bretskum sjóki.

Ongin millumtjóða avtala hevur verið um sild síðan 2015. Landingarvirðið av sild er vaksið eitt vet síðani 2018. Eindarprísurin á sild hevur hildið sær nøkulunda støðugur á 6 kr/kg, hóast met veiðu í 2019.

Landingarvirði av makreli, sild og svartkjafti, 2000 til 2020

Mynd I 33

Kelda: Vørn

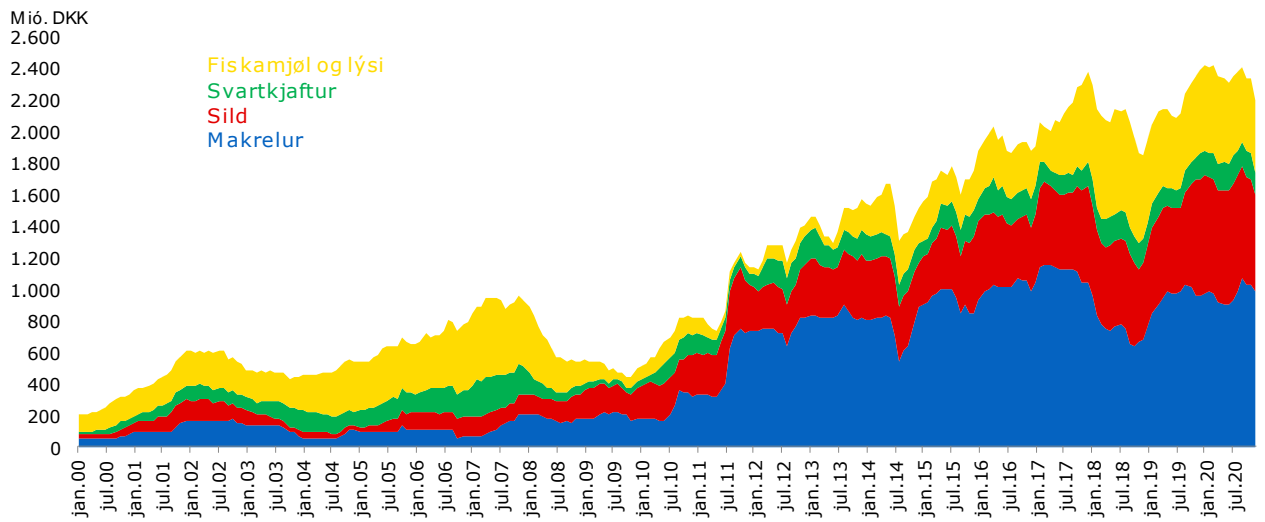
Eingin millumtjóða avtala hevur heldur verið um svartkjaftin síðan 2015.

Mynd I 34 vísir, at vøksturinn í útflutningsvirðinum av uppsjóvarfiski hevur verið sera stórur síðan 2009. Minking var í makrelútflutninginum miðskeiðis í 2014. Hetta var vegna handilsforðingar hjá ES, sum vórðu settar í gildi seinni í árinum. Útflutningurin av makreli minkaði 361 mio. kr. frá 2017 til 2018. Verður hetta sammett við gongdina í landingarvirðinum fyri 2018, er vantandi samsvar, ið stavar frá stórum

goymslubroytingum¹⁶. Vit síggja, at útflutningurinn av makreli veksur í 2019, hóast minni verður fiskað, og stavar hetta frá minking av goymslum.

Útflutningur av uppsjóvarfiski, jan-00 til des-20

Mynd I 34

Kelda: Egnar útrokningar við støði í útflutningstølum Hagstovunnar. Roknað sum leypandi 12 mánaðar samanlegging.

Vøksturin í landingarvirðinum av svartkjafti sæst ikki so væl aftur í útflutninginum. Hetta kann vera tí nógv av svartkjaftinum endar sum fóður til laksaframleiðslu í Føroyum, og tí sum partur av laksaútflutningur, sí Mynd I 28.

I 5.3 Botnfiskur og onnur fiskasløg

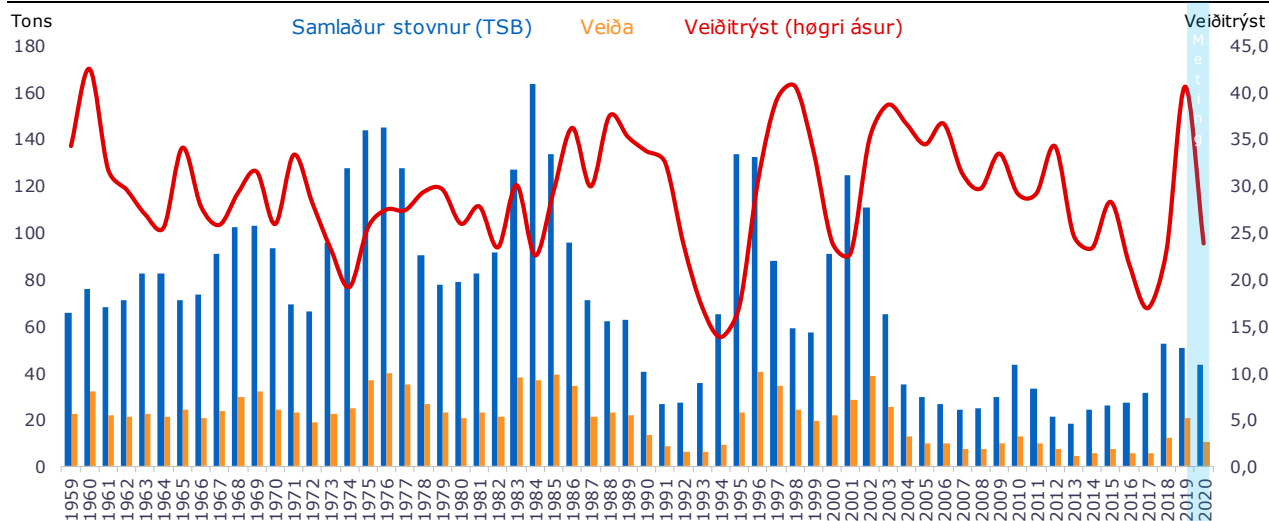
Sambært stovnsmetingum Havstovunnar hava botnfiskastovnarnir við Føroyar verið illa fyri seinastu árinum, sí mynd I 35a ið vísir toskastovnin, og mynd I 35b ið vísir hýsustovnin. Hartil hava stovnarnir av toski og hýsu ongantíð í tíðarskeiðinum síðan 1959 verið so lítlir í eitt so langt tíðarskeið. Nýggjastu metingarnar benda tó á, at stovnsstøddin hjá hýsu og upsa eru í framgongd, meðan toskastovnurin er minkaður.

Toskastovnurin hevur verið lítil í eini 16 ár - síðan 2004. Økta veiðutrýstið frá 2019 sær eisini út til at hava minkað um stovnin fyri ár 2020. Sí mynd I 35a.

¹⁶ Sambært Hagstovu Føroya vóru 70 t. tons útflutt av makreli í 2018, meðan 84 t. tons vóru avreidd sambært Vørn. Verður hetta sammet við 2017 vóru 104 t. tons avreidd, men 112 t. tons vóru útflutt hetta árið. Sostatt vóru goymslur av makreli uppbygdar í 2018, meðan goymslur í 2017 vóru tømdu.

Toskur í fýroyiskum havøk: samlaður stovnur, veiða og veiðtrýst, 1959-2020

Mynd I 35a

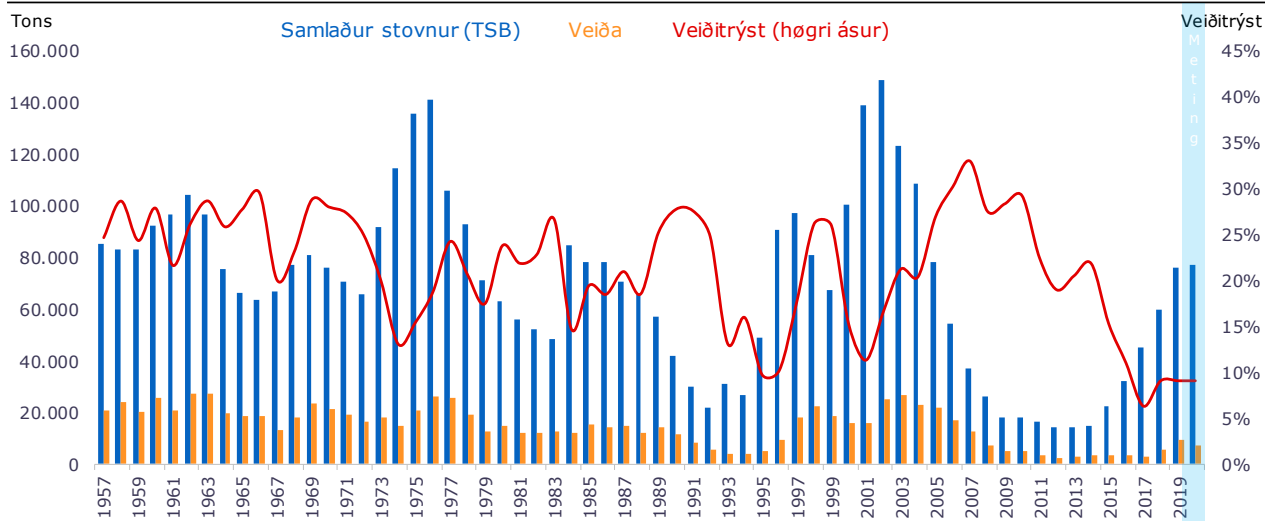
Viðm.: Fyri 2020 er talan um metingar hjá ICES og Havstovuni.

Kelda: ICES og Havstovan.

Hýsustovnurin hevur verið óvanliga lítil í eini 8 ár - síðan 2009. Í so máta er ein stórir bati hendur frá 2018 til 2020, samstundis sum veiðtrýstið er minkað munandi seinastu árin. Sí mynd I 35b.

Hýsa í fýroyiskum havøk: samlaður stovnur, veiða og veiðtrýst, 1957-2020

Mynd I 35b

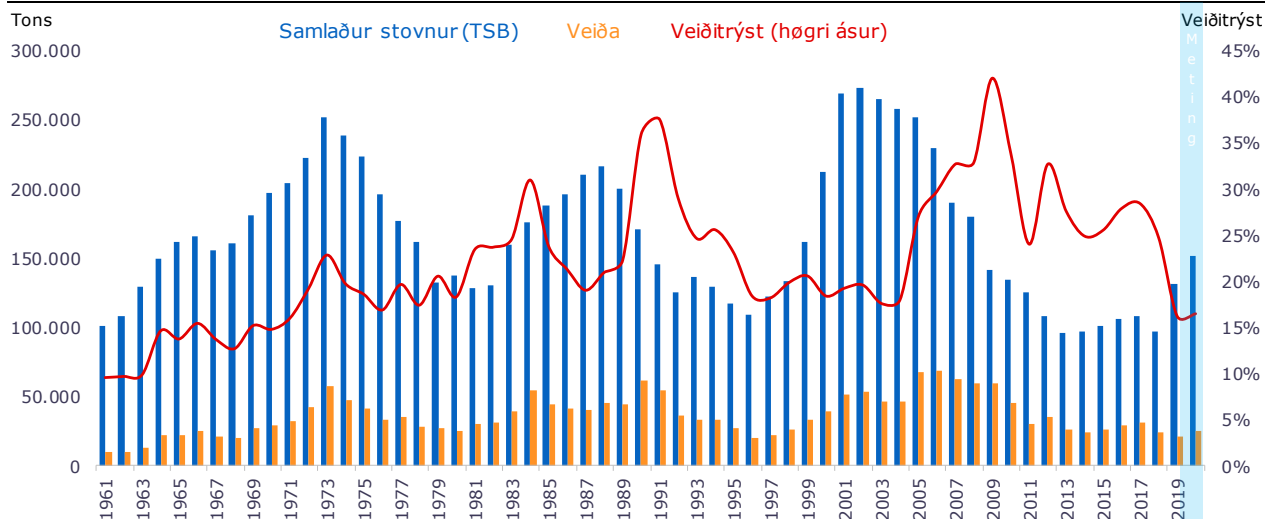
Viðm.: Fyri 2020 er talan um metingar hjá ICES og Havstovuni.

Kelda: ICES og Havstovan.

Roknaða veiðtrýstið á upsa hevur verið rættuliga høgt síðan miðskeiðis í 1980-árunum. Veiðitýstið kom upp á 39% í 2009, men er síðani minkað. Mett verður veiðutrystið lá á 16% í 2020, sí mynd I 35d. Upsastovnurin hevur ikki verið so illa fyri sum toska- og hýsustovnarnir, og stovnurin sær út til at vera í vøkstri.

Upsi í føroyskum havøki: samlaður stovnur, veiða og veiðitrýst, 1961-2020

Mynd I 35d

Viðm.: Fyri 2020 er talan um metingar hjá ICES og Havstovuni.

Kelda: ICES og Havstovan.

Av tí at hýsa og upsi eru í vøkstri, kann væntast vaksandi veiða fyrstkomandi árin, meðan toskurin ikki sær út til at tola eitt størri veiðutrýst.

Serliga toska- og hýsustovnarnir undir Føroyum eru staðbundnir stovnar, og tað sum hvørt ár verður tikið úr stovnunum, hevur sjálvsagt ávirkan á støddina á stovnunum. Tí hevur veiðitrýstið týðning fyri støddina av tí varandi ískoyti, fiskastovnarnir kunnu geva til føroyska búskapin.

Endamálið við at avmarka veiðitrýstið er fyrst og fremst, at fiskastovnarnir skulu geva størst møgulegt búskaparligt avkast til samfelagið í langa siktinum. Ein síðuvinningur kann eisini vera, at tað kann taka broddin av teimum stoytum, sum sveiggini í tilfeingisvinnuni natúrliga hava á búskapin. Hetta við at avmarka veiðitrýstið tá nógv er at fáa, tí tað viðførir "bleytari lendingar" tá minni er at fáa. Stovnurin verður sostatt størri og betri førur fyri at klára veiðitrýstið.

Búskaparráðið talar fyri at tilluta fiskirættindi í eini marknaðarskipan, har rættindi verða seld á uppboði. Grundgevingarnar galda framvegis, men við broytingini frá desember 2019 í Sjófeingislógini verður trupult at skipa fyri munadyggari uppboðssølu av fiskirættindum.

Trýstið fyri at sleppa framat at fáa part í veiðirættindum, tá raksturin hjá verandi fyrirkomandi gongur væl, verður stórt, og vandin er tí stórur fyri at fáa yvirkapasitet, har tilfeingisrentan verður til rakstarkostnað og fiskivinnan verður lítið produktiv. Landsstýri og løgting eiga tí at hækka brúkgjöld fyri fiskirættindi og onnur tilfeingisrættindi, meðan tilfeingisrentan er har, og áðrenn hon er vorðin til rakstarkostnað. Somikið eiga vit at hava lært frá gongdini í botnfiskaveiðuni.

Tekstkassi 7: Marknaðarskipað tillutan av veiðirættindum

Búskaparráðið mælir til at nýta eina marknaðarskipan til at avgera, hvør fær atgongd til veiðirættindi. Hetta er roynt til útluting av rættindinum av uppsjóvarfiski og fisk á fjarleiðum, men eigur eisini at vera nýtt til útluting av rættindum á heimaleiðum.

Um tað verður rindað fyri rættindi, gerst tað lættari hjá politisku umsitingini at stilla veiðitrýstið, tí eyka vinningurin, ið fæst av einum ov høgum veiðitrýsti í stutta siktinum, verður avmarkaður, og hetta kann elva politisku skipanini til at hugsa meira langsiktað.

Um tað verður rindað fyri at fiska, hevur tað í fyrsta umfari við sær, at yvirskotið í fiskivinnufyrirøkum minkar (og hýrurnar somuleiðis), tí tilfeingisgjaldið fer í landskassan. Í øðrum lagi hevur lægri vinningurin við sær, at tilskundingin til yvirskapitet minkar.

Minni yvirskapitetur hevur við sær lægri veiðitrýst og lægri rakstrarútreiðslur og tí eisini størri tilfeingisrentu. Um tilfeingisgjaldið verður ásett av einum myndugleika, eitt nú sum prosentgjald av veiðivirði, minkar tað um yvirskapitet, men myndugleikin fær hinvegin trupult við at seta rætta gjaldið. Hetta tí at einans fyrirøkurnar sjálvar vita, hvat tær megna at rinda. Um rætturin at fiska verður seldur (sum kvotur ella fiskidagar á einum væl innrættaðum marknaði), hava fyrirøkurnar ávirkan á, hvat tilfeingisgjaldið verður.

Ein tílík skipan verður smidlig og gevur høvi til, at veiðitrýstið verður betur stillað. Hetta gevur størri inntøkur til samfelagið í langa siktinum. Ein tílík skipan fer at elva til íløgur í meira effektiv veiðitól, tí í eini vælvirkandi marknaðarskipan er tað fyrst og fremst produktiviteturin í vinnuni, sum avger, hvør fær atgongd til veiðirættindi. Ein avleiðing er, at eigarar av minni effektivum ella produktivum veiðitólum velja at gevast; í verandi skipan verða bæði produktivar og óproduktivar íløgur framdar.

Ein marknaðarskipanin við uppboðssølu styðjar sostatt upp undir ein natúrligan og framhaldandi produktivetsvøxtur í fiskivinnuni, ið ber við sær lægri manningatal, størri veiðu pr. mann og størri hýrur til eftirverandi manning. Tær umveltingar¹, sum púra vist í stutta, og møguliga eisini í langa siktinum verða avleiðing ella hjáárin av eini slíkari produktivetsmennandi marknaðarskipan, má tað almenna hjálpa til við at loysa á annan hátt gjøgnum førleikamennandi útbúgvingar-, upplæringar- og almannaskipanir, men ikki við at seta úr gildi ella suspendera marknaðarskipanina.

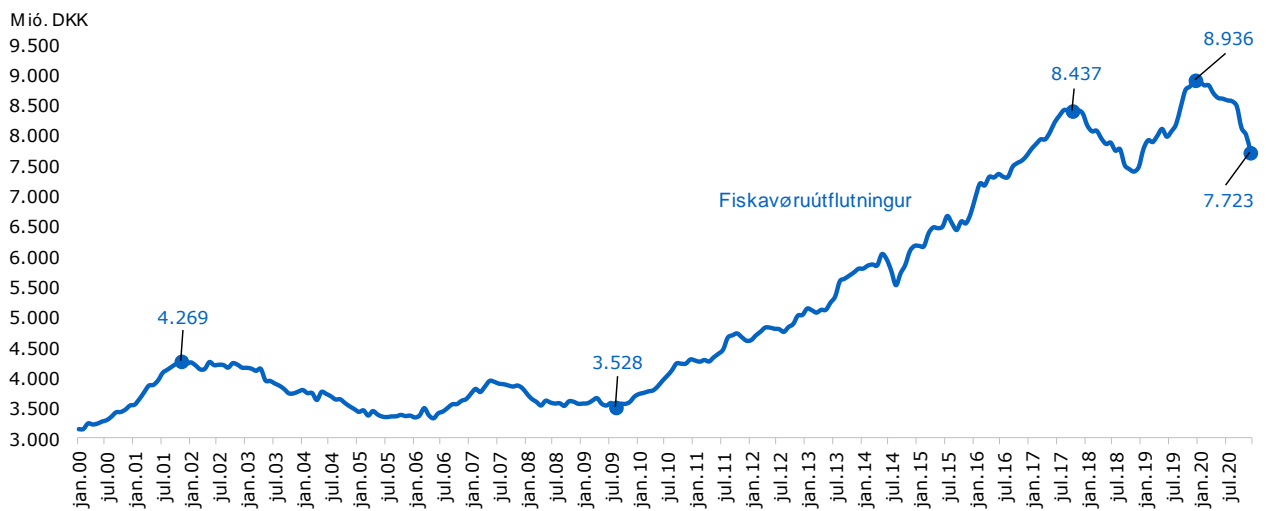
I 5.4 Samlaði fiskavøruútflutningurin

Mynd I 36 avmyndar samlaða útflutningsvirðið av fiskavørum frá januar 2000 til desember 2020 sum leypanði 12 mánaða samanlegging.

Síðan 2009 er stórus vøxtur farin fram. Fallið, sum var miðskeiðis í 2014, stavar frá handilstiltøkunum hjá ES fyri makrel og sild. Hetta sæst eisini aftur í mynd I 34. Metast kann leysliga út frá myndunum, at hetta uppá stutt sikt hevur kostað Føroyum hálva milliard í útflutningsvirði, men helst er meira enn tað vunnið innaftur síðani.

Fiskaværuútflytningurinn, virði, jan-00 til des-20

Mynd I 36

Kelda: Egnar útrokningar við stöði í útflytningstölum Hagstovunnar. Virði er roknað sum leypanði 12 mánaðar samanlegging.

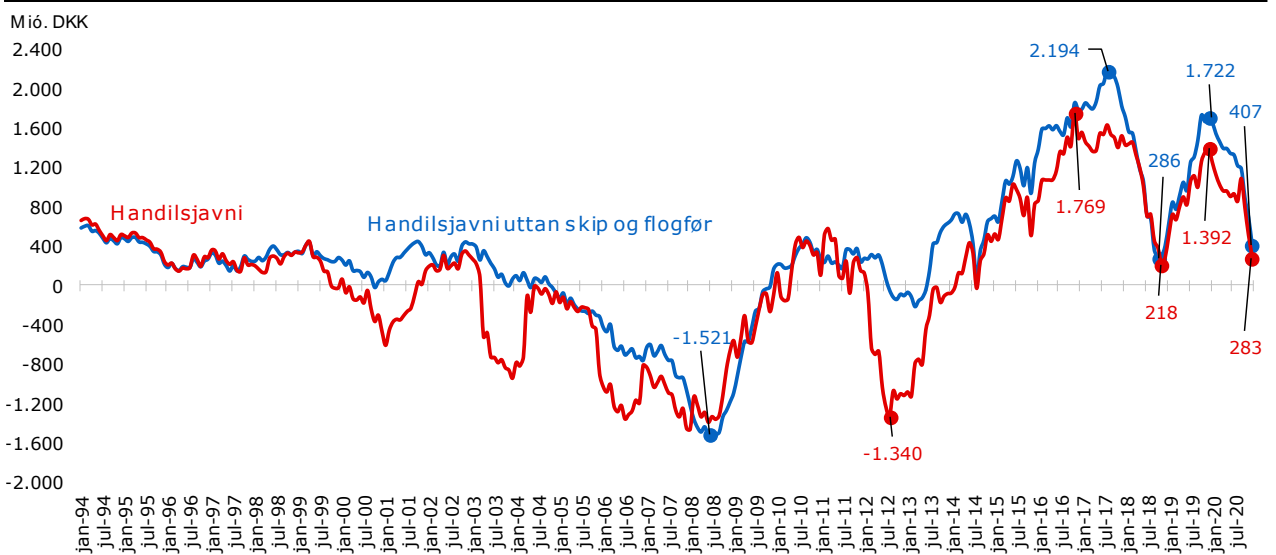
Fiskaværuútflytningurinn meira en tvífaldaðist í tíðarskeiðinum 2009-2017, har bæði alifiskur og uppsjóvarfiskur vaksu nógv, meðan botnfiskur minkaði. Fiskaværuútflytningurinn gjörði eitt niðursveiggj í 2017-18 (-7%), men kom upp aftur 2018-19 (+15%). Síðan sæst aftur eitt stórt niðursveiggj, har fiskaværuútflytningurinn minkar áleið 1.213 mió kr frá desember 2019 til desember 2020 (-13,6%). Minkingin stavar mest frá alifiski, men eisini uppsjóvarfiski og botnfiski. Orsökinn er helst sölur- og flytningstrupulleikar tengdir at korona-farsóttinni. Útflytningurinn er tó framvegis søguliga stórir.

I 5.5 Gongdin í handilsjavnanum

Mynd I 37a vísir gongdina í handilsjavnanum sum leypanði 12 mánaða samanlegging. Handilsjavnin er útflytningurinn av vörum minus innflytningin av vörum. Handilsjavnin hevur ikki verið negativur síðani august 2014. Handilsjavnin er í desember 2020 283 mió. kr, og handilsjavnin uttan skip og flogfør er 407 mió. kr.

Handilsjavnin, leypanði 12-mánaðar samanlegging, jan-94 til des-20

Mynd I 37a

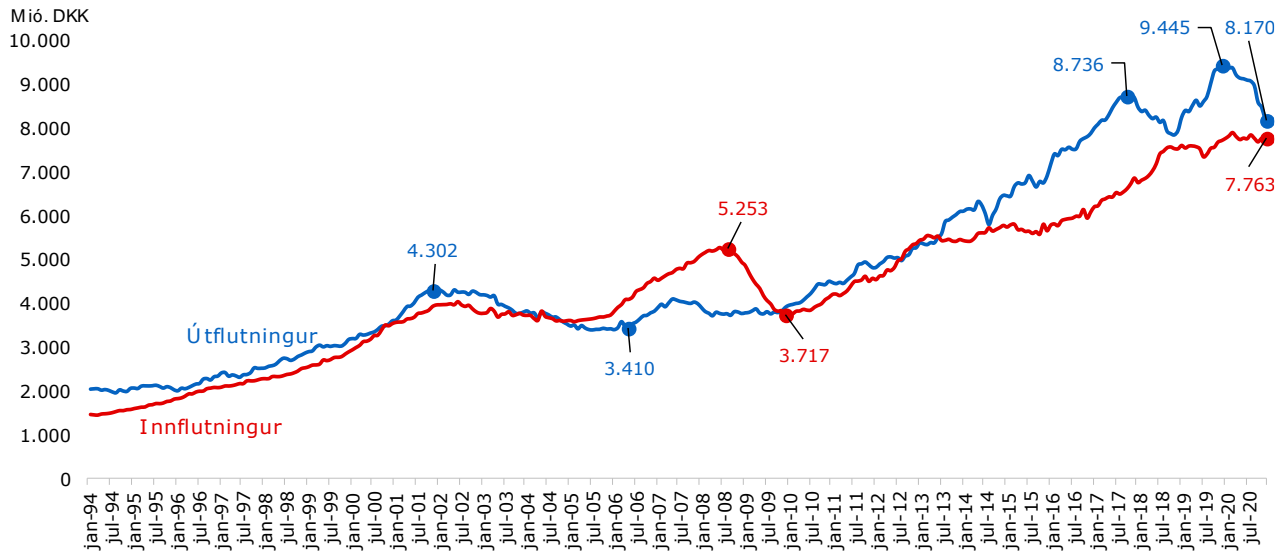

Kelda: Egnar útrokningar við stöði í útflytningstölum Hagstovunnar.

Í byrjanini av fíggjarkreppuni í 2008 vísti handilsjavnin undirskot á 1.521 mió. kr. uttan skip. Í 2017 vísti handilsjavnin eitt yvirskot á 2.194 mió. kr. uttan skip. Hetta er ein betring uppá 3,7 mia. kr. í mun til 2008. Nýggjastu tøluni vísa at handilsjavnin var 283 mió. kr uttan skip í desember 2020.

Mynd I 37b vísir gongdina í innflutningi og útflutningi av vørum (uttan skip) frá januar 1994 til desember 2020. Her sæst, at handilsjavnin vísti sera stórt undirskot í 2008, hetta var vegna serliga stóran innflutning tað árið. Fallið í innflutninginum var stórt í 2009-2010. Hetta hekk m.a. saman við fallinum í privatu nýtsluni og íløggunum. Nýggjastu tøluni frá desember 2020 visa at útflytningur er lækkaður 13,5% síðan juni 2020, men er framvegis 407 mió hægri, enn innflutningurin.

Inn- og útflutningur av vørum (uttan skip og flogfør), jan-94 til des-20 Mynd I 37b

Kelda: Høgstova Føroya. Roknað sum leypandi 12 mánaðar samanlegging.

I 6 Peninga- og fíggarviðurskipti

Talva I 7 vísir inn- og útlán hjá føroysku peningastovnunum býtt á geirar fyri árin 2015-2020. Innlánini eru hetta tíðarskeiðini hækka við 3.384 mió. kr., meðan útlánini eru hækkað við 2.051 mió. kr sama tíðarskeið. Av tí at innlánini eru hækkað meir enn útlánini, so er innlánsyvirskotið vaksið seinastu 5 árin.

Sambært peningastovnunum hava húsarhaldini økt sína uppsparing, meðan korona-farsóttin hevur gjørt um seg. Negativa rentan hevur eggjað summum til at gera fíggarløgur og íløgur í fastogn.

Størsti parturin av samlaðu innlánunum stavar frá húsarhaldsgeiranum, og somuleiðis við útlánunum. Føroysku peningastovnarir hava fyri húsarhaldsgeiran havt eitt vaksandi innlánsyvirskot øll árin.

Næst eftir húsarhaldsgeiran í innláns- og útlánsstødd er tænastruvinnugeirin. Her hevur eisini verið talan um eitt vaksandi innlánsyvirskot síðan 2015, sum tó minkar í 2018-19. Í 2020 bleiv innlánsyvirskotið hjá tænastruvinnunum negativt.

Framleiðsluvinnugeirin skilur seg burturúr við tað, at øll árin hevur talan verið um eitt rættuliga stórt innlánsundirskot (størri útlán enn innlán). Útlánini til henda geira hava verið nøkulunda støðug, og tað sama kann sigast um innlánini. Tó eru innlánini frá framleiðsluvinnunum økt meira í 2020.

Peningastovnar hava í skrivandi stund ikki staðfest nakað tap orsakað av korona, hvørki av vinnu ella húsarhaldum. Sambært peningastovnunum er fíggarstøðan hjá húsarhaldunum góð, meðan ferðavinnan og botnfiskavinnan hava stórar avbjóðingar, um verandi støða heldur fram.

Føroyskir peningastovnar, innlán og útlán til føroyskar eindir						Talva I 7
Ultimo, mió. kr.	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Innlán	14.342	15.445	16.420	17.122	17.198	17.726
- Ráevnisvinnur	849	949	1.005	882	969	748
- Framleiðsluvinnur	632	659	790	877	773	1.138
- Tænastruvinnur	4.628	4.968	5.312	5.434	4.974	4.763
- Húsarhald v.m.	8.164	8.729	9.220	9.818	10.393	10.995
- Ókent	68	140	94	111	89	82
Útlán	14.057	14.016	14.726	15.590	15.588	16.108
- Ráevnisvinnur	961	946	1.154	1.076	1.036	965
- Framleiðsluvinnur	1.332	1.075	1.218	1.535	1.509	1.624
- Tænastruvinnur	4.128	3.968	4.078	4.356	4.342	4.862
- Húsarhald v.m.	7.580	7.992	8.239	8.540	8.645	8.646
- Ókent	55	36	38	83	57	11
Innlánsyvirskot	285	1.429	1.694	1.533	1.610	1.618
- Ráevnisvinnur	-112	3	-150	-194	-67	-218
- Framleiðsluvinnur	-700	-416	-428	-657	-736	-486
- Tænastruvinnur	500	1.000	1.234	1.078	633	-99
- Húsarhald v.m.	584	737	981	1.278	1.748	2.349
- Ókent	13	105	56	28	32	71

Kelda: Hagstova Føroya

Føroyski bankageirin hevur verið undir neyvum donskum eftirliti seinastu árin. Við endurstovnaðum føroyskum Landsbanka er eisini eitt Váðaráð skipað.

I 7 Koronafarsóttin og føroyski búskapurin

Koronafarsóttin eigur ein stóran part av broyttu metingini fyri árið 2020 í mun til metingina, ið Búskaparráðið gjørði í mars 2020, beint undan korona fór at gera um seg. Føroyski búskapurin hevur sostatt í 2020 verið fyrri einum falli uppá 11,8%-stig, sum í høvuðsheitum stavar frá korona-farsóttini.

Mettur BTÚ-vøkstur í leypandi prísum	Talva I 8		
	2019	2020	2021
Meting 18.03 2021	8,2%	-4,8%	4,6%
Meting 01.03 2020	9,0%	7,0%	
Munur (%-stig)	-0,8	11,8	

Kelda: Hagstova Føroya og Búskaparráðið.

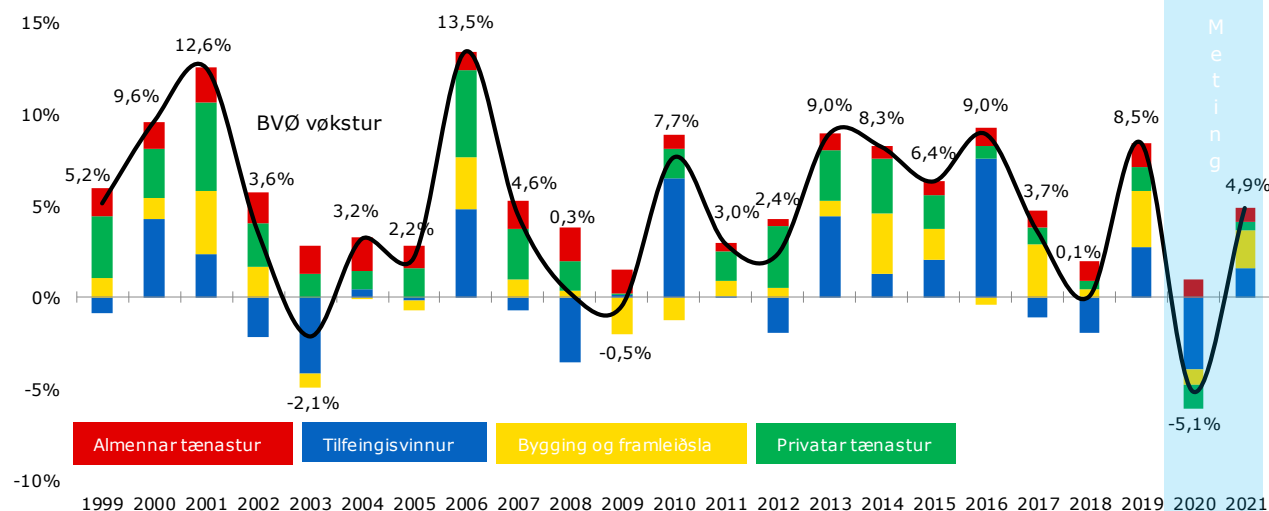
Mynd I 38 vísir vøksturin í bruttovirðisøkingini¹⁷ (BVØ) 1999-2021 við vakstrarískoyti frá vinnubólkum. BVØ-vøksturin verður mettur til at verða -5,1% í 2020 og 4,9% í 2021.

Tað er skiftandi ár um ár, hvussu stórt ískoyti hvør vinnubólkur gevur til BVØ-vøksturin. Í 2020 verður mettt, at tilfeingisvinnur geva stórsta negativa ískoytið (-4,0%), og síðan eru tað privatar tænastruvinnur (-1,3%) og bygging og framleiðsla (-0,8%). Tað eru einans almennar tænastrur, ið geva positivt ískoyti í 2020 (+1,0%).

Í 2021 verður mettt, at bygging og framleiðsla geva stórst positivt ískoyti til BVØ (+2,0%). Tilfeingisvinnur verða mettar at geva +1,6%, almennar tænastrur +0,8% og privatar tænastruvinnur +0,5%.

Bruttovirðisøking og vakstrarískoyti, 1999-2021

Mynd I 38

Viðm.: Bruttovirðisøkingin (BVØ) er BTÚ í stöðisprísum og verður gjørd upp sum framleiðsluvirðið í stöðisprísum minus nýtsla í framleiðsluni í keyparprísum. BVØ er BTÚ í marknaðarprísum minus vøruskattir netto.

Kelda: BVØ er uppgjørt til og við 2019. Onnur viðurskifti eru metingar til og við 2021.

Tað er áhugavert at tilfeingisvinnurnar hava verið fyrri stórarri minking í ískoytinum til BVØ í 2020. Talan er bæði um minking í nøgd og prísi, sum eisini sæst aftur í bruttrakstraravlopinum, sum minkar nógv, sí mynd I 6.

Privatar tænastruvinnur hava í 2020 fyrri fyrstu ferð í vísta tíðarskeiðinum eitt negativt ískoyti til BVØ.

¹⁷ BTÚ=BVØ + vøruskattir netto. BVØ verður gjørt upp fyrri vinnugreinar, men ikki BTÚ.

Sum tað framgongur av gongdini í løntakaratali, eru tað serstakliga gisting og matstovuvirki og flutningur annars (herí flogflutningur), sum verða meint rakt. Hesar vinnur eru serliga ferðavinnur. Eisini gongdin í gistingum (sí mynd I 40) og í ferðafólkaflutningi loftvegis (sí mynd I 41) hava stóra ávirkan á ferðavinnunageiran. Eisini fyrirkoytur, sum veita persónligar tænar (húsarhaldstænar) eru meint raktar, men tær koma seg skjótt aftur (sí mynd I 39f).

Í 2021 verður mett, at ferðavinna og bygging og framleiðsla fáa eitt BVØ á hædd við BVØ í 2019, meðan tilfeingisvinnur ikki væntast at koma upp á sama støði sum í 2019, hóast tær vinna seg nógv aftur í 2021.

Bruttovirðisøkingin minkar í metingini fyri 2020 væl meira enn talið av løntakarum. Hetta bendir á at restinntøkan hjá fyrirkoytum minkar meira enn lønirnar, sí mynd I 6. Umframt at fyrirkoyturnar missa yvirskot, missir landið skattainntøkur, meðan løntakarar hinvegin missa minni í inntøku. Eisini tí at ALS hevur stuðlað við lønarískoyti (mett 125 mió. kr.). Harumframt hevur landið givið rakstrarískoyti og ískoyti til fastar útreiðslur til fyrirkoytur. Tað mótvirkar eini niðurgongd, at landið hevur eitt mett hall á 312 mió. kr. í 2020 og á 235 mió. Kr. í 2021 (RLÚ).

Bruttovirðisøking og vakstrarískoyti frá vinnugreinabólkum

	Talva I 9		
Vakstrarískoytið %	2019	2020	2021
Landbúnaður, veiði og skógbrúk	0,0%	0,0%	0,0%
Fiskiveiða	1,2%	-2,1%	0,4%
Laksa- og sílaaling v.m.	1,6%	-1,9%	1,2%
Fiskavirking	1,9%	-1,6%	1,5%
Ráevnisvinna	-0,1%	0,0%	0,0%
Skipasmíð	0,6%	0,1%	-0,1%
Ídnaður annars	0,1%	0,1%	0,0%
Ravmagns-, gass-, hita- og vatnveiting	0,2%	0,1%	0,0%
Byggingarvirki	0,4%	0,5%	0,6%
Handil og umvælingarvirksemi	0,6%	0,4%	0,1%
Gistihús og matstovuvirki	0,1%	-1,0%	0,0%
Sjóflutningur	0,1%	-0,3%	0,1%
Flutningur annars	0,1%	-0,4%	0,1%
Postur og fjarskipti	-0,1%	0,0%	0,0%
Peningastovnar, fíggingar- og tryggingarvirki	0,3%	0,1%	0,0%
Fastar ognir, útleiging, handilsligar tænar o.a	0,0%	-0,2%	0,1%
Almenn fyrirsiting, verja og almannatrygging	1,3%	1,0%	0,8%
Felagsskapir, skemtanir, mentan o.a.	0,1%	0,1%	0,0%
Lønt húsarbeiði	0,0%	0,0%	0,0%
Bruttovirðisøking	8,5%	-5,1%	4,9%

Viðm.: BVØ kann gerast upp sum BTÚ í marknaðarprísum minus vøruskattir netto.

Kelda: Hagstova Føroya og Búskaparráðið.

I 7.1 Koronafarsóttin og løntakaratalið

Myndirnar I 39a-j vísa gongdina í talinum av løntakarum í ymsum vinnugreinum frá apríl 2018 til januar 2021. Hagstovan hevur í greining av gongdini í tali av løntakarum samanborið gongdina í faktisku tølunum við eina hugsaða gongd, sum kundi verið, um koronafarsóttin ikki var. Hugsaða gongdin er gjørd við hagfrøðiligari framrokning eftir, hvussu gongdin var frammanundan farsóttini.

Eyðkent er V-mynstrið í gongdini, ið umboðar eitt stórt fall vegna koronufarsóttina í apríl 2020 og ein brattan uppgangandi vøxtur fram til juni 2020, har faktisku løntakararnir eru útmóti men ikki heilt líka nógvir í tali, sum í hugsaðu gongdini uttan koronafarsótt.

Tal av løntakarum minkaðu við 5,9% í mars-apríl 2020 (Mynd 39a), men vaks aftur frá apríl-juli 2020. Í august sæst aftur eitt fall, men gongdin fylgir framroknaða mynstrinum. Vanligt er, at løntakaratalið minkar í august, millum annað tí lesandi, ið eru komin heim í summarfrítíðini at arbeiða, fara av landinum aftur í august. Eisini vita vit at talið av útflendingum í byggivinnuni er minkað nakað í hesum tíðarskeiði.

Frá august-desembur 2020 síggja vit ein hækking í løntakaratalinum, sum síðan fellur aftur í januar 2021. Lækkingin í januar 2021 fylgur framroknaðu gongdini, men á einum eitt sindur lægri støði. Vanliga er at virkseimið í januar er lítið í mun til desembur.

Løntakarar, mánaðarlíga, apr-18 til jan-21

Mynd I 39a

Tal av løntakarum

31.000

30.000

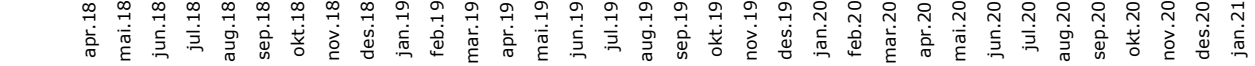
29.000

28.000

27.000

26.000

25.000

Viðm.: Appilsingulu prikkarnir vísa framroknaðu metingina (punkttestimatið). Gráa økið vísir óvissuna (80%og 95% sannlíki). Bláa linjan vísir løntakararnar, og bláu prikkarnir vísa úrslitið av teljingini. M unurin millum bláu og appilsingulu prikkarnar gevur eina ábending um ta ávirkan, sum farsóttin hevur á løntakaratalið.

Kelda: Hagstova Føroya og egin útrokning.

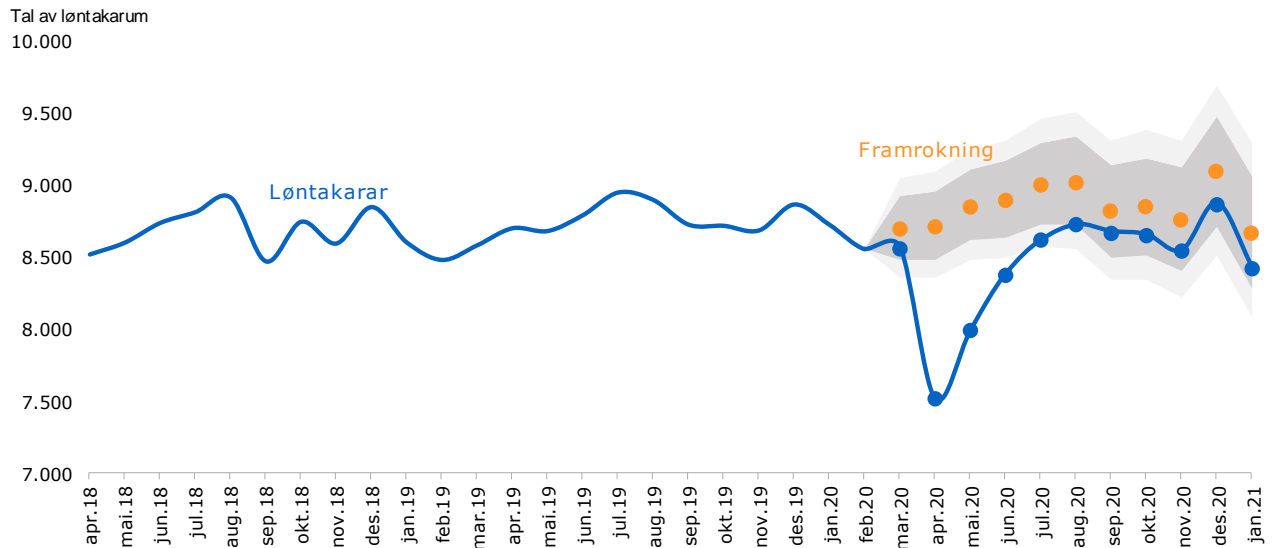
Mynd I 39d til mynd I 39j lýsur gongdina í talinum av løntakaraum í ymsu vinnugreininum. Fleiri av vinnugreininum vísa sama mynstur, sum fyri alt løntakaratalið (Mynd I 39a), nemliga eitt øvugt V-mynstur frá septembur 2020 til januar 2021.

Tað er tó ymisk um vinnugreinarnir liggja niðanfyrri ella omanfyrri framroknaða miðal punkttestimatium fyrri januar 2021. Løntakaratalið í privatú tænastruvinnuni og gistihús og matstovuvirki liggur eitt vet niðanfyrri framroknaða miðalið, meðan talið av løntakarum í flutningi annars¹⁸ og byggivinnuni liggja longri niðanfyrri framroknaðan miðal estimatið. Í byggivinnuni eru summir av útlandsku handverkarunum farnir av landinum, meðan flogferðslan og tænastrur sum bussar og hýruvagnar, ið ferðavinnufólk nýta, í størri mun eru ávirkaði av, at korona-farsóttin forðar ferðavinnuni at virka sum vant.

¹⁸ Flutningur annars fevnir ikki um sjóflutning

Hinvegin liggur løntakaratalið í almennari fyrisiting, húsarhaldstænastur, handli og umvæling og fiskivinnu o.o. ráevnisvinnu omanfyri tí framroknaða miðal estimatinum. Av hesum liggur løntakaratalið í flutningi annars uttanfyri 80% konfidensintervallið av tí framroknaða punkt estimatinum fyri januar 2021.

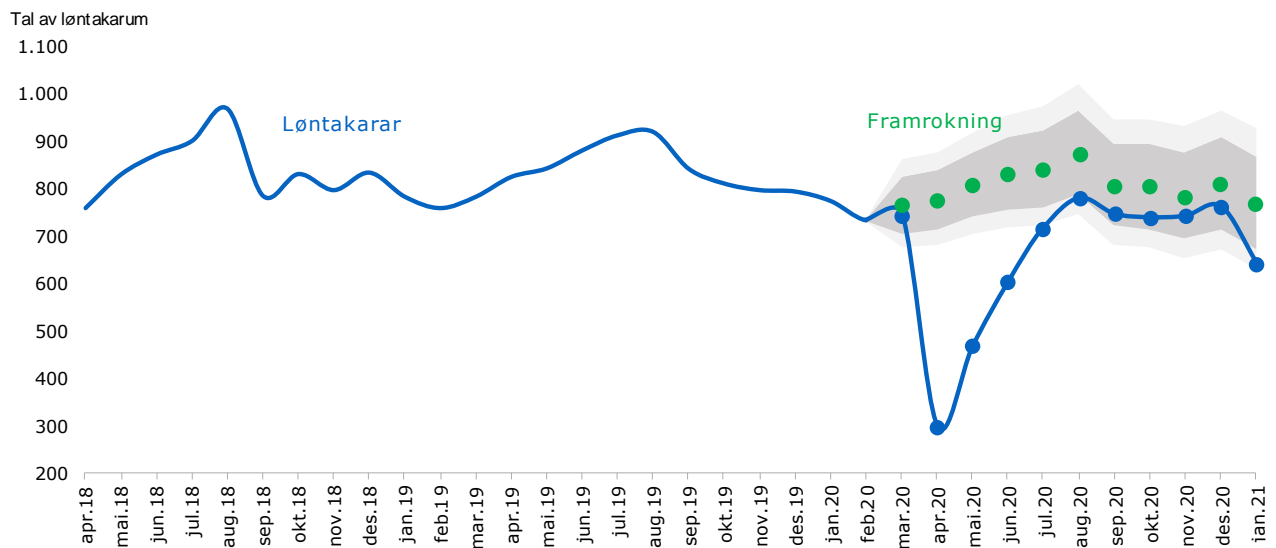
Løntakarar í privatu tænavinnunum, mánaðarliga, apr-18 til jan-21 Mynd I 39b

V iðm.: Appilsingulu prikkarnir vísa framroknaðu metingina (punkt estimatið). Gráa økið visir óvissuna (80% og 95% sannlíki). Bláa linjan visir løntakarar, og bláu prikkarnir vísa úrslitið av teljingini. Munurin millum bláu og appilsingulu prikkarnar gevur eina ábending um ta ávirkan, sum farsóttin hevur á løntakartalið.

Kelda: Hægstova Føroya og egin útrokning.

Løntakarar, gistihús og matstovuvirki, mánaðarliga, apr-18 til jan-21 Mynd I 39d

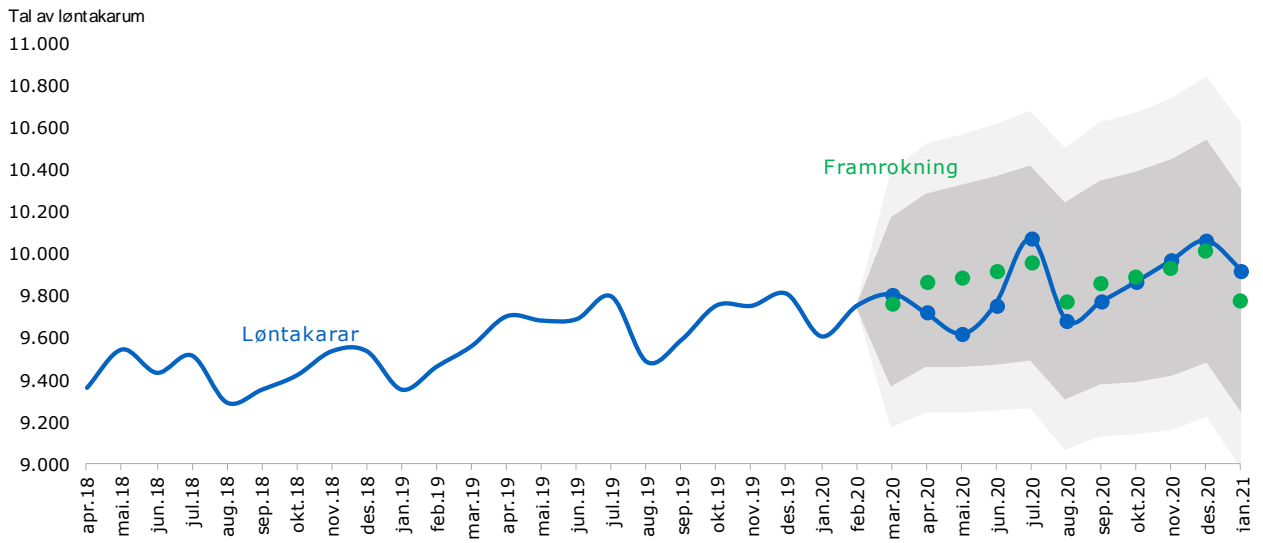

V iðm.: Grønu prikkarnir vísa framroknaðu metingina (punkt estimatið). Gráa økið visir óvissuna (80% og 95% sannlíki). Bláa linjan visir løntakarar, og bláu prikkarnir vísa úrslitið av teljingini. Munurin millum bláu og grønu prikkarnar gevur eina ábending um ta ávirkan, sum farsóttin hevur á løntakartalið.

Kelda: Hægstova Føroya og egin útrokning.

Løntakarar, almenn fyrisiting v.m., mánaðarlíga, apr-18 til jan-21

Mynd I 39e

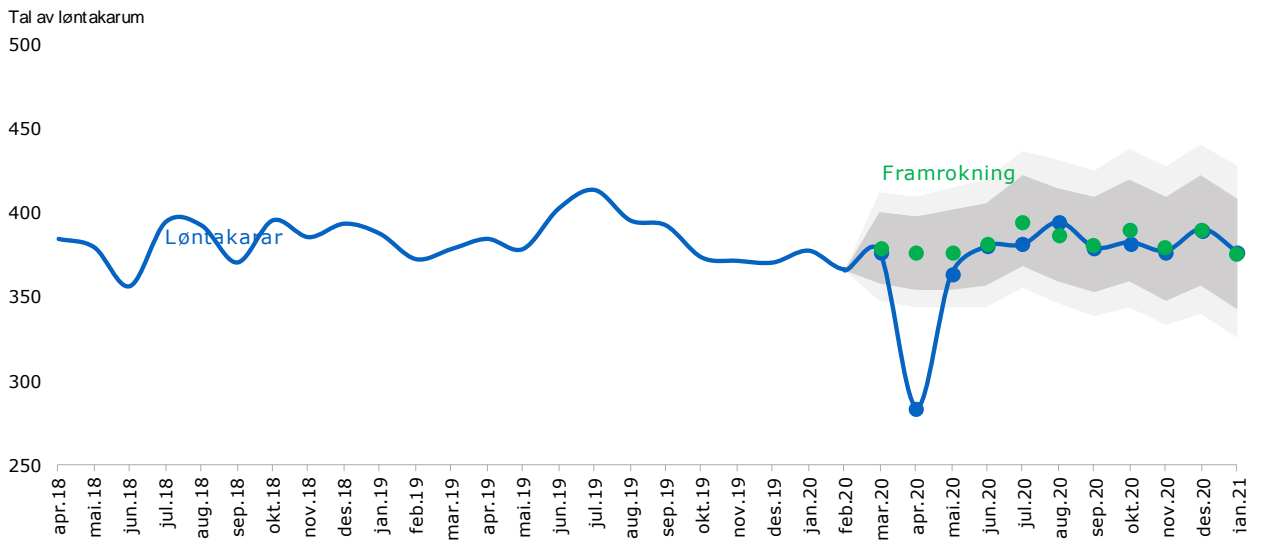

Viðm.: Grønu prikkarnir vísa framroknaðu metingina (punkttestimatið). Gráa økið vísir óvissuna (80%og 95% sannlíki). Bláa linjan vísir løntakararnar, og bláu prikkarnir vísa úrslitið av teljingini. M unurin millum bláu og grønu prikkarnar gevur eina ábending um ta ávirkan, sum farsóttin hevur á løntakartalíð.

Kelda: Hægstova Føroya og egin útrokning.

Løntakarar, húsarhaldstænastur, mánaðarlíga, apr-18 til jan-21

Mynd I 39f

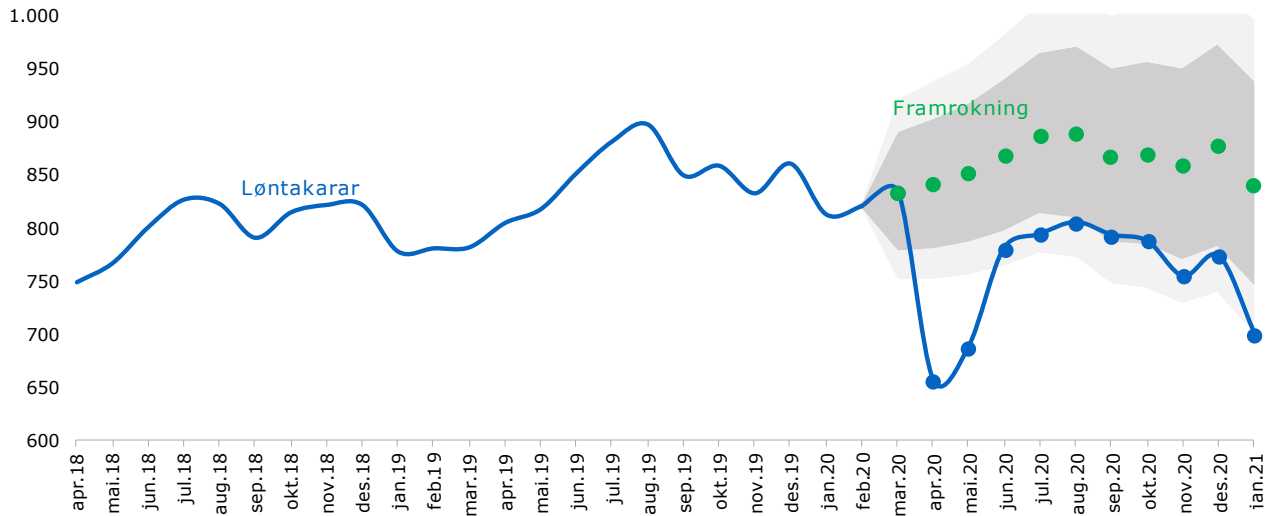
Viðm.: Grønu prikkarnir vísa framroknaðu metingina (punkttestimatið). Gráa økið vísir óvissuna (80%og 95% sannlíki). Bláa linjan vísir løntakararnar, og bláu prikkarnir vísa úrslitið av teljingini. M unurin millum bláu og grønu prikkarnar gevur eina ábending um ta ávirkan, sum farsóttin hevur á løntakartalíð.

Kelda: Hægstova Føroya og egin útrokning.

Løntakarar, flutningur annars, mánaðarliga, apr-18 til jan-21

Mynd I 39g

Tal av løntakarum

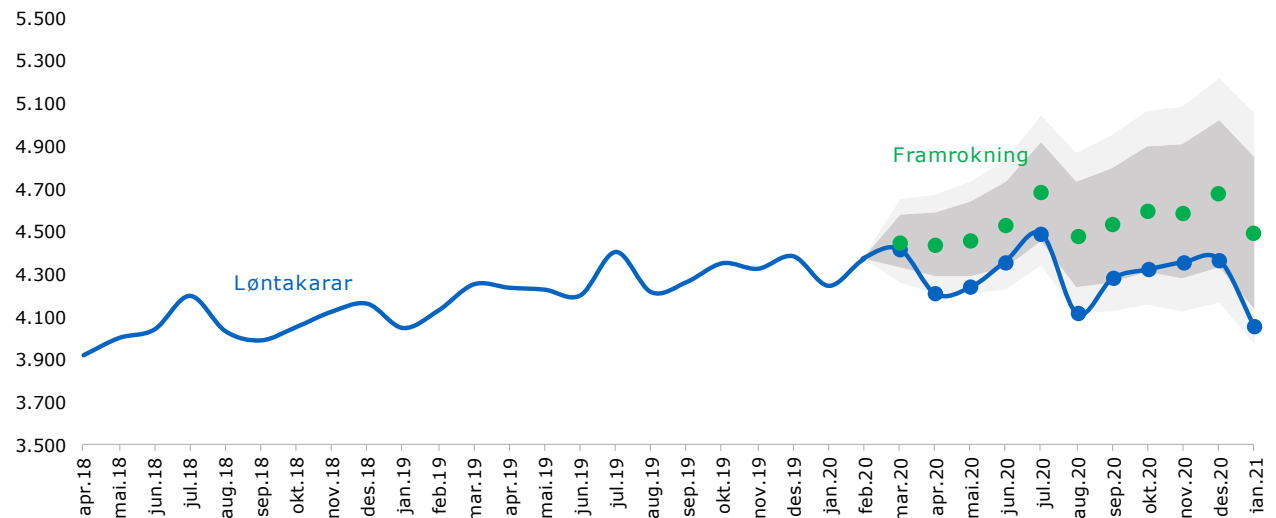
Viðm.: Grønu prikkarnir vísa framroknaðu metingina (punkttestimatið). Gráa økið vísir óvissuna (80%og 95% sannlíki). Bláa linjan vísir løntakarar, og bláu prikkarnir vísa úrslitið av teljingini. M unurin millum bláu og grønu prikkarnar gevur eina ábending um ta ávirkan, sum farsóttin hevur á løntakaratalið.

Kelda: Hægstova Føroya og egin útrokning.

Løntakarar, byggivinna o.o. tilvirking, mánaðarliga, apr-18 til jan-21

Mynd I 39h

Tal av løntakarum

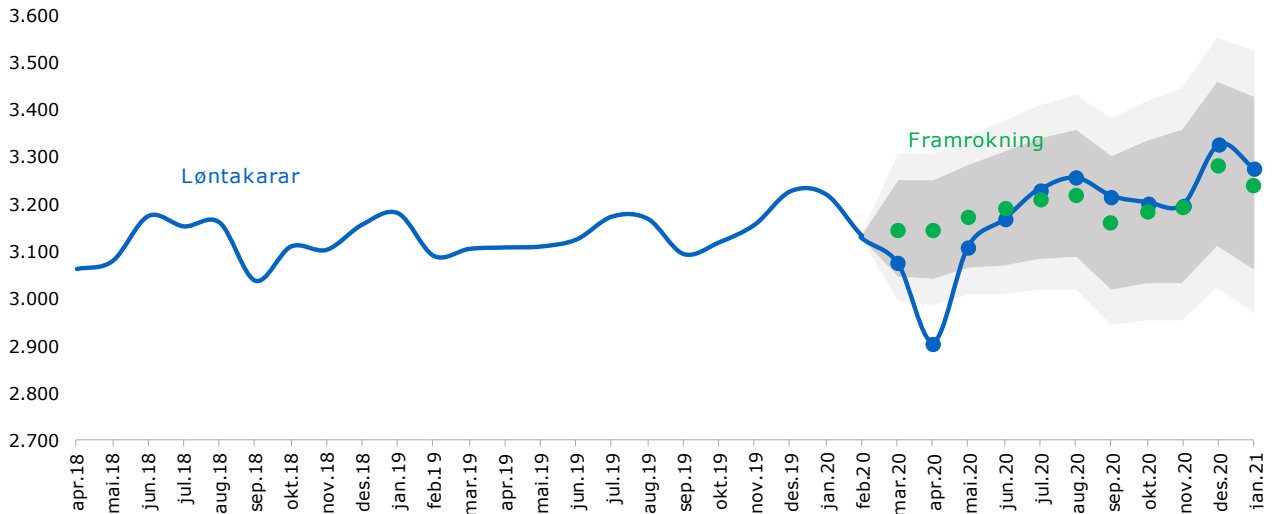
Viðm.: Grønu prikkarnir vísa framroknaðu metingina (punkttestimatið). Gráa økið vísir óvissuna (80%og 95% sannlíki). Bláa linjan vísir løntakarar, og bláu prikkarnir vísa úrslitið av teljingini. M unurin millum bláu og grønu prikkarnar gevur eina ábending um ta ávirkan, sum farsóttin hevur á løntakaratalið.

Kelda: Hægstova Føroya og egin útrokning.

Løntakarar, handil og umvæling, mánaðarliga, apr-18 til jan-21

Mynd I 39i

Tal av løntakarum

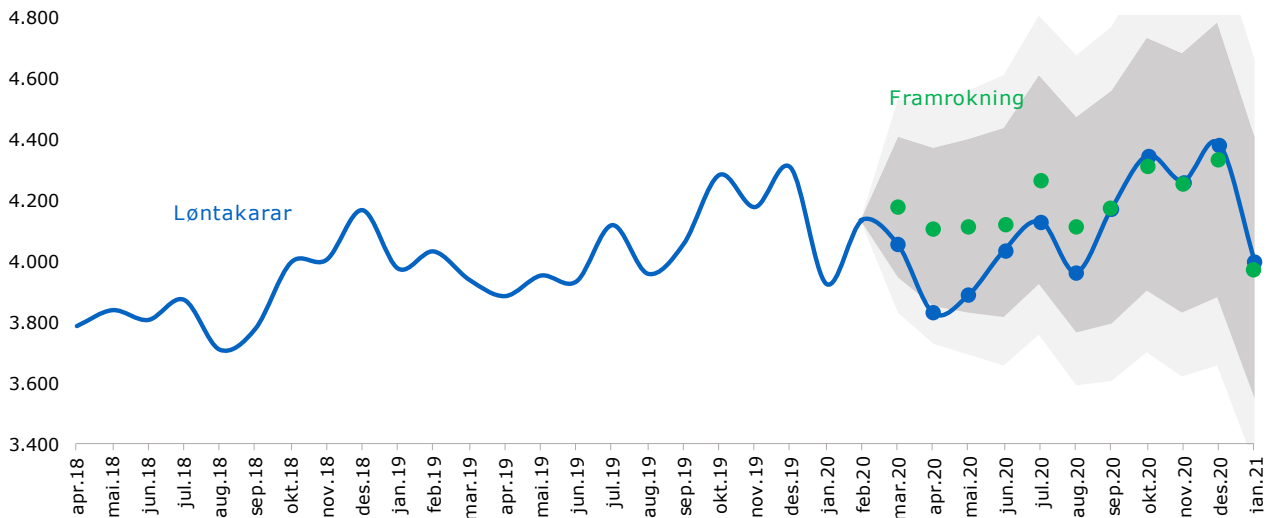
Viðm.: Grønu prikkarnir vísa framroknaðu metingina (punkttestimatið). Gráa økið vísir óvissuna (80%og 95% sannlíki). Bláa linjan vísir løntakarar, og bláu prikkarnir vísa úrslitið av teljingini. M unurin millum bláu og grønu prikkarnar gevur eina ábending um ta ávirkan, sum farsóttin hevur á løntakaratalið.

Kelda: Høgstova Føroya og egin útrokning.

Løntakarar, fiskivinna o.o. ráevnisvinna, mánaðarliga, apr-18 til jan-21

Mynd I 39j

Tal av løntakarum

Viðm.: Grønu prikkarnir vísa framroknaðu metingina (punkttestimatið). Gráa økið vísir óvissuna (80%og 95% sannlíki). Bláa linjan vísir løntakarar, og bláu prikkarnir vísa úrslitið av teljingini. M unurin millum bláu og grønu prikkarnar gevur eina ábending um ta ávirkan, sum farsóttin hevur á løntakaratalið.

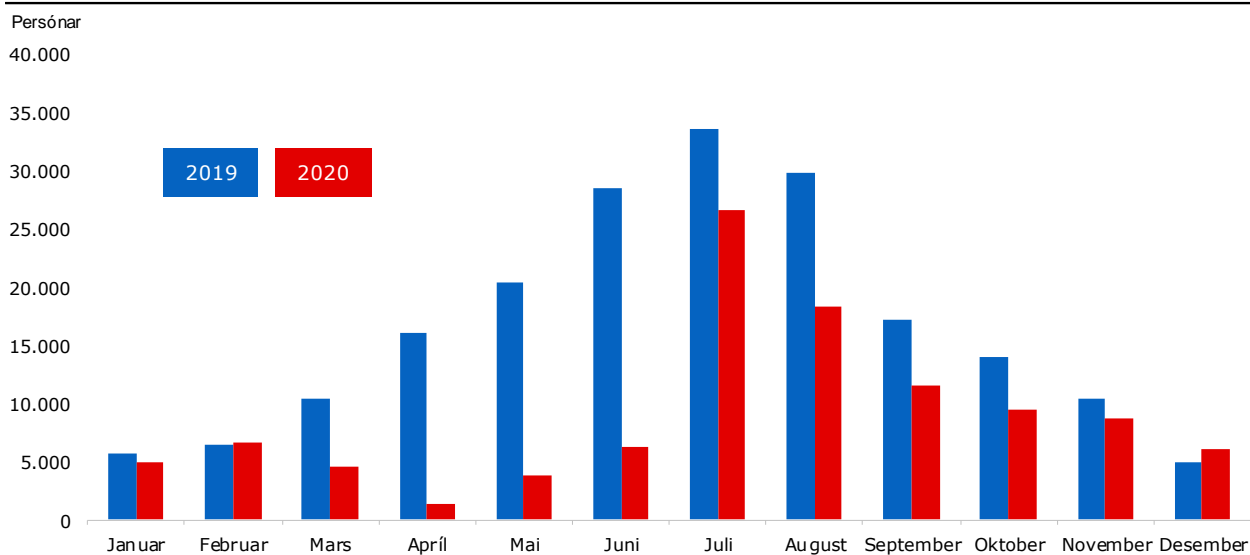
Kelda: Høgstova Føroya og egin útrokning.

I 7.2 Koronafarsóttin og ferðavinnan

Mynd I 40 vísir mánaðarligu gongdina í gistingum á gistingarhúsum. Her er sera sjónligt hvussu stórt fallið er, serliga í apríl, mai og juni. Men í juli til desember 2020 er talið av gistingum komið væl upp aftur, tó ikki á sama støði sum undanfarna ár. Hetta tykist sum ein jalig gongd, men mynd I 40 tekur ikki hædd fyri prislækkingum og óbrúktum kapasitet í gistingarvinnuni, og kann tí ikki skiljast sum ein jalig gongd fyri gistingarvinnuna.

Gistinætur á gistingarhúsum skift á mánaðir, 2019 og 2020

Mynd I 40

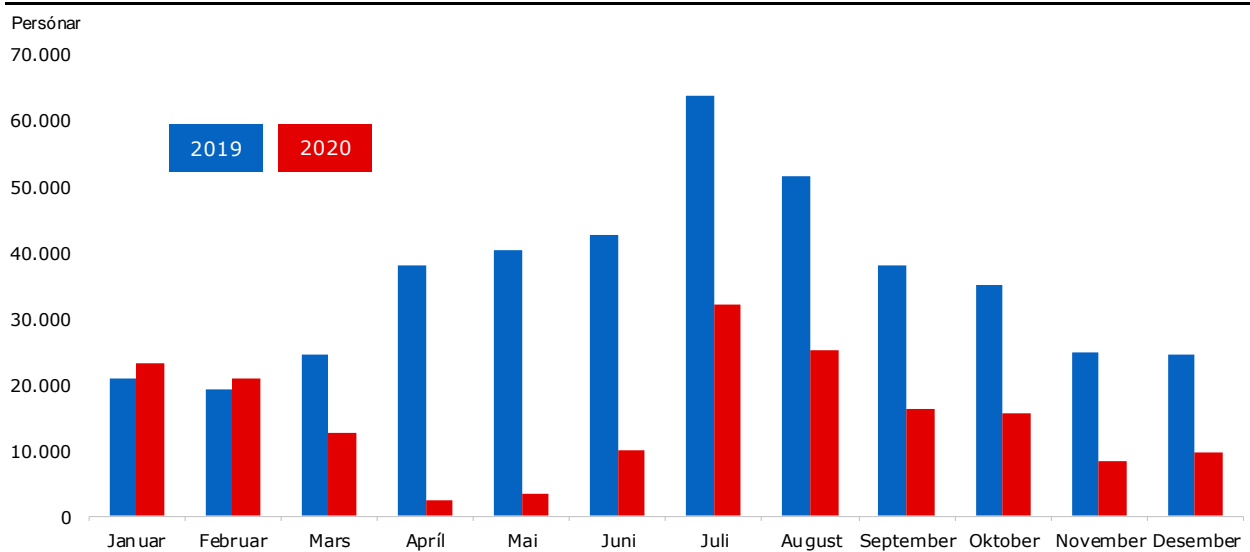

Kelda: Høgstova Føroya

Mynd I 41 vísir ferðafólkaflutningin loftvegis í 2019 samanboreið við 2020. Eisini her sæst, hvussu stórt fallið í ferðafólkaflutningi hevur verið. Í bæði januar og februar 2020 fóru fleiri ferðafólk umvegis Vága Floghavn samanboreið við 2019, men síðani koronafarsóttin fór at gera um seg í Føroyum, minkaði talið sera nógv. Í novembur og desember 2020 var ferðafólkaflutningurin minni enn helvtina so stórur sum í 2019.

Ferðafólkaflutningur loftvegis skift á mánaðir, 2019 og 2020

Mynd I 41

Kelda: Vága Floghavn

Tilvísingar/keldur og keldutilfar

Yvirlit yvir talvur og myndir/tables and figures

Mynd I 1 / Figure I 1	GDP growth in current prices and growth of the components of demand (expenditures) 1999-2021.
Mynd I 2 / Figure I 2	Foreign demand, GDP expenditure and consumer price index, (net export right axis), 1998-2021, (index 1998=100).
Mynd I 3 / Figure I 3	Real estate prices and consumer price index (consumer price index right axis), 2001-2020.
Mynd I 4 / Figure I 4	Number of wage earners in primary, secondary and tertiary businesses in percent, 1999-2020.
Mynd I 5 / Figure I 5	Value-added in primary, secondary and tertiary businesses in DKK millions, 1998-2021.
Mynd I 6 / Figure I 6	Business profits (left axis) and company-paid wages (left axis) in DKK millions, and ratio profits/wages (right axis), 1998-2021.
Mynd I 7 / Figure I 7	Employees (left axis) and wages per employee (right axis) in businesses in DKK millions, January 1999 to February 2021.
Mynd I 8 / Figure I 8	Unemployment percentage (left axis) and net immigration (right axis) calculated as 12-month rolling total, January 1999 to January 2021.
Mynd I 9 / Figure I 9	Population (left axis) and net immigration (right axis), calculated as 12-month rolling total, January 1999 to Desember 2020.
Mynd I 10 / Figure I 10	Spot price of oil (DKK/barrel), January 2004 to March 2021.
Mynd I 11 / Figure I 11	Weekly spot prices for salmon in Danish kroner (DKK), January 2004 to March 2021.
Mynd I 12 / Figure I 12	Yearly fluctuations (in percent) in salmon spot prices, 2005 - 2021 in Danish kroner (DKK).
Talva I 1 / Table I 1	Imports and exports of goods 2020 compared to 2019, and the trade balance 2012-2020. Import for farming and fishing, for construction, for other production, fuel and other, machines and other equipment, cars and vehicles for direct consumption, ships and aircrafts and other, raw materials for fish processing, total import of goods, import of goods excl. ships and aircrafts and other; Export of farmed fish, pelagic fish, demersal fish and other, other goods, ships, total export of goods, export of goods excl. ships and other; Trade balance for the years 2012-2020, incl. ships and other goods in DKK millions, excl. ships and other, in DKK millions].
Talva I 2 / Table I 2	Change in exports of goods (in percent and in million DKK) for 2016-2020

Mynd I 13 / Figure I 13	Balance of payment, current account, in mill DKK, 1998 to 2017.
Mynd I 14 / Figure I 14	Assets and liabilities abroad, in mill DKK, 1998 to 2017.
Talva I 3 / Table I 3	Grouping of current account, net in mill DKK, 1998 to 2017.
Talva I 4 / Table I 4	Grouping of net assets abroad, net in mill DKK, 2003 to 2017.
Mynd I 15a / Figure I 15a	Wage income and import of consumer goods (durable, non-durable and semi-durable), January 1998 to Desember 2020, shown as index (Jan 1998=100).
Mynd I 15b / Figure I 15b	Wage income and government revenue from VAT, January 1998 to Febuary 2021, shown as index (Jan 1998=100).
Mynd I 16a / Figure I 16a	Net Total - The expected financial situation of Faroese households 1 year ahead, January 2006 to January 2021.
Mynd I 16b / Figure I 16b	Business trends survey for households: Total Confidence indicator for Faroese households, January 2006 to January 2021.
Mynd I 16d / Figure I 16d	Optimism of faroese households with the economic situation in the Faroe Islands at a given moment compared to one year earlier, January 2006 to January 2021.
Mynd I 17 / Figure I 17	Total confidence indicator with regard to the Faroese economy, January 2006 to January 2020.
Mynd I 18a / Figure I 18a	Wage payments, year-to-year changes in percent, based on 12-month rolling total, January 2008 to Febuary 2021: all business sectors, primary business sectors, secondary business sectors (incl. construction).
Mynd I 18b / Figure I 18b	Wage payments, year-to-year change in percent, based on 12-month rolling total, January 2008 to Febuary 2021: all business sectors, private tertiary business sectors, and the government sector.
Talva I 5 / Table I 5	Wage payments in each business sector, and the contribution to overall growth in wage payments for each business sector, and relative size of the wage payments for each individual business sector for 2019 and 2020 [farming, fishing, fish farming and gutting, raw material extraction industry, fish processing industry, shipyard and forge, other industry, construction, energy and water supply, commerce and repairs, hotel and restaurant industry, sea shipment, other shipment, post and telecommunications, finance and insurance, commercial services, domestic services, national administration, municipalities and Danish government institutions, education, health and social services agencies, associations and culture and other, uncategorised, total].
Mynd I 19 / Figure I 19	The number of employees (left) and the number of full-time unemployed (right), adjusted for seasonal trends, January 2008 to Febuary 2021.
Mynd I 20 / Figure I 20	Business trends indicator for construction June 2006 to January 2021 (orders, expected prices, expected labour needs, months of contracted work (right axis)).

Mynd I 21 / Figure I 21	Business trends barometer for construction, June 2006 to January 2021: perceived limitations in production (none, demand, weather, labour, raw material/equipment, financial limitations, other).
Mynd I 22 / Figure I 22	Government (i.e. public) consumption in DKK millions and yearly growth in government consumption in percent (right axis), 2000-2021.
Mynd I 23a / Figure I 23a	Government controlled investment in DKK millions, 2003-2021 (central government, municipalities, and units controlled by the government).
Mynd I 23b / Figure I 23b	Government controlled investment in DKK millions, and yearly growth in government controlled investment in percent (right axis), 2004-2021.
Mynd I 24a / Figure I 24a	Public income transfers, in DKK millions, to households and firms, 2000-2021.
Mynd I 24b / Figure I 24b	Public income transfers, in DKK millions and year to year percentage change, to households and firms, 2000-2021
Mynd I 25 / Figure I 25	Central government financial results (central government budget balance) in DKK millions, 1998-2021. RLÚ1: ordinary; RLÚ2: extraordinary.
Mynd I 26 / Figure I 26	General Governmental (municipalities and social funds included) financial results 1998-2021.
Mynd I 27 / Figure I 27	Net public debt, 1998-2021, in DKK millions, (excluding equipment) (central government, municipalities, social funds).
Mynd I 28 / Figure I 28	Export of three types of fish products, calculated as 12-month rolling total, January 1994 to December 2020, in DKK millions (salmon, pelagic fish, demersal fish).
Mynd I 29 / Figure I 29	Unit prices in the exports of salmon, based on 12 months rolling total, January 95 to December 2020.
Mynd I 30 / Figure I 30	Unit prices in the exports of mackerel and herring, based on 12 months rolling total, January 95 to December 2020.
Mynd I 31 / Figure I 31	Unit prices in the exports of demersal fish (cod, haddock and saithe), based on 12 months rolling total, January 95 to December 2020.
Mynd I 32 / Figure I 32	Salmon farming slaughter (live weight), 1998-2021, million tonnes.
Talva I 6 / Table I 6	Faroese quotas for pelagic fish (mackerel, herring and blue whiting) and demersal fish, for the years 2019 and 2020.
Mynd I 33 / Figure I 33	Values of landed catch of mackerel, herring and blue whiting, in DKK millions, 2000-2020.
Mynd I 34 / Figure I 34	Export of pelagic fish, calculated as 12-month rolling total, January 2000 to December 2020, in DKK millions (mackerel, herring, blue whiting, fishmeal and fish oil).

Mynd I 35a / Figure I 35a	Cod in Faroese waters: estimated stock and catches (in tonnes) and fishing intensity 1959 to 2020.
Mynd I 35b / Figure I 35b	Haddock in Faroese waters: estimated stock and catches (in tonnes) and fishing intensity 1957 to 2020.
Mynd I 35d / Figure I 35d	Saith in Faroese waters: estimated stock and catches (in tonnes) and fishing intensity 1961 to 2020.
Mynd I 36 / Figure I 36	Export of fish products, calculated as 12-month rolling total, January 2000 to December 2020, in DKK millions.
Mynd I 37a / Figure I 37a	Balance of foreign trade (goods only) calculated as 12-month rolling total, January 1994 to December 2020, in DKK millions (ships excluded, ships included).
Mynd I 37b / Figure I 37b	Import and export of goods (ships excluded) calculated as 12-month rolling total in DKK millions, January 1994 to December 2020, (imports – red, exports – blue).
Talva I 7 / Table I 7	Faroese banks: deposits from and loans to Faroese units, 2015 – 2020 (Dec).
Talva I 8 / Table I 8	Estimated nominal GDP-growth, 2019-2021.
Mynd I 38 / Figure I 38	Gross value added and growth contribution of industry sections, 1999-2021.
Talva I 9 / Table I 9	Gross value added and growth contribution of industry section groups, 2019-2021.
Mynd I 39a / Figure I 39a	Number of wage earners, by months, April 2018 to January 2021.
Mynd I 39b / Figure I 39b	Number of wage earners in private tertiary business sectors, by months, April 2018 to January 2021.
Mynd I 39d / Figure I 39d	Number of wage earners, hotels and restaurants, by months, April 2018 to January 2021.
Mynd I 39e / Figure I 39e	Number of wage earners in the government sector, by months, April 2018 to January 2021.
Mynd I 39f / Figure I 39f	Number of wage earners, household services, by months, April 2018 to January 2021.
Mynd I 39g / Figure I 39g	Number of wage earners, air transport, by months, April 2018 to January 2021.
Mynd I 39h / Figure I 39h	Number of wage earners, building industry and other manufacturing, by months, April 2018 to January 2021.
Mynd I 39i / Figure I 39i	Number of wage earners, trade industry and renovation, by months, April 2018 to January 2021.

- Mynd I 39j / Figure I 39j Number of wage earners, fishing and raw material, by months, April 2018 to January 2021.
- Mynd I 40 / Figure I 40 Nights spent at hotels, by months, 2019 and 2020.
- Mynd I 41 / Figure I 41 Air transport, number of passengers, by months, 2019 and 2020.

Orðalisti

Orðalistin er ein lýsing av nøkrum av búskaparligu hugtøkunum, sum verða nýtt í frágreiðingum Búskaparráðsins.

Almenn nettoskuld

Almenna nettoskuldin fevnir um alla fíggjarliga skuld og áogn í almenna geiranum. Almenna nettoskuldin er øll fíggjarlig skuld í almenna geiranum frádrigið alla fíggjarliga áogn. Fíggjarliga áognin fevnir millum annað um tøka gjaldførið og aðrar fíggjarognir.

Almenn nýtsla

Almennar nýtsluútreiðslur fevna um almennar rakstrarútreiðslur til millum annað fólkaskúlan, heilsuverkið og almannaverkið. Almennu lønarútreiðslurnar vóru umleið 3/4 av almennu nýtsluni í 2011. Afturat hesum er almenn nýtsla keyp av vørum og tænastrum.

Almennar útreiðslur tilsamans

Størsti parturin av almennu útreiðslunum er almenn nýtsla og veitingar til húsarhald, fyrirkomandi og feløg. Harafturat eru almennu útreiðslurnar íløgur, rentuútreiðslur, stuðulsútreiðslur og aðrar útreiðslur.

Almennir roknskapir

Sí landsroknskapurin

Arbeidsfjöld

Tey, sum hava arbeiði, og tey, sum eru arbeiðsleys samantald.

Arbeidsleys

Tey, sum eru arbeiðsleys, men sum eru tøk á arbeiðsmarknaðinum og leita eftir arbeiði og sostatt eru partur av arbeiðsfjöldini.

Arbeidsloysi

Arbeidsloysi í % av arbeiðsfjöldini.

Arbeids-produktivitetur, sí framleidni

Arbeidsvirkni

Tey, sum eru arbeiðsvirkin, eru tey, sum eru í ella hava arbeiði (merkir tað sama sum danska orðið "beskæftigelse")

Automatiskir stabilisatorar

Hesir minka um konjunktursveigg í niðurgangandi konjunkturum av tí at skattauppkav hins almenna minkar, arbeiðsloysisstuðul og almannahjálv vaksa, samstundis sum eftirspurningurin frá almennu útreiðslunum (almenn nýtsla, veitingar og íløgur) er støðugur. Tilsvarandi minka hesir um konjunktursveigg í uppgangandi konjunkturum, tá skattauppkav hins almenna veksur, arbeiðsloysisstuðul og almannahjálv minka, samstundis sum eftirspurningurin frá almennu útreiðslunum (almenn nýtsla, veitingar og íløgur) er støðugur.

Avreiðingar

Feskiskaveiðan (av botnfiski og øðrum fiski) skrásett um avreiðingarskipanina. Mátað í virði ella í nøgd.

Blókkstuðulskipan til at útjavna millum kommunur

Stuðul til kommunur sum staturin fíggjar, og sum vanligar verður útroknaður og veittur eftir sonevndum objektívum kriterium.

Bruttotjóðarúrtøka og tilknýtt tjóðarroknskaparhugtøk

Bruttotjóðarúrtøka kann skilmarkast og ásetast trýggjar vegir:

- (a) framleiðsluvegin ella virðisøkingarvegin (útboðsvegin) sum **bruttovirðisøkingin í støðisprísum (BVØ)**,
- (b) útreiðslu- ella eftirspurnarvegin sum **bruttotjóðarúrtøkan í marknaðarprísum (BTÚ)**, ið kann bólkast sum privat húsarhaldsnýtsla + privatir íløgur + almenn nýtsla + almennar íløgur + (útflutningur av vørum og tænastrum – innflutningur av vørum og tænastrum. (BTÚ), og
- (c) inntøkuvegin sum **bruttofaktorinntøkan í faktorprísum (BFI)**.

Vanliga útgangsstøðið er (a), sum vanliga er grundarlagið fyri at finna hinar støddirnar.

BTÚ í marknaðarprísum verður ofta mett sum høvuðsmáti fyri búskaparligt virksemi. BTÚ er ikki fullkomið mál fyri inntøku ella framleiðslu í einum landi. T.d. leggur tað ikki upp fyri sliti av tilfeingi (náttúru- ella øðrum tilfeingi) ella útbúnaði. Eisini roynir BTÚ at máta allar vørur og tænastrur til ein marknaðarprís, hóast allar vørur og tænastrur ikki hava ein marknaðarprís, t.d. skúla- og heilsutænastrur.

(a) Bruttovirðisøking stýtt BVØ í støðisprísum;

Virði á allari vinnuligari framleiðslu (sum virðisskapan ella virðisøking) av vørum og tænastrum í einum landi í einum ári, uppgjørd í støðisprísum. BVØ verður roknað við at draga virði á ráevnum og hjálptilfari frá framleiðsluvirðinum í øllum vinnugreinum. BVØ verður roknað í støðisprísum. Bruttovirðisøking verður ofta brúkt til at lýsa framleiðsluna býtta á vinnugreinar. Verður á enskum/donskum nevnt "gross value added (GVA)" ella "bruttoværditilvækst (BVT)". (Samlaða bruttovirðisøkingin í støðisprísum er tað sama sum bruttotjóðarúrtøka í marknaðar-prísum frádrigið vøruskattir netto, sum fevna um meirvirðisgjald, punktgjöld og aðrar vøruskattir og vørustudningar.)

(b) Bruttotjóðarúrtøka í marknaðarprísum, stýtt BTÚ

Bruttotjóðarúrtøka í marknaðarprísum er virðið í støðisprísum á samlaðari privatari og almennari framleiðslu frádrigið virðið á ráevnum, vørum og tílíkum, sum verða brúkt í fram-leiðsluni, plus vøruskattir netto, ið fevna um meirvirðisgjald, punktgjöld og aðrar vøru-skattir minus vørustudningar. Verður á enskum/donskum nevnt "gross domestic product" (GDP) ella "bruttonationalprodukt (BNP)". BTÚ í marknaðarprísum kann síðan bólkast í útreiðslupartar (nýtsla, íløgur og nettoútflutningur av vørum og tænastrum).

(c) Bruttofaktorinntøka, stýtt BFI í faktorprísum

Innkoman tilsamans til (samsýningin til) allar framleiðslufaktorarnar í einum landi í einum ári, uppgjørd í faktorprísum; BFI kann verða roknað sum: løn og "restinnkoma" (avskrivning, rentur og avlop). Vanliga liggur lønarparturin millum 2/3 og 3/4. Ensku/donsku heitini eru "gross domestic income at factor cost" og "bruttofaktorinkomst".

Bruttotjóðarinntøka, stýtt BTI;

Øll innkoma, sum íbúgvarnir í einum landi vinna í einum ári, um hon er vunnin innanlands ella uttanlands, uppgjørd í marknaðarprísum. BTI verður roknað við at leggja lønir, rentur og vinningsbýti úr útlandum aftur at BTÚ, og við at draga lønir, rentur og vinningsbýti til útland frá BTÚ. Ensku/donsku heitini eru "gross national income" og "bruttonationalindkomst".

Bruttotjóðarinntøka tøk, stýtt tøk BTI

Bruttotjóðarinntøka, ið er javnað fyri gávur til útheimin og gávur frá útheiminum (m.a. donsku veitingarnar) og til dømis eisini fyri tryggingarendurgjöld millum land og umheim. Tøk BTI ella tøk bruttotjóðarinntøka er tann upphædd, sum samfelagið hevur at ráða yvir til nýtslu og uppsparing. Ensku/donsku heitini eru "gross national disposable income" og "disponibel bruttonationalindkomst".

Bruttotjóðarúrtøka í føstum prísum

Bruttotjóðarúrtøka í føstum prísum er uppperð av BTÚ, har ið roynt verður at javna gongdina í BTÚ fyri prísvekstri á ráevnum, vørum og tænastrum. Vøksturin í BTÚ í føstum prísum verður vanliga

brúktur sum vísital fyri búskaparvøkstur millum lond. Vøkstur í BTÚ í føstum prísnum vísir vøkstur í framleiðsluni í mongdum. Verður nevnt "Real GDP" ella "real BNP".

CIF Virðið er íroknað "cost, insurance and freight" sum partur av veitingartreyt.

Eftirspurningur

Nøggin av vørum og tænastrum húsarhald, vinnan, tað almenna og umheimurin vilja keypa.

Fíggjarkrav, netto

Fíggjarkravið, netto, vísir fíggjarliga úrslitið av virkseminum í einum geira ella einum landi. Er fíggjarkravið til dømis minni enn 0, hevur tøka inntøkan ikki rokkið til at rinda fyri nýtsluna og íløguvirksemið, sum hevur verið í tíðarskeiðnum.

Fíggjarpolitikkur

Búskaparpolitisk tiltøk, ið hava sum endamál at stýra og minka búskaparlig sveiggj. Skilt verður vanliga millum at reka aktivan fíggjarpolitik (ekspansivan ella kontraktivan) og at brúka automatiskar stabilisatorar í passivum fíggjarpolitikki.

Fíggjareffekt ("finanseffekt"):

Eitt roknað mát fyri hvussu nógv fíggjarpolitikkurinn styðjar upp undir búskaparliga virkseimið ella vøksturin í BTÚ. Ein positiv fíggjareffekt vísir at fíggjarpolitikkurinn gevur eitt íkast til vøkstur í búskaparliga virkseminum (vøksturin í BTÚ). Ein negativ fíggjareffekt merkir at fíggjarpolitikkurinn gevur eitt íkast til at tálma búskaparliga virkseimið (vøksturin í BTÚ). Ein fíggjareffekt ið verður roknað til null merkir at fíggjarpolitikkurinn hevur verið neutralur og uttan ávirkan á búskaparliga aktivitetin (vøksturin í BTÚ).

Fíggjarligt ella búskaparpolitiskt haldføri

Ein búskaparpolitikkur við givnum regluverki um skattainntøkur, almenna nýtslu, íløgu og inntøkuflytingar er haldførir, tá ið nútíðarvirðið av framtíðar almennu útreiðslunum svarar til nútíðarvirðið av framtíðar almennu inntøkunum (soleiðis at nettoskuld hin almenna verður óbroytt).

Fløskuhálsur

Knappur framleiðslufaktorur; fløskuhálsurin ger av hvussu nógv kann verða framleitt av vøruni.

FOB veitingartreyt er "free on board"; vøran er latin, tá hon er komin umborð á skipið, ið nevnt er aftan á "FOB", og keyparin rindar fyri víðari flutningin.

Framleidni (produktivitetur)

Framleidni verður vanliga uppgjørt sum bruttovirðisøking í føstum prísnum fyri hvønn arbeiðstíma (tímaproduktivitetur) ella fyri hvønn løntakara í framleiðsluni (arbeiðsproduktivitetur).

Framleiðsla

Nýtsla av tilfeingi og útbúnaði at framleiða vørum og tænastrum sum hava virði. Virðið á framleiðslu verður mátað í føstum prísnum, t.e. eftir vanligan prísavøkstur.

Føðitittleiki samanlagt Summurin av øllum 1-ára aldurstreytaðu føðitittleikunum millum 15 og 50 ár.

Gjaldsjavni

Hagfrøðilig uppperð ið tekur samanum allar búskaparligar flytingar hjá einum landi við umheimin eitt ávíst tíðarskeið og mátað í sama gjaldoyra. Mest nýtta konta í gjaldjavnanum er rakstrar-viðskifti gjaldsjavnans (current account), ið fevnir um vøru- og tænastruflytingar og tænastruflytingar umframt lønar- og inntøkuflytingar og rakstrarflytingar millum landið og tess umheim. (Sí annars um gjaldsjavnan í frágreiðingini).

Haldføri: Sí fíggjarligt ella búskaparpolitiskt haldføri.

Haldføris-indikator

Samanfatar við einum %-tali fíggjarligu haldførisgóðskuna hjá einum almennum geira. Negativt virði merkir minni gott haldføri, og positivt virði gott haldføri. Virðið á haldføris-indikatorinum í % vísir hvussu stór fíggjarpolitisk tillaging í % av BTÚ skal til, fyri at nettoskuld almenna geirans skal vera óbroytt.

Handilsjavni

Virðið á uttanlandshandli (t.e. inn- og útflutningi) av vørum hjá einum landi við umheimin. Mátað í sama gjaldoyra og eitt ávíst tíðarskeið. Javnin verður ofta uppgjørdur sum útflutningur minus innflutningur (t.e. nettoútflutningur).

Inntøku-elasticitetur

(Lutfalslig broyting í eftirspurningi/lutfalslig broyting í inntøku). Er inntøku-elasticiteturin størri enn eitt, er talan um luksusvøru; er inntøku-elasticiteturin millum eitt og null, er talan um neyðuga vøru; er inntøku-elasticiteturin negativur, er talan um "inferiøra" vøru. Sí prís-elasticitetur.

Konjunkturur

Stuttíðarsveiggj í búskaparligari framleiðslu og í arbeiðsloysi samsvarandi høvuðsgongdini yvir longri tíðarskeið. Vit skilja vanliga millum hákonjunktur og lágkonjunktur og stigini millum há- og lágkonjunktur

Konjunkturjavnað alment úrslit

Konjunkturjavnaða almenna úrslitið er staðfest alment úrslit javnað fyri ávirkanir frá konjunktur-støðuni á almennar inntøkur og útreiðslur og aðrar ikki varandi og serliga umstøður, til dømis oljuprísir ella serligar íløgur.

Konjunkturjavnaða almenna úrslitið gevur sostatt eina meira rættvísandi mynd av veruligu gongdini í almenna búskapinum sum heild sammett við staðfesta almenna úrslitið.

Konjunkturjavnaða úrsliti hjá almenna tænastrævanum verður vanliga á enskum/donskum nevnt "cyclically adjusted budget balances" ella "strukturel saldo".

Konjunkturjavnað framleiðsla

Konjunkturjavnað framleiðsla vísir mettu bruttotjóðarúrtøkuna í eini støðu, har ið roynt verður at javna fyri ávirkanir frá konjunkturinum í samfelagsbúskapinum. Roynt verður sostatt at vísa bruttotjóðarúrtøkuna í eini støðu við normalkonjunkturi í samfelagnum. Í eini støðu við normalkonjunkturi verður ofta sagt, at gongdin í samfelagsbúskapinum samsvarar við javnan vøkstur í prísnum og lønum. Í frágreiðingini verður bruttovirðisøking brúkt sum vísitala fyri framleiðslu heldur enn bruttotjóðarúrtøku, men hetta hevur ikki stóran týðning fyri úrslitini ella niðurstøður. Verður á enskum/donskum nevnd "potential output", "potential GDP" og "strukturelt/potentielt output (BNP)".

Konjunkturfrávik

Konjunkturfrávik ið er munurin millum staðfesta framleiðslu og konjunkturjavnaða framleiðslu. Er konjunkturfrávik ið størri enn 0, kunnu vit siga, at hákonjunkturur er í samfelagsbúskapinum; trýst er sum oftast á arbeiðsmarknaðinum, lítið av tøkari framleiðsluorku er í samfelagnum, og prísavøkstur er á flestu marknaðum. Er konjunkturfrávik ið minni enn 0, kunnu vit siga, at lágkonjunkturur er í samfelagnum, lítið trýst er á arbeiðsmarknaðinum, og tøk framleiðsluorka er í samfelagnum. Konjunkturfrávik verður á enskum/donskum nevnt "output gap" og "output gap".

Kredittvirði

Evnin hjá einum lántakara at rinda einum lánveitara lán aftur eftir lánitreytunum. Verður oftast mátað sum sannlíkindini, at ein lántakari fer at rinda lánið aftur eftir lánitreytunum. Kredittvirðið er avgerandi fyri, hvørja rentu og hvørjar treytir ein lántakari kann læna pening fyri.

Landsroknskapurin

Í almennum roknskapum verða útreiðslur til lögur útreiðsluførdar (og ikki ognarførdar til seinni avskrivningar sum í virkisroknskapum). Sama er galdandi fyri útlán, ið verða útreiðsluførd og afturgjaldingar verða inntøkuførdar. Sostatt verður almenna roknskaparúrslitið roknað sum rakstrar-, íløgu- og útlánsúrslitið.

Landskassaskuld

Landskassaskuldin fevnir bara um skuld hjá landinum og harvið ikki um skuld hjá kommunum ella sosialum grunnum. Meginparturin av landskassaskuldini er lánsbrævalán. Landskassaskuldin er sum oftast ein bruttouppegð av skuldini, har dentur verður lagdur á fíggjarligu skyldurnar hjá landinum (passivsíðuna á fíggjarjavnanum).

Millumkommunal útavning

Útavning til kommunur sum verður fíggaður av kommunum sjálvum. Kommunur sum eru verri fyri enn miðalkommunan móttaka veitingar frá kommunum sum eru betri fyri enn miðal. Verður útroknað eftir sonevndum objektivum kriterium.

Nettoflyting

Tilflutt fólk frádrigið fráflutt fólk. Talan er um nettotilflyting, tá ið tilflutt fólk eru fleiri enn fráflutt.

Nettokassaúrslit

Uppgerð av muninum millum inngjöld til og útgjöld úr landskassanum, sum síggjast beinleiðis á fíggarlóginum. Sammett við RLÚ-úrslitið (sí niðanfyri) er at nettokassaúrslitið umboðar ein beinleiðis kassaroknskap, tað vil siga ein uppgerð av gjaldførinum hjá landinum. Nettokassaúrslitið svarar í stóran mun til broytingina í landskassaskuldini frá ári til ár.

Munurin millum RLÚ-úrslitið (sí niðanfyri) og nettokassaúrslitið stavar í stóran mun frá periodiseringum (tíðaravmarkingum), við tað at munur kann vera á, hvussu inntøkur ella útreiðslur verða bókaðar í landsroknskapinum og harvið ávirka RLÚ-úrslitið og hvussu ítøkilig inn- og útgjöldini fara fram í tíð og harvið ávirka nettokassaúrslitið.

Peningamongdin

Skilt verður millum fleiri mát yvir peningamongdina. Tað mest einfalda er tað sum húsarhaldini og virkni hava av seðlum, myntum og innistandandi í peningastovnum. Viðhvørt er støddin á peningamongdini (og ikki rentan) mál fyri peningapolitikkinum í einum landi, ið kann reka peningapolitikk. T.d. í USA umleið 1980.

Primerar vinnur

Vinnur sum landbúnaður, fiskivinna og námsvinna, eisini kallað tilfeingisvinnur. Framleiða vørur úr náttúru tilfeingi. Sí sekunderar og tertierar vinnur.

Prís-elastisitetur

Lutfalslig broyting í eftirspurningi/lutfalsig broyting í prís; er talið numeriskt størri enn eitt, er eftirspurningurin elastiskur; er talið numeriskt minni enn eitt, er eftirspurningurin prís-óelastiskur. Ein prís-lækking fyri prís-elastiskar vørur gevur vøxtur í sölunntøkum, og øvugt tá tað snýr seg um prís-óelastiskar vørur. Sí inntøku-elastisitetur. Marglætisvørur eru vanligar prís-elastiskar, og neyðsynjarvørur prís-óelastiskar.

Prísvøxtur (inflásjón)

Prísvøxtur merkir, at prísirnir á vørum og tænastrum yvirhøvur hækka líðandi yvir tíð.

Rentumunur

Munurin millum inn- og útlánsrenturnar hjá peninga- og fíggarstovnum í miðal. Rentumunurin er týðningarmesta inntøkukeldan hjá peninga- og fíggarstovnum. Eisini kallað rentumarginalur.

Rentuspennið

Munurin millum rentuna í tveimum londum ella landabólkum. T.d. munurin millum rentuna Føroyar mugu gjalda í sambandi og lántøku, og rentuna Danmark má gjalda í sambandi við lántøku.

RLÚ-úrslit

Stytting fyri rakstrar-, løgu- og útlánsúrslit landskassans. RLÚ-úrslitið er munurin millum landskassans inntøkur og útreiðslur uppgjørt eftir meginreglunum í landsroknskapinum. RLÚ-úrslitið viðvíkur roknskapinum hjá landskassanum (sí landsroknskapurin). RLÚ 1 fevnir um vanligar postar. RLÚ 2a fevnir um vanligar og óvanligar postar, tó ikki flytingar til Búskapargrunn. RLÚ 2b fevnir um vanligar og óvanligar postar, herundir eisini flytingar til Búskapargrunn.

Sekunderar vinnur

Vinnur sum framleiða vørur, herundir byggari og ídnaður. Sí primerar og tertierar vinnur

Skattur og avgjöld

Kravd gjöld til tað almenna uttan nakra ávísa ella serliga mótveiting frá tí almenna.

Skuld

Upphædd sum búskaparlig eind (t.d. fyrirtøka, persónur ella land) skyldar aðrari búskaparligari eind.

Sosialir grunnar (Almannagrunnar)

Arbeisloysisskipanin (eisini kallað ALS), Samhaldsfasti Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnurin (eisini kallaðar, AMEG, SAMEG ella AMG), Barsilsskipanin og Heilsutrygd.

Staðfestur almennur grundrakstur

Staðfestur almennur grundrakstur verður í hesum føri lýstur sum staðfest alment úrslit frádrigið nettorentuútreiðslur (rentuútreiðslur minus rentuinntøkur). Verður enskum/donskum nevnt "general government primary balance" og "faktisk primær saldo".

Staðfest alment úrslit

Almenna úrslitið vísir avlop ella hall hjá almenna tænastrageiranum og verður lýst sum munurin millum almennar inntøkur og útreiðslur. Uppgerðin fylgir teimum leiðreglum, sum tjóðarroknskapurin verður uppgjørdur eftir. Tað almenna fevnir um heimastýrisfyrisingina, kommunufyrisingina, ríkis-fyrisingina og sosialar grunnar. Verður á enskum/donskum nevnt "general government overall balance" og "faktisk offentlig saldo".

Staðfest framleiðsla

Virðið á vørum og tænastrum frá marknaðarligari framleiðslu, framleiðslu til egna nýtslu og aðrari framleiðslu, sum ikki er marknaðarlig. Framleiðsla er ikki tað sama sum søla. Til dømis er framleiðsluvirðið í handilsvirki ikki sølan, men sølan minus innkeyp av handilsvørum (brutto-vinningur). Í frágreiðingini verður bruttovirðisøkingin úr tjóðarroknskapinum nýtt sum vísital fyri framleiðslu. Bruttovirðisøking ella bruttotjóðarúrtøka verða sum oftast brúkt sum vísital fyri framleiðslu. Verður enskum/donskum nevnt "actual output" og "faktisk produktion".

Strukturel saldo (yvirskot ella hall), sí konjunkturjavnað alment úrslit (cyclically adjusted budget balance), alment úrslit sum ikki er treytað av konjunkturi (er ein roknað stódd).

Strukturelt arbeiðsloysi, arbeiðsloysi sum ikki er treytað av konjunkturi (er ein roknað stódd).

Strukturelt arbeiðsvirkni, arbeiðsvirkni sum ikki er treytað av konjunkturi (er ein roknað stódd).

Tað almenna

Landið (landskassin), kommunurnar, sosialir grunnar, ríkisfyrisingin, almenn og kommunal partafeløg. Tað almenna fevnir sostatt um heimastýrisfyrisingina, kommunufyrisingina, ríkis-fyrisingina og sosialar grunnar. Heimastýrisfyrisingin fevnir um landsstovnar, meðan kommunufyrisingin fevnir um kommunurnar og kommunustovnar. Ríkisfyrisingin fevnir um donsku ríkistovnarnar í Føroyum, og sosialu grunnarnir eru Arbeisloysisskipanin, Arbeids-marknaðar-eftirlønargrunnurin, Barsilsskipanin og Heilsutrygd.

Tertiarar vinnur

Vinnur sum framleiða og selja tænastru, herundir tað mesta av almenna geiranum. Sí primerar og sekunderar vinnur.

Tøk bruttotjóðarinntøka

Sí frágreiðingina undir bruttotjóðarúrtøka

Uppsparing

Munurin millum inntøku og nýtslu hjá ávísari búskaparligari eind (t.d. einum húsarhaldi ella eini fyrirtøku).

Útboð

Vørunøgdin tilsamans og tænastru, ið eru tøk at keypa hjá húsarhaldum, vinnuni, almenna tænastrageiranum og umheiminum. Í makrobúskapi: framleiðslukapasiteturin (útboðskapasiteturin) í búskapinum.

Virðisøking

Munurin á virðinum á framleiðsluni og virðinum á nýtslu í framleiðsluni. T.e. tað virðið, ið verður lagt afturat virðinum á nýtsluni (t.d. rávøru) við góðsking í framleiðsluni. Sí Bruttovirðisøkingin (BVØ) í støðisprísum.

Tíðindaskriv frá Búskaparráðnum hin 18. mars 2021

Føroyski búskapurin hevur seinasta árið verið nógv merktur av koronu, og hetta fer eisini at merkja búskapin í 2021. Búskaparráðið metir, at samlaði búskapurin veksur við 4,6% í 2021, og afturgongdin var -4,8% í 2020 í leypandi prísnum.

Innanlands eftirspurningurin og samlaða keypiorkan í Føroyum vaksu í 2020. Lítil tørvur hevur verið á almennum hjálparpakka, og arbeiðið við at avmarka smittuna við landamarkið, hevur saman við øðrum viðurskiftum gjørt, at føroyingar ikki hava broytt atburð. Lítið bendir á at samlaða nýtslan hjá húsarhaldunum er lækkað, men keypið í Føroyum er økt, meðan keypið í útlondum í samband við ferðing, er minkað.

2021 verður tí lýst við orðinum *normalisering*, har útflutningsvinnurnar so líðandi væntast at sleppa inn á útlendsku marknaðirnar, samstundis sum útlendsk ferðafólk aftur sleppa til Føroya. Vit koma tó helst inn í 2022, áðrenn hetta hevur lagað seg heilt.

Hinvegin bendir á, at virkseimið í byggivinnuni er minkað. Ferðin hevur verið óvanliga stór í byggivinnuni seinastu árin, við fleiri stórum verkætlanum í senn, men nú tykist koronufarsóttin í ávisan mun at elva til óvissu, ið ger, at bíðað verður við ætlaðum byggiverkætlanum. Tí eigur tað almenna at fylgja eina støðugari rakstrar- og íløguaetlan. Tað mótvirkar eini niðurgongd, at landið hevur eitt mettt hall á 312 mió. kr. í 2020 og á 235 mió. Kr. í 2021 (RLÚ).

Í ferðavinnuni er vandi fyri at fyrirtøkur kunnu fara á húsagang, missa tær eitt summar afturat. Búskaparráðið mælir tí landsstýrinum til, at fyrireika ein hjálparpakka til ferðavinnuna, um ikki verður latið upp fyri ferðafólki í summar. Somuleiðis fer tað at skala summar útflutningsvinnur, eitt nú feskfiskaflotan, um støðan úti í heimi ikki batnar í ár.

Metingin av vøkstrinum í BTÚ fyri árið 2021 byggir á bjartskygni hjá pørtum av útflutningsvinnuni, ið hava vónir um - sum frá líður - at fáa ferð aftur á söluna av fiski til úrheimin í ár, so hvørt sum koppsetingin vinnur fram og latið verður upp kring heim. Væntað verður, at meira laksur verður útfluttur, og at laksaprísurin fer at hækka, so hvørt sum eftirspurningurin frá útlendsku matstovunum eftir heilum laksi økist. Fyri flestu fiskasløgini væntast, at bæði nøgd og prísir fara at laga seg, meðan óvissa um Brexit kann trýsta makrelprísir niðureftir í 2021. Meðan virðið á vøruútflutninginum minkaði við 12% í 2020 sammett við árið fyri, væntast virðið á vøruútflutninginum at vaksa í 2021 við 5-10% sammett við í fjør.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BTÚ-vøkstur í leypandi prísnum	8,8%	3,8%	0,7%	8,2%	-4,8%	4,6%

Viðm.: 2017 til 2019 er uppgjerð hjá Hagstovu Føroya. 2020 og 2021 eru eggar metingar.

Kelda: Hagstova Føroya og Búskaparráðið.

Búskaparráðið mælir til:

- *At hildið verður fram við støðugum fíggingarpolitikki. Tørvur er ikki á at hækka ella lækka almenna raksturin og íløgurnar. Tørvur er á eini støðugari langtíðar íløgu- og rakstrarætlan.*
- *At hjálparpakki verður veittur ferðavinnuni, so vinnan og vitanin í ferðavinnuni ikki fer fyri skeyti.*
- *At størri upphædd verður kravd fyri brúksrættin til tilfeingið í fiski- og alivinnuni.*
- *At farið verður undir tillagingar av inntøkum og útreiðslum hjá tí almenna, tá ræður um tørvin á vælferðartænastum í framtíðini vegna demografisku broytingarnar.*

Áður gjórdar búskaparfrágreiðingar

Frágreiðing 2020

- [Búskaparfrágreiðing heyst 2020 \(.pdf\)](#)
- [Búskaparfrágreiðing várið 2020 \(.pdf\)](#)
- Tema: Nýskipanir í Fiskivinnuni

Frágreiðing 2019

- [Búskaparfrágreiðing heystið 2019 \(.pdf\)](#)
- [Tema: demografiski drátturin og avbjóðingarnar fyri búskapin](#)
- [Búskaparfrágreiðing várið 2019 \(.pdf\)](#)
- Tema: Um íløgur almenna geirans

Frágreiðing 2018

- [Búskaparfrágreiðing heystið 2018 \(.pdf \)](#)
[Tema: greining av tættum í búskapi almenna greiðans](#)
- [Búskaparfrágreiðing várið 2018 \(.pdf\)](#)
- [Tema 1: Aldur, arbeiðsvirkni og skattgjaldarar](#)
[Tema 2: Framhaldandi tillagingar við nýskipanum](#)

Frágreiðing 2017

- [Búskaparfrágreiðing heystið 2017 \(.pdf\)](#)
[Tema: Greining av serligum viðurskiftum í konkunkturongdini](#)
- [Búskaparfrágreiðing várið 2017 \(.pdf\)](#)
[Tema 1: Inntøkubýti](#)
[Tema 2: Fíggjarpolitiskt haldføri](#)

Frágreiðing 2016

- [Búskaparfrágreiðingin heystið 2016 \(.pdf\)](#)
[Tema 1: Um raðfestingar í arbeiði Búskaparráðsins](#)
[Tema 2: Kommunubúskapurin](#)
- [Búskaparfrágreiðing várið 2016 \(.pdf\)](#)
[Tema 1: Greiningar viðvíkjandi arbeiðsmarknaðinum](#)
[Tema 2: Greiningar viðvíkjandi kommunum](#)

Frágreiðing 2015

- [Búskaparfrágreiðing heystið 2015 \(.pdf\)](#)
Tema: Greiningar viðvíkjandi almennum ílögum og viðvíkjandi eldraðkinum
- [Búskaparfrágreiðing várið 2015 \(.pdf\)](#)
Tema: Fíggjarliga haldførið hjá almenna geiranum
- [Týðing til danskt av kap. II í Búskaparfrágreiðingini 1. mars 2015 \(útrokning búskaparráðsins av fíggjarliga haldførnum\) \(.pdf\)](#)

Frágreiðing 2014

- [Búskaparfrágreiðing heystið 2014 \(.pdf\)](#)
Tema 1: Demografiskar broytingar og fíggjarligar avleiðingar
Tema 2: Búskaparrenta og tilfeingisrenta
- [Búskaparfrágreiðing várið 2014 \(.pdf\)](#)
Upprit um "búskaparrentu" og "tilfeingisrentu" í føroyska búskapinum (pdf)

Frágreiðingar 2013

- [Búskaparfrágreiðing heystið 2013 \(.pdf\)](#)
Tema: Bygnaðarligar umskiftingar í búskapinum

Frágreiðingar 2012

- [Búskaparfrágreiðing heystið 2012 \(.pdf\)](#)
- [Búskaparfrágreiðing várið 2012 \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2011

- [Búskaparfrágreiðing heystið 2011 \(pdf\)](#)
- [Búskaparfrágreiðing várið 2011 \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2010

- [Búskaparfrágreiðing heystið 2010 \(pdf\)](#)
- [Búskaparfrágreiðing várið 2010 \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2009

- [Búskaparfrágreiðing \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2008

- [Búskaparfrágreiðing \(pdf\)](#)
- [Temafrágreiðing um kommunala útjavning \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2007

- [Búskaparfrágreiðing \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2006

- [Búskaparfrágreiðing, desember \(pdf\)](#)
- [Búskaparfrágreiðing, januar \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2005

- [Temafrágreiðing \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2004

- [Búskaparfrágreiðing \(pdf\)](#)
- [Temafrágreiðing \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2003

- [Búskaparfrágreiðing \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2002

- [Búskaparfrágreiðing \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2001

- [Búskaparfrágreiðing \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 2000

- [Búskaparfrágreiðing, heystið \(pdf\)](#)
- [Búskaparfrágreiðing, várið \(pdf\)](#)
- [Temafrágreiðing \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 1999

- [Búskaparfrágreiðing \(pdf\)](#)

Frágreiðingar 1998

- [Búskaparfrágreiðing, heystið \(pdf\)](#)
- [Búskaparfrágreiðing, várið \(pdf\)](#)

